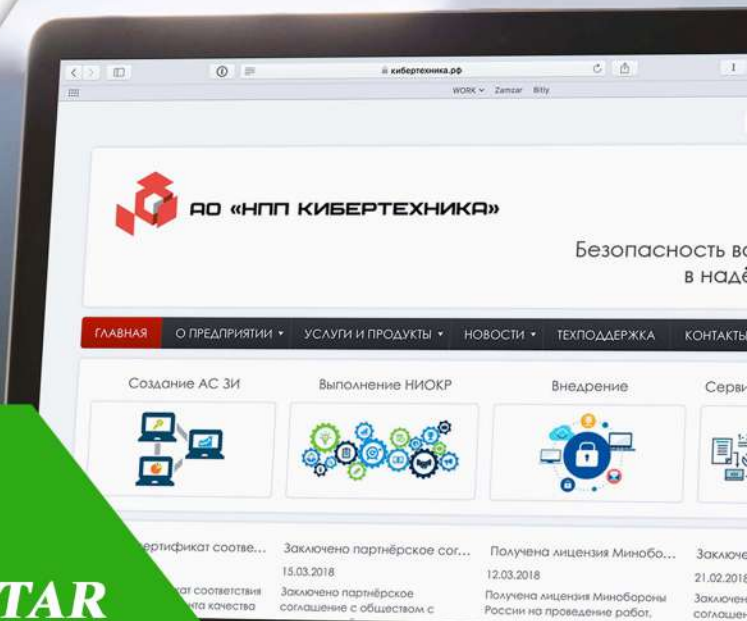

IN VOLUME #2
ISSUE#6,
IYUN 2024

**«YANGI O‘ZBEKISTONDA
TABIIY VA IJTIMOIIY-GUMANITAR
FANLAR» RESPUBLIKA ILMIIY-AMALIIY
KONFERENSIYASI**

**Research Science and
Innovation House**

 <https://universalpublishings.com>
editor@universalpublishings.com

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER

**"YANGI O'ZBEKISTONDA TABIIY VA IJTIMOIIY-GUMANITAR
FANLAR" RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI**
Volume 2, Issue 6, Iyun 2024

**«YANGI O'ZBEKISTONDA TABIIY VA IJTIMOIIY-GUMANITAR
FANLAR» RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI.**

30.06.2024-yil.

Ushbu to'plamda « **YANGI O'ZBEKISTONDA TABIIY VA IJTIMOIIY-GUMANITAR
FANLAR**» ilmiy konferensiyasi 2024-yil 2-soni 6-qismiga qabul qilingan maqolalar nashr etilgan.

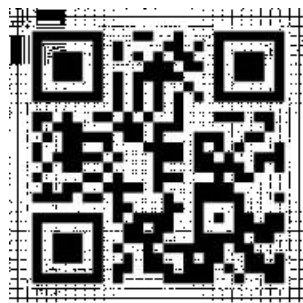
Jurnal tarkibidagi barcha maqolalarga **DOI** unikal raqami biriktirilib, **Zenodo, Open Aire, Google Scholar** xalqaro ilmiy bazalarida indekslandi.

OAK tomonidan dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan jurnallar ro'yxatidagi milliy jurnallarda chiqarilgan maqolalar sifatida rasman tan olinadi.

Asos: O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiyasi komissiyasining dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxati 3-sahifasi. – Toshkent: 2019. – 160 b.

Konferensiya materiallaridan professor-o'qituvchilar, mustaqil izlanuvchilar, doktorantlar, magistrantlar, talabalar, litsey-kollejlar va maktab o'qituvchilari, ilmiy xodimlar hamda barcha ilm-fanga qiziquvchilar foydalanishlari mumkin.

Eslatma! Konferensiya materiallari to'plamiga kiritilgan ilmiy maqolalardagi raqamlar, hisobotlar, ma'lumotlar haqqoniyligiga va keltirilgan iqtiboslar to'g'riligiga mualliflar shaxsan javobgardirlar.

**“RESEARCH SCIENCE AND INNOVATION
HOUSE” MCHJ**

TAHRIRIYAT

Bosh muharrir: Eshqarayev Sadridin Chorievich – Termiz iqtisodiyot va servis universiteti tibbiyot va tabiiy fanlar kafedrasini mudiri, kimyo fanlari falsafa doktori, dotsent Termiz, O'zbekiston.

Mas'ul kotib: Boboyorov Sardor Uchqun o'g'li Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali talabasi

Nashrga tayyorlovchi: Eshqarayev Samariddin Sadridin o'g'li Termiz muhandislik-texnologiya instituti talabasi

TAHRIR KENGASHI A'ZOLARI

Texnika fanlari muharriri, Eshqarayev Ulug'bek Chorievich – Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti "Boshlang'ich ta'lim metodikasi" kafedrasini dotsenti, texnika fanlari nomzodi, Denov, O'zbekiston.

Texnika fanlari muharriri Babamuratov Bekzod Ergashevich – Termiz davlat universiteti fizik kimyo kafedrasini dotsenti, falsafa fanlari doktori, Termiz, O'zbekiston.

Kimyo fanlari muharriri Mirabbos Xojamberdiev Ikromovich- Berlin Technische Universität dotsenti, kimyo fanlari doktori, Berlin, Germaniya

Kimyo fanlari muharriri, Eshqurbonov Furqat Bozorovich – Termiz muhandislik-texnologiya instituti, kimyo fanlari doktori, Termiz, O'zbekiston.

Iqtisodiyot fanlari muharriri Otamurodov Shavkat Tillayevich – Termiz iqtisodiyot va servis universiteti prorektori, iqtisod fanlari doktori, Termiz, O'zbekiston.

Ijtimoiy va gumanitar fanlar muharriri, Xudoyberdiyev Xursand Xudoyberdiyevich – Termiz muhandislik-texnologiya instituti, ijtimoiy-gumanitar fanlar doktori, Termiz, O'zbekiston.

Tibbiyot fanlari muharriri Otamurodov Furqat Abduraimovich, Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali direktori, Termiz, O'zbekiston tibbiyot fanlari falsafa doktori, Termiz, O'zbekiston.

Biologiya fanlari muharriri Nurova Zamira Annakulovna Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali. Termiz, O'zbekiston, biologiya fanlari doktori, dots., Termiz, O'zbekiston.

Tibbiyot fanlari muharriri Turabayeva Zarina Kenjabekovna Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali, tibbiyot falsafa fanlari doktori, Termiz, O'zbekiston.

Sotsiologiya fani muharriri Eryigitova Lobar Qodirovna Termiz muhandislik-texnologiya instituti, falsafa sotsiologiya fanlari doktori, Termiz, O'zbekiston.

Filologiya fanlari muharriri Jo'rayeva Ramziya Abdurahimovna Qo'qon davlat pedagogika instituti. Qo'qon, O'zbekiston filologiya fanlari doktori (PhD), katta o'qituvchi.

Fizika-matematika-fanlari muharriri Bobamuratov Ulug'bek Erkinovich Termiz muhandislik-texnologiya instituti, falsafa fanlari doktori, fizika-matematika-fanlari, Termiz, O'zbekiston.

**"YANGI O‘ZBEKISTONDA TABIIY VA IJTIMOIIY-GUMANITAR
FANLAR" RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI**
Volume 2, Issue 6, Iyun 2024

Tibbiyot fanlari muharriri Axmedov Kamoliddin Xakimovich Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali 1-son davolash fakulteti dekani, tibbiyot fanlari nomzodi, dotsent

Tibbiyot fanlari muharriri Vohidov Alisher Shavkatovich Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali Umumiy xirurgiya, bolalar xirurgiyasi va bolalar urologiyasi kafedrası mudiri Tibbiyot fanlari doktori, professor

Gumanitar fanlar muharriri Rahmonov Abduqahhor Abdusattorovich Ma’naviy-axloqiy tarbiya va yoshlar bilan ishlash bo‘yicha direktor o‘rinbosari, falsafa fanlari doktori (PhD)

Definition and significance of equivalence in terminological translation

Qodirova Dilnoza Xoliq qizi

Student of International Journalism faculty, UZSWLU

Email: dilnozaqodirova0623@gmail.com

Abstract: Equivalence in terminological translation refers to the search for appropriate and precise equivalents of technical terms and concepts from one language to another. This ensures that the meaning, context and nuances of the source text are faithfully conveyed in the target language, while taking into account linguistic, cultural and contextual differences. Equivalence is a basic principle of translations, which aims to maintain the accuracy, clarity and consistency of the special terminology of different languages and cultures.

Key words: Translation theory, terminological precision, cross-linguistic equivalence, translation strategies, terminology management, domain-specific translation, terminology extraction.

Equivalence in terminological translation can be defined as the process of finding appropriate and precise linguistic representations for special terms, concepts and expressions in one language that accurately convey their meaning, context and nuances in another language.¹ This involves identifying the most appropriate translation or equivalent term that best describes the intended meaning of the source text, while taking linguistic, cultural and contextual factors into account.

Equivalence is a complex and multifaceted concept in translation studies, which includes different types of equivalence, such as lexical, grammatical, semantic, pragmatic and cultural equivalence. Each type of equivalence plays a vital role in ensuring that the translation accurately reflects the meaning and intent of the original text while adapting to the target language and culture.²

The Importance of Equivalence in Terminological Translation

Equivalence is an important aspect of terminological translation that has a significant impact on effective communication, accuracy and consistency in specialized fields such as

¹ Gouadec, D., & Sager, J. C. (1997). Terminology and language planning: An alternative framework of practice and discourse. John Benjamins Publishing.

² Kageura, K., & Umno, B. (1996). Methods for automatic term recognition: A review. Terminology, 3(2), 259-289.

legal, medical, technical and scientific translations. The importance of equivalence in terminological translation can be understood through the following key points:

- *Accuracy*: Equivalence ensures that specific terms and concepts are accurately translated from one language to another, preserving the accuracy and clarity of the original text. By finding appropriate matches for certain terms, translators can effectively convey the intended meaning and avoid misinterpretations or misunderstandings³.
- *Clarity*: Equivalence helps maintain the clarity of terminological translation by ensuring that the target audience can easily understand the translated text. By choosing appropriate equivalents that accurately convey the meaning of the source text, translators can facilitate clear communication and understanding of professional terminology.
- *Consistency*: Equivalence promotes consistency in terminological translation by ensuring that the same terms are translated consistently across all documents or translations within a given domain or organization. Consistent use of terminology increases the readability, consistency and professionalism of translated texts.
- *Cultural Adaptation*: Equivalence plays an important role in adapting specialist terminology to the target language and culture. Translators must consider cultural differences and preferences when choosing equivalents for certain terms to ensure that the translation resonates with the target audience and reflects their linguistic and cultural norms.
- *Contextual appropriateness*: Equivalence considers the context in which specialized terms are used to select appropriate translations that match the specific context of the target text. By considering the context of the source text and adapting it to the target language, translators can ensure that the translation is accurate and relevant to the context.

³ Rey-Debove, J., & Rey, A. (1998). Le grand dictionnaire terminologique: une banque de données terminologiques et linguistiques pour l'information scientifique et technique. In Actes du colloque international sur les dictionnaires électroniques (pp. 135-145)

- *Nuances and Connotations:* Equivalence addresses the nuances and connotations associated with particular terms and ensures that these subtle meanings are accurately conveyed in the translation. Translators must be sensitive to the nuances of language and culture in order to capture the full range of meanings embedded in specialist terminology.

- *Terminology Management:* Equivalence is important for effective terminology management in departments where terminological consistency and accuracy are critical. Organizations can ensure uniformity and consistency in their terminological resources by creating clear equivalents for specific terms and maintaining a standardized approach to translations.⁴

- *Legal and Regulatory Compliance:* Compliance is critical for legal, medical and technical translations to ensure compliance with laws, industry standards and professional guidelines. Translators must follow certain terminological conventions and requirements to comply with legal regulations when doing their translations.

- *Expertise and Specialization:* Equivalence requires subject matter expertise and specialization to accurately identify appropriate matches for specific terms. Terminological translators must have a deep understanding of the content and context of the source text in order to choose appropriate translations that preserve the original meaning.

- *Quality assurance:* Equivalence is an integral part of terminological translation quality assurance, ensuring that translations meet high standards of accuracy, consistency and reliability. By following the principles of equivalence, translators can improve the quality of their translations and deliver professional results to clients and stakeholders.⁵

In general, equivalence is a basic principle of terminological translation that supports the accurate, clear and consistent communication of special terms across languages and

⁴ Budin, G., & Zock, M. (Eds.). (2003). Handbook of terminology management: Basic aspects of terminology management (Vol. 1). John Benjamins Publishing.

⁵ Felber, H., & Stuppacher, I. (2008). Terminology management in the European Union: Current practice and future challenges. John Benjamins Publishing

cultures. By prioritizing equivalence in translations, terminological translators can adhere to the requirements of accuracy, clarity and professionalism in their work, while meeting the specific requirements of different industries and sectors.

LIST OF USED LITERATURE:

1. Rey-Debove, J., & Rey, A. (1998). Le grand dictionnaire terminologique: une banque de données terminologiques et linguistiques pour l'information scientifique et technique. In Actes du colloque international sur les dictionnaires électroniques (pp. 135-145).
2. Budin, G., & Zock, M. (Eds.). (2003). Handbook of terminology management: Basic aspects of terminology management (Vol. 1). John Benjamins Publishing.
3. Felber, H., & Stuppacher, I. (2008). Terminology management in the European Union: Current practice and future challenges. John Benjamins Publishing.
4. Wright, S. E., & Budin, G. (Eds.). (2011). Handbook of terminology management: Volume 2: Application-oriented terminology management. John Benjamins Publishing.
5. Kockaert, H., & Steurs, F. (Eds.). (2015). Handbook of terminology (Vol. 1). John Benjamins Publishing.
6. Temmerman, R., & Van Campenhoudt, M. (Eds.). (2000). The need for specialised bilingual dictionaries: Terminology and lexicography research and practice in Belgium (Vol. 14). Leuven University Press.
7. Gaudin, F., & Lerat, P. (2008). Multilingualism in specialized communication: Linguistic and terminological aspects (Vol. 3). John Benjamins Publishing

Морфологические особенности повреждений структуры головы в зависимости от механогенеза травмы

Норкулов Урол Фарходович

врач-судебно-медицинский эксперт

Самаркандский филиал Республиканского научно-практического центра
судебно-медицинской экспертизы, г.Самарканд, Узбекистан

E-mail: norqulovorol@gmail.com; Тел.: +99894-471-01-31

В условиях резкого увеличения количества транспортных средств и других инфраструктур наблюдается неуклонный рост травматизма, в структуре которого ведущее место занимают числа пострадавших от сочетанной тупой травмы. По всему миру ежегодно от сочетанной травмы погибают около 5,8 млн. человек. Летальность от сочетанной травмы в специализированных клиниках составляет 18,8-36,0%, из них 50-60% погибших на догоспитальном этапе [1,2].

Характер повреждений структуры головы считается наиболее информативным для установления механогенеза тупых травм, что является основным вопросом экспертных исследований. Несмотря на это, особенности формирования повреждений этих структур в зависимости от вида тупой механической травмы, изучены и исследованы недостаточно [3].

Цель исследования - выявление особенностей формирования повреждений структуры головы у лиц, погибших в результате различных видов автомобильной травмы и падений с высоты.

Материалы и методы исследования. Исходя из цели работы исследования проведены в нижеследующих 3-х группах: 1. Выполнена СМЭ 82 трупов, лиц погибших от сочетанной политравмы в результате падений с высоты. Возраст пострадавших в 80 случаях от 16 до 66 лет (80), в остальных двух случаях возраст пострадавших составляли 80 и 84 года. Среди погибших мужчин -64, женщин -18. Высота падений варьировала от нескольких до десятков метров. 2. Проведен анализ результатов СМЭ 172 лиц, погибших при столкновениях с движущимися автомобилями. Среди погибших мужчин 135, женщин - 37. Возраст пострадавших до 20 лет; 20-35 лет; 36-60; свыше 60 лет. В 82 случаях столкновения пешеходов произошли с современными легковыми автомобилями, в 21 случаях - с легковым

автомобилями старых марок и в 3-х случаях - марки легковых автомобилей не установлены. По материалам предварительного дознания (следствия) в большинстве случаев столкновения были передними и передне-краевыми. 3. Проведена СМЭ 61 трупов лиц-водителей легковых автомобилей, погибших при ДТП. Среди погибших водителей мужчин – 60, женщин – 1, возраст пострадавших от 17 до 65 лет. Летальность в 47 случаях наступила на месте травмы, в остальных 14 случаях пострадавшие водители погибали в лечебно-профилактических учреждениях. У 9 погибших водителей в крови был обнаружен алкоголь в концентрации от 0,5 до 1,2%.

В наблюдениях каждой группы обстоятельства травмы были установлены по данным катанеза, протоколов осмотра места происшествия (трупа), по постановлениям о назначении СМЭ, в ряде случаев – и по данным материалов предварительного следствия (дознания). Повреждения каждой структуры головы изучали и анализировали отдельно, определяя их характер и локализацию. Совокупность выявленных повреждений на теле у погибших объединили с учетом характера сочетанной травмы (СТ).

Результаты исследования:

Установлено что при падениях с высоты у пострадавших лиц преобладают СТ головы, груди и живота. В составе СТ повреждения структуры головы встречаются в пределах с 68,5% случаев, при этом чаще всего формируется травма ГМ с переломами костей, разрывами ТМО и травматизацией мягких тканей головы – 58,3%.

В составе СТ повреждений структуры головы у пешеходов при столкновениях с автомобилями выявляются в абсолютном большинстве случаев (98,8%), при этом наиболее часто выявляются поражения костей при сохранении целостности ТМО и мягких тканей головы (76,6%). В составе ЧМТ нередко имеются и переломы костей лицевого отдела.

При внутрисалонной автомобильной травмы у водителей повреждения структуры головы

наблюдается в довольно часто - 87,0%. Выявлено, что у водителей травмы ГМ часто формируется переломы костей черепа при сохранении целостности ТМО (70%) и преобладают левосторонние повреждения. В составе повреждений головы у 1/3 водителей имели место и переломы костей лицевого отдела черепа.

Выводы. Приведенные данные могут послужить основой для диагностики и дифференциальной диагностики разных видов тупой травмы в процессе судебно-медицинских исследований. Характер и особенности повреждений структуры головы могут иметь значения при оказании медицинской помощи пострадавшим на различных этапах лечения.

ЛИТЕРАТУРА

1. Губайдуллин М.И. (2012). Медико-социальная оценка случаев с Летальными исходами дорожно-транспортных травм на госпитальном этапе. Вестник ЮУрГУ. №8. С.91-94.
2. Гусаров А.А., Фетисов В.А., Кучарявец Ю.О. (2016), Установление невозможности одновременного возникновения переломов Дюпюитрена и Десто при наезде легкового автомобиля на пешехода // Судебно медицинская экспертиза. – 2016. - №4. – С. 61-64.
3. Пиголкин Ю.И., Дубровин И.А., Седых Е.П., Мосоян А.С. (2016). Характеристика переломов шейных, грудных и поясничных позвонков у пострадавших в салоне современного легкового автомобиля при дорожно-транспортных происшествиях. Судебно-медицинская экспертиза. №1. С. 13-17.

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ МОДЕРНИЗАЦИИ КОНТРОЛЯ В
ПРЕПОДАВАНИИ РУССКОГО ЯЗЫКА (НА ПРИМЕРЕ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ШКОЛАХ УЗБЕКИСТАНА)**

Умаров Азиз Авазович

Узбекистан, г. Термез, ТерГПИ

azizumarov38239@gmail.com

Аннотация: В данной статье раскрыты актуальные аспекты преподавания русского языка в школах нашей страны как практическая проблема. В результате исследований по теме были сделаны общие и теоретические выводы

Ключевые слова: русский язык, общее среднее образование, школы Узбекистана, стиль преподавания, образовательный процесс, тестирование, интерактивные методы

ВВЕДЕНИЕ

На наш взгляд, настоящее эффективное управление образовательной структурой есть только там, где менеджмент (администрация школы) обладает способностью совершить самостоятельное позитивное изменение в учебно-образовательной системе, а также может осуществить внутренний контроль (то есть не дать возможность совершать данные изменения другому деструктивному субъекту).

В противном случае, мы имеем дело с руководством без управления, когда учебное учреждение внешне функционирует (дети ходят в школу, учителя вовремя проводят занятия), но вместе с тем совершенно не контролирует внутреннюю ситуацию, то есть отсутствует надлежащее качество образования, а учителя специально ставят ученикам завышенные оценки, чтобы с такими фиктивными показателями успешно пройти аттестацию на соответствие занимаемой должности.

Надо сказать, что сегодня более существенный недостаток партнерского контроля ощущается именно в отношении областного руководства к низшему и среднему звену сотрудников народного образования. Философский принцип, выраженный в категорическом императиве Канта: «относись к другому не как к средству, а как к цели своей жизни», - никак не разделяется высшим управленческим звеном, особенно в отношении к большинству своих коллег: которые так и остаются для него средством – средством самореализации, средством построения карьеры, инструментом производства неких показателей эффективности, на основании которых начальство

получает для себя премиальные бонусы. Сами же люди и их труд рассматриваются не более, чем досадные издержки производства, которые принято сокращать.

Дидактическая игра только тогда становится активным методом обучения русскому языку, когда соответствует требованиям преднамеренности, планируемости, наличию учебной цели и предполагаемого результата. А именно:

- 1) получения новых знаний (овладение языковой компетенцией);
- 2) закрепления навыков (речевая компетенцией);
- 3) развитие умений в видах речевой деятельности (коммуникативная компетенция);
- 4) знакомства учащихся со страной изучаемого языка, ее культурой, особенностями поведения носителей языка (социокультурной компетенцией).

Согласно полученным от РГПУ имени А. Герцена инструкциям проекта «Класс!» («Зур!»), организация учебного процесса изучения русского языка в узбекских школах предусматривала распределение учащихся узбекских школ на три уровня владения русским языком (А1, А2, В1) и их дальнейшее обучение по данным программам, исходя из методики РКИ.

В первые две недели российские педагоги посещали своих узбекских коллег, наблюдали за методиками и организацией учебного процесса, давали свои рекомендации. Исходя из опыта посещения более десяти уроков русского языка в 56 школе Музробатского района Сурхандарьинской области и 14 школе Каракульского района Бухарской области, были обнаружены четкие проявления следующей тенденции в изучении применения аудиовизуальных методов и средств на уроках русского языка: узбекские педагоги слабо используют иллюстративный материал, мало времени уделяют развитию речевых навыков, и довольно редко проверяют домашнее задание. В 47-ой школе Байсунского района дела обстояли несколько лучше ввиду более качественной подготовки педсостава.⁶

Тем не менее, при оперировании термином «аудиовизуальные средства» мы никоим образом не игнорируем понятие «аудиовизуального метода», фигурирующего в названии диссертационной работы. Потому как этот метод задействует аудиовизуальные средства как объект учебно-организационной деятельности и потому

⁶ Умаров, А. (2022). ОЦЕНКА РЕЗУЛЬТАТОВ ТЕСТИРОВАНИЯ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ В СОВРЕМЕННОЙ УЗБЕКСКОЙ ШКОЛЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ. *Science and innovation in the education system*, 1(6), 110-114.

концептуально и практически зависит от него. Ведь согласно основополагающему принципу научного детерминизма специфика метода определяется характером своего объекта (а также целью осуществляемой педагогической работы, если делать методологическую поправку на постнеклассическую рациональность, представленную в теориях научного знания Т.Куна, К. Поппера и П. Фейерабенда).

Учитывая тот факт, что использование аудиовизуального метода внутри организационных, а не методико-дидактических форм учебного процесса, только начинает попадать в предметную сферу новых гуманитарных исследований - данный способ работы с ней еще недостаточно эксплицирован. Но мы уже начинаем пытаться анализировать этот феномен в сопоставительных корреляциях к традиционным и инновационным методикам преподавания русского языка по системе СРЛЯ и РКИ.⁷

Не менее важно внедрять в систему повышения квалификации учителей навыки ведения проектной деятельности. Так как с помощью них педагоги учатся самостоятельному критическому мышлению, умению работать с информацией: могут размышлять, опираясь на знание фактов, закономерностей науки, делать обоснованные выводы; принимать самостоятельные аргументированные решения; работать в команде, выполняя разные социальные роли, - то есть все вышеназванные умения относятся к профессиональной деятельности человека и к взаимодействию человека и социальной сферы»⁸.

Причем обучение надо проводить относительно всех этапов работы с проектом: подготовительным (где выбирается тема, определяются цели и результаты проекта, формируются рабочие группы участников проекта), исполнительным (совместный поиск информации, ее обсуждением, выбором способов реализации проекта, с параллельной отработкой языковых компетенций и применением речевых образцов в

⁷ Умаров, А. (2023). ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АУДИОВИЗУАЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА. *Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences.*, 3(11).

⁸ Полат Е.С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования: учеб. пособие для студентов высших учебных заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 368 с. С.200.

самой практике моделирования общих идей), этапом презентации проекта (демонстрация документально оформленных материалов, отчетов о проведенных мероприятиях и т.д.), этапа подведения итогов проектной работы (общая оценка содержания проекта, включающая в себя концепцию проекта, его конечный результат, качество оформления работы, сопровождаемое контролем усвоения языкового материала и развития речевой и коммуникативной компетенции исполнителей проекта).

Если школьный коллектив согласен исправить обнаруженные в нем недостатки, но не владеет технологиями их устранения, проверяющий методист должен объяснить ему, как это сделать. И только если учитель или директор образовательного учреждения прошел процедуру переобучения, но после этого не смог устранить ошибку, его отстраняют от занимаемой должности или лишают лицензии.

Иначе мы рискуем получить непрофессиональный, бесплодный контроль, цель которого - самообеспечение себя бюрократической работой за счет контролируемого объекта путем создания искусственных административных барьеров на пути педагогической деятельности. Контроль ради контроля, как и власть ради власти – оборачиваются колоссальными издержками для государства.

ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Полат Е.С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования: учеб. пособие для студентов высших учебных заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 368 с. С.200.

2. Умаров, А. (2023). ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АУДИОВИЗУАЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА. *Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences.*, 3(11).

3. Абдуллаева. Уразова М.Б. Вохидова общая педагогика.15,43стр. Ташкент – 2017.

4. Умаров, А. (2022). ОЦЕНКА РЕЗУЛЬТАТОВ ТЕСТИРОВАНИЯ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ В СОВРЕМЕННОЙ УЗБЕКСКОЙ ШКОЛЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ. *Science and innovation in the education system*, 1(6), 110-114.

МАКТАБ ЁШИДАГИ БОЛАЛАРДА РАХИТ АСОРАТЛАРИНИНГ УЧРАШИ.

Неъматова Мафтуна Раҳим қизи.

Қизилтепа ТТБ педиатр шифокори, 996495317,

nematovam913@gmail.com

Аннотация: Рахит – бу D витамини етишмовчилиги ёки унинг метаболизми бузилиши натижасида юзага келадиган касаллик бўлиб, асосан болаларда учрайди ва суякларнинг минераллашувини бузади. Ушбу мақолада мактаб ёшидаги болаларда рахитнинг асосий асоратлари, уларнинг клиник кўриниши ва олдини олиш чоралари кўриб чиқилади.

Калит сўзлар: Рахит, Мактаб ёшидаги болалар, Асоратлар, D витамини, Суяклар минераллашуви, Остиомалация, Скелет деформациялари, Диагностика

Кириш:Рахит - (грек тилидан олинган булиб, хребет, умуртка погонаси деган манони билдиради) кукрак ва эрта ёшдаги болалар касаллиги булиб, суякларнинг минерализациясининг етишмовчилиги ва суяк хосил булишининг бузилиши билан кечадиган касалликдир. Витамин «Д» ва унинг метаболитлари етишмовчилиги касалликнинг асосий патогенетик бугими булиб, хизмат килади. Бошлангич даври 2-3 ойликда бошланади. Вегетатив асаб системаси бузилиши кузатилади. Бола безовта уйкусидан тез-тез уйғонади. Бола куп терлайди. Бошнинг энса соҳасида соч тукилади. Сийдикдан аммиак хиди келиб туради. Рахит асосан кичик ёшдаги болаларда учрайди, лекин унинг асоратлари мактаб ёшидаги болаларда ҳам сақланиб қолиши мумкин. D витамини етишмовчилиги, кальций ва фосфорнинг суякларда тўғри жойлашмаслиги натижасида суяклар ва бошқа тўқималарда жиддий ўзгаришлар кузатилади. Мактаб ёшидаги болаларда рахит асоратлари суяк деформациялари, мушаклар заифлиги ва умумий суяк тизими билан боғлиқ муаммолар кўринишида намоён бўлиши мумкин.

Рахитнинг мактаб ёшидаги болаларда учрайдиган асосий асоратлари:

1. Скелет деформациялари:- О йўшсимон оёқлар (варус деформацияси): Бу ҳолат оёқ суякларининг тўғри ўсмаслиги натижасида юзага келади.- Харф йўшсимон оёқлар (валгус деформацияси): Оёқлар тўғри ўсмаслиги туфайли устига қараб буккан ҳолат.- Кифоз ва сколиоз: Бел ёки кўкрак қисмларидаги суяклар деформацияси натижасида юзага келади.

2. Мушак ва боғламлар муаммолари: - Мушаклар заифлиги: Мушак тўқималарида кальцийнинг камлиги натижасида мушакларнинг кучсизлиги. - Гипотония: Мушак тонусининг пастлиги, бу ҳолат болаларда жисмоний фаолиятга салбий таъсир кўрсатади.

3. Диққат ва ақлий ривожланиш билан боғлиқ муаммолар: - Концентрация ва диққатни йиғишда қийинчиликлар: D витамини етишмовчилиги нафақат суяклар, балки марказий нерв тизимига ҳам таъсир кўрсатади. - Ақлий ривожланишда ортда қолиш: Етарли витамин ва минералларнинг етказиб берилиши таъминланмаганида, болаларнинг ақлий ривожланиши ҳам кечикади.

Рахитни диагностикалаш:

1. Клиник кўриниш: Беморнинг умумий ҳолати, суяк ва мушакларнинг кўриниши ва шикастланиш белгилари.

2. Лаборатория текширувлари: Қондаги кальций, фосфор ва D витамини даражаларини текшириш.

3. Рентгенография: Суяклардаги деформация ва ўзгаришларни аниқлаш.

Профилактика ва терапия:

1. D витамини ва кальций қўшимчалари: - D витамини қўшимчалари: Овқат рационига киритиш ёки препаратлар кўринишида қабул қилиш. - Кальций қўшимчалари: Суякларнинг минераллашувини таъминлаш учун кальций препаратларини қабул қилиш.

2. Озиқ-овқат таркибини ўзгартириш: - D витаминига бой маҳсулотлар, масалан, балиқ мойи, сут маҳсулотлари, тухум ва бошқа озиқ-овқатларни рационга киритиш.

3. Қуёш нуридан фойдаланиш: - Қуёш нури остида кўпроқ вақт ўтказиш, чунки қуёш нури терида D витамини синтезини рағбатлантиради.

4. Жисмоний машқлар ва реабилитация: - Суянган ва мушаклар тонусини ошириш учун жисмоний машқлар билан шуғулланиш.

Хулоса: Мактаб ёшидаги болаларда рахитнинг асоратлари уларнинг умумий ривожланиши ва ҳаёт сифатига салбий таъсир кўрсатади. Ушбу муаммоларни аниқлаш ва ўз вақтида даволаш, шунингдек, самарали профилактика чораларини кўриш болаларнинг соғлом ўсишини таъминлашга ёрдам беради.

АДАБИЁТЛАР

1. Абдулхаджаев М.С., Кузнецова Д.Ж., Хакимов Е.П «Медицинский журнал Узбекистана» 1985й №12 37-39 бетлар
2. Антипкин Ю.Г. «Педиатрия» 1986й №4 12-16 бетлар
3. Антипин Ю.Г., Лукьянов Е.М. Омильченко Л.Н. Педиатрия 1988№1 87-91 бетлар.
4. Бисярина В.П. «Педиатриядан клиник лекциялар». Москва 1975. 167-196 бет
5. Бисярина В.П. «Детские болезни с уходом за детьми» Москва 1981й

BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARINI O'QITISHDA ZAMONAVIY INNOVATSION METODLARDAN FOYDALANISH.

Safarova Gulchiroy Odil qizi

Navoiy viloyati Uchquduq tuman 20-maktab boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi.

Annotatsiya: Boshlang'ich sinflarni o'qitish bolalarning akademik va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarni o'qitishning asosiy jihatlari, pedagogik metodlari, bolalarning rivojlanishiga ko'maklashuvchi usullar va o'qituvchilarga tavsiyalar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, boshlang'ich sinflarda ta'lim jarayonini samarali tashkil etish uchun foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati ham taqdim etiladi.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich ta'lim, o'qitish metodikasi, pedagogik yondashuvlar, bolalar rivojlanishi, ta'lim resurslari, o'qituvchi tavsiyalari, dars rejalari, Innovatsion texnologiyalar

Boshlang'ich sinflarda ta'lim jarayoni muhim ahamiyatga ega, chunki bu davr bolalarning asosiy bilim va ko'nikmalarni egallashlari uchun asosiy poydevor hisoblanadi. Boshlang'ich sinflarni o'qitish jarayoni bolalar uchun hayotiy muhim ko'nikmalarni rivojlantirishning dastlabki bosqichi hisoblanadi. Ushbu davrda bolalar asosiy fanlardan boshlang'ich bilimlarni egallaydi, o'qish, yozish va hisoblash ko'nikmalarini shakllantiradi va ijtimoiy muhitga moslashadi. Bugungi kunda pedagogik nazariyadan tashqari zamonaviy pedagogik amaliyot jarayonlarida innovatsion metodlardan foydalanish zamon talabi darajasiga globallashti. Ta'lim jarayonida yangidan yangi metodarni qo'llash hozirgi kundagi o'quvchilarni boshlang'ich ta'limning obyektlaridan biriga aylandi. Innovatsion faoliyat davlat siyosati darajasiga ko'tarilib, hukumatimizning 2020-yil 7-aprelda qabul qilingan "Innovatsion faoliyat to'g'risida" O'zbekiston Respublikasining qonuni, "2022-2026 yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Prezident Farmoni qabul qilindi. Ta'lim tizimida innovatsion deyilganda, ta'lim maqsadi va mazmuniga yangilik kiritish, yangicha yondashish, pedagog va talabaning hamkorligidagi faoliyatini tashkil etish, pedagogik texnologiyalarni takomillashtirish jarayoni, ta'limning uslub, shakl va vositalarining majmuasi tushuniladi. Bugungi kunda "O'quvchilarni imtihonni bir xil eski uslubda o'tkazish uchun o'quv dasturini o'qishga majburlashdan ko'ra, turli xil yangi va innovatsion g'oyalarni

qo'llash orqali ularning aqliy xulq-atvorini oshirishga ko'proq e'tibor qaratadigan o'qitish usuli oddiy so'z bilan aytganda, zamonaviy o'qitish metodlaridir".

Pedagogik Metodlar. Boshlang'ich sinflarni o'qitishda qo'llaniladigan asosiy pedagogik metodlar quyidagilardir:

1. Faol o'qitish usullari: Bolalarni dars jarayonida faol ishtirok etishga jalb etuvchi metodlar.
2. Integratsiyalangan darslar: Turli fanlarni bir-biri bilan bog'lab o'qitish.
3. Interfaol metodlar: O'yinlar, rolli o'yinlar, munozaralar va guruh ishlari.
4. Audiovizual vositalar: Multimedia resurslari, interaktiv taxtalar va kompyuter texnologiyalari.

Amaldagi usullar yangi avlod talabalari bilan unchalik samarali ishlamaydi. Standartlashtirilgan ta'lim bolaning individual fazilatlarini va ijodiy o'sishga bo'lgan ehtiyojni hisobga olmaydi. Eski usullar bilan hal qilib bo'lmaydigan qator muammolarga qaramay, innovatsiyalarni joriy etishda qiyinchiliklar mavjud. O'qituvchi tushunishi kerakki, innovatsion usullarni joriy etish nafaqat o'quvchilarga materialni yanada samarali o'zlashtirishga yordam beradi, balki ularning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi. Lekin bu o'qituvchining o'z intellektual va ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarishiga ham yordam beradi. Biz zamonaviy o'qitish usuli deb atagan yangi o'qitish usuli ko'proq amaliy faoliyatga asoslangan bo'lib, o'quvchining ongini markazlashtiradi va bu ularni o'rganish jarayoniga to'liq jalb qiladi. Zamonaviy o'qitish usulida o'quv dasturini o'qitish va rejalashtirish o'quvchini asosiy maqsad sifatida ushlab turish bilan amalga oshiriladi Bolalar rivojlanishiga ko'maklashuvchi usullar:

1. Individual yondashuv: Har bir bolaning rivojlanish darajasiga qarab yondashish.
2. Psixologik qo'llab-quvvatlash: Bolalarga psixologik yordam ko'rsatish va ularning ruhiy holatini nazorat qilish.
3. Motivatsiya: Bolalarni rag'batlantirish va qiziqishlarini oshirish uchun turli rag'batlantiruvchi tadbirlar.

So'nggi yillarda fan va texnika sohasidagi bilimlar ko'lami keskin oshdi, insonning fan va texnika sohasidagi yangi bilimlarga moslashish qobiliyati ham oshdi. Shunday qilib, turli sohalarning noma'lum va ochilmagan sohalarini o'rganish uchun innovatsion va ijodiy aqllarga katta ehtiyoj bor. Zamonaviy dunyo va bilimga asoslangan texnologiya davriga dosh berish uchun zamonaviy usullarni qo'llash rivojlangan dunyoda kuchli bo'lishning yagona

vositasidir. Zamonaviy o'qitish, shubhasiz, zamon talabidir, chunki uning zamonaviy davrda dolzarbligi. Ilm-fan va texnika sohasidagi inqilob rivojlanish yo'lida yuzaga keladigan har qanday holatlarni hal qilish uchun buyuk g'oyalar va keng qamrovli harakatlarni talab qiladi. Buning barchasi buyuk o'quvchilarning kichik yelkalarida. Demak, talabalarga nafaqat bilim berish, balki ularning malakasini oshirish juda muhim. Turli xil o'qitish usullarini batafsil o'rganib chiqqandan so'ng, biz qaysi pedagogik o'qitish usuli yaxshiroq ekanligini ayta olmaymiz! An'anaviy o'qitish usullari ham, zamonaviy o'qitish usullari ham o'zining ijobiy va salbiy tomonlariga ega. Ular o'xshash, ammo bir-biridan farq qiladi. Zamonaviy o'qitish usullarining afzalliklari uning asosi sifatida an'anaviy o'qitish usullarini hisobga olishi va o'quvchilar yangilarini o'z ichiga olgan holda uni butunlay e'tibordan chetda qoldirmasliklari kerak. Biroq, zamonaviy o'qitish usullari hozirgi asrga atrof-muhit va muhit bilan engish uchun mos keladi.

Xulosa:

Boshlang'ich sinflarni o'qitish jarayonida to'g'ri pedagogik metodlarni qo'llash, bolalar rivojlanishiga ko'maklashuvchi usullarni izchil amalga oshirish va o'qituvchilarga tegishli tavsiyalarni berish orqali ta'lim sifatini oshirish mumkin. Mazkur maqola boshlang'ich sinf o'qituvchilariga foydali ma'lumotlar va amaliy tavsiyalarni taqdim etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Vygotsky, L. S. (1978) - "Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes"
2. Piaget, J. (1952) - "The Origins of Intelligence in Children"
3. Bruner, J. (1960) - "The Process of Education"
4. National Association for the Education of Young Children (NAEYC) - "Developmentally Appropriate Practice in Early Childhood Programs Serving Children from Birth through Age 8"

COVID-19 BILAN KASALLANGAN BOLALARDA PREMORBID FON KASALLIKLARNI UCHRASHINI BAHOLASH

Ashurova Aziza Shuxratovna

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali

Dolzarliligi: Butun jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga kura pnevmoniya, ayniqsa, 5 yoshgacha bo'lgan bolalarda kasallanish va o'lim darajasi yuqori bo'lganligi sababli pediatriyaning eng dolzarb muammolaridan biri bo'lib qolmoqda. Amalga oshirilgan tadqiqotlarning aksariyati jamiyat tomonidan olingan og'ir pnevmoniya va undan kelib chiqadigan asoratlar bilan bog'liq. Biroq, SARS-CoV-2 COVID-19 bilan og'iridan keyin ambulatoriya amaliyotida ustunlik qiladigan jamoat tomonidan olingan pnevmoniyaning yengil va o'rta og'ir shakllari tadqiqotchilar uchun jiddiy muammolarni keltirib chiqarmaydi.

So'nggi yillarda havoning ifloslanish darajasi sezilarli darajada oshdi va buni tasdiqlovchi ko'plab dalillar mavjud mayda zararlovchi zarrachalar ta'sirida nafas olishni salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkin. Ekologik ta'sirning sog'liqqa ta'siri prenatal davrda havoning ifloslanishiga, ayniqsa o'pka bronx organogeneziga ta'sir qilishi mumkin.

Tadqiqot maqsadi: Covid-19 bilan kasallangan bolalarda premorbid fon kasalliklarni uchrashini baholashdan iborat.

Tadqiqot usullari va natijalari: Tadqiqot tekshiruvni Surhondaryo viloyat bolalar kop tarmoqli tibbiyot markazi va Termiz shahar bolalar yuqumli kasalliklari Arhiv xonasidagi 2019-2021 yilgacha bo'lgan muddatda Covid-19 bilan kasallangan bolalarning kasallik tarixi retrospektiv tahlili olib borildi. Tekshiruvda 100 nafar 5 yoshgacha bo'lgan bolalar olindi. Tekshiruvmizdagi bemor bolalar jins buyicha deyarli farq kuzatilmadi.

Bemorlar onasida epidemiologik anamneziga surab-surishtiruvga ko'ra xomiladorlik davrida asosan anemiya (46%) va xomiladorlik toksikozi (34%) uchradi.

Kuzatuvdagi asosiy guruh bemorlarda premorbid fon kasalliklar jami 68 nafar (75,5%) bemorlarda uchradi. Yoshi bo'yicha guruhlanganda 1-3 yosh bolalarning 13 nafarida (76,5%), 3-5 yosh bolalarning 26 nafarida (72%), 5 yoshdan yuqori bolalarning 29 nafarida (78%) premorbid fon kasalliklar uchradi. Premorbid fon kasalliklar tahlilida barcha yoshdagilarda quyidagicha natijalar olindi: Asosan, anemiya I-II daraja 20 nafar (22%),

dizbakterioz 19 nafar (21%), Asab tizimining perinatal shikastlanishi (ATPSh) 10 nafar (11%) bemorlarda kuzatildi. Kam nisbatta, raxit I-II daraja 6 nafar (7%), oqsil energetik yetishmovchilik (OEE) 8 nafar (9%), ekssudativ kataral diatez 5 nafar (5,5%) bemorlarda aniqlanib barcha xolatlarda bronxopnevmoniya bilan asoratlandi. Nazorat guruhidagi bemorlarning 32 nafarida (64%) fon kasalliklar aniqlanib shundan 9 nafari (18%) anemiya, 12 nafari (24%), dizbakterioz, 9 nafari (18%) ATPSh, 1 nafardan (2%) bemorlar raxit va ekssudativ kataral diatez bilan og'rikanliklari kuzatildi.

Xulosa: Covid-19 bilan kasallangan bolalarda premorbid fonga ega bo'lmagan bolalarda nisbatan o'pka-bronx kasalligi atipik (subklinik) shakllarda kechganligi tufayli ularni boshqa bronx-o'pka kasalliklari bilan qiyosiy taqqoslab tashxis qo'yish muxim ahamiyatga ega. Aks holda ushbu yengil shaklda kechayotgan o'pka-bronx kasalliklari bolalar atrofida uchun infeksiya manbai bo'lib hisoblanadi.

MAHALLADA MILLATLARARO TOTUVLIKNI TA'MINLASHNING AYRIM JIHATLARI XUSUSIDA

Fayzulla Tolipov

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti professori, tar.f.d.

Ulug'bek Qo'yliyev

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti magistranti.

Annotatsiya: maqolada O'zbekiston mahallalarida yashayotgan barcha millatlar o'rtasida tinchlik, osoyishtalik, barqarorlikni saqlash, millatlararo totuvlikni ta'minlashning ayrim jihatlari haqida so'z yuritilgan. Unda mamlakatda yagona maqsad yo'lida mehnat qilayotgan turli millatga mansub kishilar o'rtasida o'zaro hurmat, do'stlik va hamjihatlikni qaror toptirish va mustahkamlashda davlatning o'ziga xos ichki va tashqi siyosatining muhim jihatlari bayon qilingan.

Kalit so'zlar: mahalla, millat, totuvlik, O'zbekiston, aholi, xalq, siyosat, davlat, osoyishtalik, barqarorlik, tinchlik, Milliy markaz, mentalitet.

О НЕКОТОРЫХ АСПЕКТАХ ОБЕСПЕЧЕНИЯ МЕЖНАЦИОНАЛЬНОГО СОГЛАСИЯ В МАХАЛЛЯХ

Аннотация: в статье говорится о некоторых аспектах обеспечения мира, спокойствия, стабильности и межэтнического согласия среди всех наций проживающих в махаллях Узбекистана. В нем описаны важные аспекты внутренней и внешней политики государства по установлению и укреплению взаимного уважения, дружбы и солидарности между людьми разных национальностей, работающими ради общей цели в стране.

Ключевые слова: махалля, нация, согласие, Узбекистан, население, народ, политика, государство, спокойствие, стабильность, мир, Национальный центр, mentalitet.

ON SOME ASPEKTS OF ENSURING INTERETHNIC HARMONY IN MAHALLAS

Abstrakt: the artikle talks about some aspekts of ensuring pease, tranquility, stability, interethnik harmony among all nations living in the mahallas of Uzbekistan. It deskribes important aspekts of the state's distinktive domestik and foreign polisie to establish and strengthen mutual respekt, friendship and solidarity between people of different nationalities vorking towards a kommon goal in the kountry.

Key vords: neighborhood, nation, soglasie, Uzbekistan, population, nation, politiks, gosudarstvo, spokoystvie, stability, pease, national senter, mentality.

Azaldan o'zbek mahallalarida turli millatga mansub xalqlar birgalikda yashab kelganlar. Bugungi kunda O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan mahallalar haqiqiy bag'rikenglik va millatlararo totuvlik timosliga aylangan. Shubhasiz ularda turli millat vakillari o'zbeklar bilan yonma yon va aralash yashab keladilar. O'zbekistonda yashayotgan har bir millatning umumiy manfaatlari bilan birga o'z qadriyatlar ham bor. Umumiy qadriyat va manfaatlar bir-biriga uyg'un bo'lib, u respublikamiz milliy siyosatida muhim ahamiyatga ega bo'lib bormoqda.

Bugungi kunda O'zbekiston mahallalarida 130 dan ortiq millat vakillari yashamoqda. O'zbekiston kabi ko'pmillatli mamlakatda turli millatlar manfaatlarini uyg'unlashtirish, ular orasida totuvlikni ta'minlash taraqqiyotning hal qiluvchi omillaridan biri hisoblanadi. Zero, millatning istiqboli boshqa xalqlar va mamlakatlarning taraqqiyoti, jahondagi vaziyat va imkoniyatlar bilan bog'liqdir. Dunyoda yashayotgan barcha millatlar orasida tinchlik, osoyishtalik, barqarorlik, hamkorlik, hamjihatlik, teng huquqli munosabatlar bo'lmasa, ular o'zining porloq istiqbolini qura olmaydilar. Shunday sharoitda jamiyatimizda millatlararo totuvlik g'oyasi mazkur masalani to'g'ri hal qilishga yordam beradi. Bu g'oya – bir jamiyatda yashab, yagona maqsad yo'lida mehnat qilayotgan turli millat va elatlarga mansub kishilar o'rtasidagi o'zaro hurmat, do'stlik va hamjihatlikning ma'naviy asosidir. Bu g'oya – har bir millat vakilining iste'dodi va salohiyatini to'la ro'yobga chiqarish uchun sharoit yaratadi va uni Vatan ravnaqi, yurt tinchligi, xalq farovonligi kabi ezgu maqsadlar sari safarbar etadi.

Millatlararo totuvlik -bu muayyan hudud, davlatda turli millat vakillarining hamjihat yashashi, hamkorlikda faoliyat yuritishini ifodalaydi. Boshqacha aytganda, millatlararo totuvlik g'oyasi turli xalqlar birgalikda istiqomat qiladigan mintaqa va davlatlar milliy taraqqiyotini ta'minlashga xizmat qiladigan omildir. U dunyoning turli mintaqalarida yoki bir davlat va jamiyatda yashab, yagona maqsad yo'lida mehnat qilayotgan turli millat va elatlarga

mansub kishilar o'rtasida o'zaro hurmat, do'stlik va hamjihatlikni qaror toptirish va mustahkamlashning ma'naviy asosidir. Bir necha ming yillik tariximiz shundan guvohlik beradiki, olijanoblik va insonparvarlik, millatlararo totuvlikka intilish xalqimizning eng yuksak fazilatlaridan hisoblanadi. Bu boradagi an'analar ugungi mahallalarimizda ajdodlardan-avlodlarga o'tib kelmoqda.

O'zbekiston Respublikasining Yangi tahrirdagi Konstitutsiyasining 8-moddasida «O'zbekiston xalqini millatidan qat'i nazar, O'zbekiston Respublikasining fuqarolari tashkil etadi», deb aniq belgilab qo'yilgan. «O'zbekiston xalqi» tushunchasi mamlakatimizda yashab, yagona maqsad yo'lida mehnat qilayotgan turli millat va elatlarga mansub kishilar o'rtasidagi o'zaro hurmat, do'stlik va hamjihatlik uchun ma'naviy asos bo'lib xizmat qiladi. Bundan tashqari Konstitutsiyamizda «O'zbekiston Respublikasi o'z hududida istiqomat qiluvchi barcha millat va elatlarning tillari, urf-odatlar va an'analarini hurmat qilinishini ta'minlaydi, ularning rivojlanishi uchun sharoit yaratadi», deb ta'kidlangan. Bu borada 1992 yildayoq milliy-madaniy markazlar faoliyatini muvofiqlashtirish va ularga ko'maklashish maqsadida O'zbekiston Respublikasi «Baynalminal madaniyat» markazi tashkil etilgani bunga misol bo'ladi. O'shanda 12 ta milliy-madaniy markaz faoliyatini birlashtirgan bu jamoat tashkiloti bugungi kunda 100 dan ortiq markazlar ishini muvofiqlashtirib turibdi. Mhallalarda istiqomat qilayotgan barcha millatlarining o'z ona tilida o'qishi uchun keng imkoniyatlar yaratilgani, oliy o'quv yurtlari va maktablarda bunga amal qilinayotgani, ko'plab tillarda gazeta va jurnallar chop etilib, teleko'rsatuv va radioeshittirishlar olib borilayotgani bu boradagi samarali faoliyatning yaqqol dalilidir.

Azaldan o'zbek mahallalarida milliy mentalitetimizga xos bo'lgan bag'rikenglik tamoyili ustuvor bo'lib kelgan. Ya'ni, bag'rikenglik xalqimiz milliy mentalitetining muhim xususiyatlaridan biridir. Har bir davlat, jamiyat bajarayotgan tarixiy vazifani asoslovchi va barcha ijtimoiy sinflar, tabaqalar, millatlar va elatlar, diniy e'tiqodlar vakillarini atrofida birlashtiruvchi, jipslovchi fazilatdir. Ammo o'zbek xalqining bag'rikengligining o'ziga xosligi shundaki, bu nafaqat o'z oilasi va xalqiga nisbatan, balki boshqa xalqlarga nisbatan ijobiy munosabatda bo'lishda ham o'z aksini topadi. Yoki mahalla raislari orasida qozoq, qoraqalpoq, ozarbayjon, turk, turkman, tojik, tatar millatiga mansub oqsoqollar ham faoliyat yuritadi, bu ham haqiqiy totuvlikning yaqqol dalilidir.

Ko'pmillatli O'zbekistonda respublika Baynalminal Madaniyat Markazi keng ko'lamli ishlarni amalga oshirmoqda. Markaz tomonidan mamlakatimizning barcha hududlarida

o'tkazilayotgan tadbirlar madaniy, etnik munosabatlarni yanada takomillashtirmoqda, O'zbekistonda yashayotgan turli millat va elat vakillari o'rtasida do'stlik va bag'rikenglik munosabatlarini mustahkamlamoqda"-, deb ta'kidlaydi Prezidentimiz Shavkat Mirziyoev Respublika baynalminal madaniyat markazi tashkil etilganligining 25 yilligiga bag'ishlangan uchrashuvdagi nutqida . Bunda mamlakatimizda shakllangan milliy va umubashariy siyosatning muhimligi alohida o'ringa ega. O'zbekiston Respublikasining millatlararo munosabatlarga oid siyosatining asosiy tamoyillari quyidagilarda o'z ifodasini topgan:

- Millatlar o'rtasidagi munosabatlarda o'zaro uyg'unlikni siyosiy barqarorlik omili sifatida rivojlantirish;
- Barcha siyosiy jarayonlarda millatlar manfaatlarini aks etishini ta'minlash;
- Milliy o'zlikni anglash jamiyatni demokratlashtirishga undovchi g'oyaviy kuch ekanligini anglash;
- Mamlakatda etnik nizolar va millatchilikka yo'l qo'ymaslik;
- Respublikada milliy totuvlikni va fuqarolik jamiyatini yanada rivojlanitirish;
- Davlat etnik siyosatida shaxs huquqlarining ustuvorligini ta'minlash;
- Siyosiy hokimiyat va jarayonlarda turli millatlar ishtiroki hamda manfaatlar uyg'unligini ta'minlash;
- Millatlar o'rtasida o'zaro hurmat, ishonch, totuvlikni qaror toptirish, demokratik, kuchli fuqarolik jamiyat qurish va siyosiy barqarorlik omili ekanligini anglash.

So'nggi yillarda mahallalarda Respublika Baynalmilal Madaniyat markazi tomonidan "O'zbekiston – umumiy uyimiz" al'bom kitobi, "O'zbekiston – bag'ri keng diyor", "O'zbekiston Konstitutsiyasi – buyuk kelajagimiz kafolati", "Mustaqil O'zbekistonda millatlararo munosabatlar rivoji" kabi to'plamlar chop etildi. Agar yaqin tariximizga murojaat etsak, milliy madaniy markazlarning tashkil etilishi mamlakat ichki siyosatining muhim negizi bo'lganligi ayon bo'ladi.

Buguni kunda respublikamizdagi oliy o'quv yurtlarida turli millatga mansub talabalar tahsil oladi. Ularga 7 tilda ta'lim beriladi, respublikada 8 ta tilda gazeta va jurnallar chop etiladi, 12 tilda teleko'rsatuvlar va radioeshittirishlar efirga uzatiladi . Barcha umumiy o'rta ta'lim maktablarining 845 tasida rus tilida, 491 ta maktabda qozoq tilida, 259 tasida tojik tilida, 52 tasida turkman tilida, 40 tasida qirgiz tilida, 7 tasida maktabda koreys tilida ta'lim berish yo'lga qo'yilgan .

Mahallalarda turli millat vakillari o'z milliy bayramlarini nishonlash uchun barcha shart sharoitlar yaratilgan. Bu borada rus xalqining Maslenitsa, bolgar xalqining Martinitsa, arman xalqining Vardavar, polyaklarning Dojinki, koreyslarning Chxusok, tatar va boshqirdlarning Sabantuy, greklarning Oxi singari bayramlari shular jumlasidandir. Shuningdek, ular o'z navbatida o'zbek xalqining madaniyati, san'ati, tili va urf-odatlarini targ'ib qilishga alohida e'tibor qaratib kelmoqdalar. Milliy madaniy markazlar o'z xalqlarining an'analari, marosimlarini tiklash, ularni O'zbekistonda yashovchi boshqa millat vakillariga yaqindan tanishtirishga intilmoqda. Mamlakatimizda bugungi kunda 140 ta milliy madaniy markazlar va 37 ta do'stlik jamiyatlari faoliyat yuritadi.

Bu borada O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tashabbusi bilan BMT Bosh Assambleyasi tomonidan "Ma'rifat va diniy bag'rikenglik" rezolyutsiyasini qabul qilinishi, shuningdek Samarqand shahrida Inson huquqlari bo'yicha Osiyo forumini o'tkazilishi xalqaro hamkorlik aloqalari yangi bosqichga chiqqanligini tasdiqlaydi. Muvaffaqiyatli amalga oshirilgan "Mehr-1" va "Mehr-2" insonparvarlik tadbirlari doirasida Suriyadagi qurolli mojarolar maydonidan va Afg'onistondan 261 nafar fuqaro, asosan ayollar va bolalar O'zbekistonga qaytarib olib kelindi. Ularga zarur tibbiy va moddiy yordamlar ko'rsatildi.

Xulosa qilib aytganda, mamlakatimizdagi mahallalarda barcha millat va elatlarga yaratib berilgan keng imkoniyatlar, millatlararo munosabatlarni, o'zaro totuvlik va o'zaro hamkorlikni ta'minlashning muhim asosi bo'lib xizmat qilmoqda. Darhaqiqat, mamlakatda tarixan shakllangan millatlararo totuvlik va diniy bag'rikenglik masalalari davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylandi. Buning yaqqol amaliy isboti sifatida respublikada milliy madaniy markazlar faol ish olib borishi uchun barcha shart sharoitlar yaratildi. Turli millatlar va din vakillari o'z ona tili, dini, madaniyati, urf-odatlarini, an'analari saqlab qolish va rivojlantirish bilan bir qatorda, ularni keng targ'ib qilishda ishtirok etmoqdalar.

ADABIYOTLAR

1. Millatlararo do'stlik va hamjihatlik-xalqimiz tinchligi va farovonligining muhim omilidir. Prezident Shavkat Mirziyoev Respublika baynalminal madaniyat markazi tashkil etilganligining 25 yilligiga bag'ishlangan uchrashuvdagi nutqi, Xalq so'zi. 2017 26 yanvar.
2. Musaev O. O'zbekistonda millatlararo munosabatlar rivoji. Monografiya. Istiqlol nuri, -T 2016.
3. Musaev O. O'zbekistonda millatlararo munosabatlar rivoji. Monografiya. Istiqlol nuri, -T 2016.
4. Murtazayva R.H. Oila – o'zbek xalqi mentalitetining oliy qadriyati. – Toshkent. «TURON-IQBOL», 2018. – B. 45.

1930-1940 ЙИЛЛАРДА ЎЗБЕКISTОН ССР ОЛИЙ СУДИ ФАОЛИЯТИ

М.Р. Топилдиева

Мирзо Улуғбек номидаги ЎзМУ Тарих факультети Ўзбекистоннинг энг янги тарихи кафедраси катта ўқитувчиси

Аннотация: Бу мақолада 1930-1940 йилларда Ўзбекистон ССР Олий суди фаолияти таҳлил қилинган.

Калит сўзлар: Ўзбекистон ССР, 1930-1940 йилларда, Олий суди

30 -йилларда Ўзбекистонда суд тизими халқ судлари ва Ўзбекистон ССР Олий судидан иборат эди. Бу ўзгаришлар Ўзбекистон Советлари Марказий Ижроия Комитетининг 1931 йил 20 июлдаги қароридан қонунлаштирилди, унда "Ўзбекистон ССР суд тизими тўғрисида" ги Низом янги таҳрирда қабул қилинди⁹.

1931 йилда ЎзССР МИК Совети Хоразмнинг марказдан узоқдаги алоҳида шароитларини ҳисобга олиб, Хоразм округини тузиш тўғрисида фармон чиқарди. Шу муносабат билан Хоразм туман суди ташкил этилди. Кейинчалик Қашқадарё ва Сурхондарё туманлари тузилиб, уларда ҳам туман судлари ташкил этилди.

Шундай қилиб, таърифланган даврда Ўзбекистон ССР Олий суди Хоразм туман судларини, кейинчалик Қашқадарё ва Сурхондарё туманларини ва республиканинг қолган қисмида фаолият юритадиган халқ судларини назорат қилди. Бундай тизим 1938 йилдаги суд тизими тўғрисидаги Қонун қабул қилингунга қадар мавжуд эди.

Бу вақтга келиб Ўзбекистон ССР Олий судининг ишида ишларни назорат йўли билан кўриб чиқиш бўйича бирмунча тажриба тўпланган эди.

Олий суд таркиби маҳаллий миллий кадрлар билан мустаҳкамланди. Шундай қилиб, 1932 йилда Адлия Марказий идорасида ўзбеклар, тожиклар ва бошқа маҳаллий миллат вакилларида 52 масъул ходим ишлаган.

Кўриб чиқиладиган йилларда Коммунистик партия ва Ўзбекистон ССР ҳукуматининг асосий вазифаларидан бири аёлларни ҳақиқий озод қилиш, уларни социалистик қурилишга жалб қилиш эди.

⁹ СУ УзССР, 1931, №25, ст.215

Ўша пайтда ҳали паранжи ташлаган, иқтисодий ва ижтимоий-сиёсий ҳаётда фаол иштирок этган ўзбек аёлларига нисбатан террористик актлар ҳолатлари тез-тез учраб турарди. Мисол учун, 1930 йил 12 январда “Правда Востока” газетасида Совет ҳукумати душманлари томонидан комсомол фаоли Отин-бибини (Беш Ариқ) ўлдирилишига оид ишни кўриб чиққан ЎзССР Олий суди кўчма сессияси ҳақида мақола чоп этилган. Олий суд ҳукмига кўра, жиноятчилар қаттиқ жазоланган.

ЎзССР ЮХК аёлларни ҳақиқий озод қилиш масаласига алоҳида аҳамият бериб, 1931 йил 30 январда республика суд органларига “Ишлайдиган аёлларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида” кўрсатма берди¹ унда феодал-бой қолдиқларига қарши курашнинг аёлларга нисбатан аҳамияти таъкидланган ва бу вазиятларда судларнинг аниқ вазифалари белгилаб берилган эди¹⁰.

Ўша пайтда катта миқдордаги давлат ва жамоат мулкни гуруҳлар томонидан ўғирлаш ҳолатлари тез-тез учраб турарди. Ушбу турдаги жиноятларга қарши курашни кучайтириш учун 1932 йил 7 августда "Давлат корхоналари, колхозлар ва кооперативлар мулкни ҳимоя қилиш ва ижтимоий социалистик мулкни мустаҳкамлаш тўғрисида" Қонун¹ чиқарилди.¹¹ “Ўзбекистон ССРда суд тизими тўғрисидаги Низом” га мувофиқ, Ўзбекистон ССР Олий суди томонидан жиноят ишлари социалистик мулкни мустаҳкамлаш бўйича кўп ишлар қилган Олий суд томонидан 7 август 1932 йилда чиққан Қонун бўйича кўриб чиқилар эди.

Кўриб чиқиладиган даврда Советлар МИҚ ва Ўзбекистон ССР Халқ Комиссарлари Кенгаши ЎзССР Адлия Халқ комиссарлиги тўғрисида бир қатор қарорлар чиқарди. Улар орасида 1932 йил июн ойида Советлар МИҚ ва ЎзССР ХКС қабул қилган "ЎзССР Адлия Халқ комиссарлиги тўғрисидаги Низомни ўзгартириш ва тўлдириш тўғрисида" ги Қарор² қабул қилганлигини алоҳида таъкидлаш жоиз.¹² Бу Фармонга мувофиқ Ўзбекистон ССР Олий суди ва республика прокуратураси ЎзССР ЮХК таркибига киритилди, юстиция органларини ишини текшириш ва назорат қилиш учун ЮХК қошида ташкилий-конструкторлик бўлими ташкил қилинди. 1938 йил 13 сентябрда СССР Советлар МИҚ Президиуми "СССР Олий судининг ваколатларини

¹⁰ ЎЗРМДА, .Р-904-фонд, 9- йиғма жилд, 29- иш, 40 вароқ.

¹¹ СЗ СССР, 1932, №62, ст.360

¹²СУ УзССР, 1932, №17,ст.117-118

кенгайтириш тўғрисида” Қарор чиқарди, бу қарор . 1934 йил 4 январда СССР Советлари МИҚнинг IX-чақириқ тўртинчи сессиясида тасдиқланган¹³ . Энди СССР Олий суди Иттифоқ республикалари судларига суд амалиёти бўйича кўрсатмалар бериш, шунингдек умумиттифоқ фармонлари ва қонунларини тушунтириш ҳуқуқи билан бир қаторда, Иттифоқ республикалари суд органлари фаолияти тўғрисида сўров ўтказиш, Иттифоқ Республикалари Олий судлари Пленумларининг бутуниттифоқ қонунчилигига зид бўлган айрим қарорларига норозилик билдириш ҳуқуқига эга бўлди.

1934 йил 16 сентябрда Советлар МИҚ ва СССР ХКСнинг "Суд ва прокуратура органларини қайта ташкил этиш ва мустаҳкамлаш тўғрисида" Қарори қабул қилинди¹⁴ . Ушбу фармонга биноан СССР Олий судининг 1935 йилдаги штати 117 та ходимдан иборат рўйхати тасдиқланди. СССР Советлари МИҚнинг 1934 йил 10 июлдаги қарорига мувофиқ, Олий суд таркибида давлат жиноятлари тўғрисидаги ишларни биринчи инстансияда ҳам, кассацияда ҳам 34 кишилик ходимлар билан кўриб чиқиш учун махсус суд кенгаши ташкил этилди¹⁵.

СССР Марказий Ижроия қўмитасининг 1934 йил 10 июлдаги Қарори билан ички ишлар Халқ комиссарлиги тузилди ва унинг ҳузурида жиноий ишларни кўриб чиқиш ҳуқуқига эга махсус йиғилиш ташкил этилди¹⁶ . Тегишли Халқ комиссарликлари барча Иттифоқ республикаларида тузилган. 1934 йил 21 июлда Ўзбекистон ССР Советларининг Марказий Ижроия қўмитаси ҳам "Ўзбекистон ССР ИИХК (НКВД) тузиш тўғрисида" Қарор чиқарди¹⁷.

Айтиш кераки, ўша пайтда Иттифоқ-Республика ички ишлар Комиссарликларининг 282 тани ташкил этилиши ижобий ҳаракат эди, аммо шахсга сиғиниш шароитида СССР НКВД ва Иттифоқ республикаларининг жиноий ишларни ҳал қилиш бўйича махсус йиғилишлари жиноий процессуал нормаларга риоя қилмаган

¹³ СЗ УзССР, 1934, №2, ст. 17

¹⁴ СЗ УзССР, 1934, №2, ст. 17

¹⁵ СЗ СССР, 1934, 336, ст. 284

¹⁶ СЗ СССР, 1934, №36, ст. 283

¹⁷ ЎзРМДА, ф. Р-904, 225-варок

холда олиб борилди, бу эса ўзбошимчалик ва қонунсизликка олиб келди¹⁸. 1936 йил 5 декабрда қабул қилинган СССР Конституцияси барча давлат органлари, шу жумладан суд тизимини ташкил этиш ва фаолиятининг асосий тамойилларини қонуний равишда белгилаб берди. 1936 йил Конституциясига биноан Қонунчилик ва суд ишларини юритиш масалалари, шу жумладан жиноят ва фуқаролик қонунчилиги СССР ваколатига берилган.

1937 йил февралда Ўзбекистон ССР Советларининг VI-навбатдан ташқари қурултойида Ўзбекистон ССРнинг 1936-йилги Конституциясига мувофиқ тузилган Конституцияси бир овоздан тасдиқланди¹⁹. СССРнинг янги Конституцияси қабул қилинишидан олдин ҳам, 1936 йил 20 июлда МИҚ ва СССР ХКС қарори билан СССР Адлия Халқ комиссарлиги тузилди²⁰. Бу тўғрисидаги Низом, янги Конституцияга мувофиқ, МИҚ ва СССР ХКС нинг 1936 йил 8 декабрдаги Қарори билан тасдиқланган²¹.

1937 йил 20 майда Советлар МИҚ ва Ўзбекистон ССР ХКС ҳам Ўзбекистон ССР Адлия Халқ комиссарлиги тўғрисидаги янги Низомни тасдиқладилар²². Ушбу Низомга кўра, Республика Олий суди суд бошқарувидан озод қилинди ва республиканинг фақат энг юқори назорат қилувчи суд инстансиясига айланди. 1936 йил СССР Конституциясига мувофиқ ва СССР қонунчилигидаги ўзгаришларни ҳисобга олган ҳолда СССР Олий Кенгаши 1938 йил 16 августда «СССР, иттифоқ ва автоном республикаларнинг суд тузилмаси тўғрисидаги Қонун» қабул қилди²³. Суд тизими тўғрисидаги Қонуннинг 68-моддасида шундай дейилган: "СССР Конституциясининг 104 ва 105-моддаларига мувофиқ, СССР Олий суди энг юқори суд органи ҳисобланади....СССР Олий судига СССР ва Иттифоқ республикаларининг барча суд органларининг суд ҳаракатларини назорат қилиш юклатилган." Ушбу назорат СССР Прокурори ва СССР Олий суди Раисининг судларнинг қонуний кучга кирган

¹⁸ История Советского государства и права Узбекистана, Т.2, стр.797

¹⁹ Правда Востока, 15 февраль, 1937 г. №38

²⁰ СЗ СССР, 1936, №40, ст.338

²¹ СЗ СССР, 1936 г. №62, ст.455

²² СЗ СССР, 1937г, №19, ст. 87

²³ Ведомости Верховного совета СССР, 1938, №11

хукмлари, қарорларига нисбатан норозилигини кўриб чиқиш орқали амалга оширилади.

Суд тизими тўғрисидаги Қонун суд органларини ташкил этишда бир қатор туб ўзгаришларни киритди: суд бошқаруви функциялари бўлинди, назорат қилувчи органлар сони кескин қисқартирилди, суд назорати тартибида норозилик билдириш ҳуқуқига эга бўлган шахслар доираси аниқланди ва ҳоказо.

Ушбу Қонун асосида назорат тартибида норозилик бериш ҳуқуқи фақат СССР прокурорига ёки иттифоқ республикаси Прокурорига, СССР Олий суди Раисига ва иттифоқ республикаси Олий суди Раисига берилган. раҳбарлик қилиш ҳуқуқи фақат СССР Олий суди Пленумига тегишли эди.

Бошқа Иттифоқ республикаларидаги каби Ўзбекистон ССР Олий судида ҳам раёсат ва Пленум бекор қилинди, аммо бундай қайта ташкил этиш нотўғри ва амалсиз эди.

Ўзбекистон ССР Олий суди Раёсати ва Пленуми фаолиятининг таҳлили шуни кўрсатадики, улар суд органлари фаолиятига раҳбарлик қилишда ва қуйи судларнинг хатоларини уларга раҳбарлик тушунтиришлари билан тузатишда катта рол ўйнаган.

СССРнинг 1936-йилги Конституциясида Қорақалпоқ АССРнинг Ўзбекистон ССР таркибига кириши, қадимдан яқин дўстлик ришталари билан боғланган қорақалпоқ ва ўзбек халқларининг ҳудуди, миллий, кундалик ва иқтисодий ҳаёти муштараклигини ҳисобга олган ҳолда кўзда тутилган эди. ҚАССРнинг Ўзбекистон ССР таркибига кириши туфайли, РСФСР суд тизимида вилоят (туман) суди сифатида мавжуд бўлган Қорақалпоқ АССРнинг илгари фаолият кўрсатган Бош суди бекор қилинди. Унинг ўрнига 1937 йилги Қорақалпоқ АССР Конституциясига мувофиқ бугунги кунда ҳам мавжуд бўлган Қорақалпоқ АССР Олий суди ташкил этилди. Ўзбекистон ССР Олий суди ҚАССР Олий судига мамлакатимизда социализм курилишини яқинлаш учун олиб борилган кураш давомида социалистик қонунийликни мустаҳкамлаш бўйича ўз ишини йўлга қўйишда самарали ёрдам кўрсатди. 1940-йил 26 июнда СССР Олий Совети Президиуми “Саккиз соатлик иш куни , етти кунлик иш ҳафтасига ўтилиши муносабати билан ишчи – ходимларнинг корхона ва муассасалардан ўзбошимчалик билан кетишини таъқиқлаш тўғрисида“ги фармонни қабул қилган. Фармонга асосан муассаса ва корхоналарда иш вақти 24- соат давомида узлуксиз 3- сменада ташкил қилинган. Фармонга кўра корхона ёки ташкилотлардан рухсатсиз ишдан кетган ишчилар судга берилиб халқ судининг ҳукми билан 2 ойдан 4 ойгача қамоқ жазосига ҳукм этилиши белгиланган. Сабабсиз ишга

келмаган ёки 20 минутдан ортиқ ишга кеч келганларнинг ойлик маошларидан 25 % гача ушлаб қолинган. 6 ойгача ахлоқ тузатиш ишлари билан жазоланиши белгилаб қўйилганди. 1940- йил 15- сентябргача бўлган муддатда СССРда 1 082 216 кишига нисбатан жиноий иш очилиб судга тақдим этилган. Булардан 906 824 киши судланган. Яъни, 755 440 киши ишга кечикиб келганлиги учун, 131718 киши рухсатсиз ишдан кетганлиги учун, 2949 киши эса айбдорларни айтмаганлиги учун жазоланган. Ўзбекистон ССРда ҳам ишчиларни меҳнат интизомини бузганликда айблаб ёппасига жазолаш ишлари бошлаб юборилди. 1940-йил сентябрга келиб, Ўзбекистондаги судларга меҳнат интизомини бузилганлиги юзасидан 13877 та иш келиб тушган. Шулардан 10861 та иш суд тартибида кўриб чиқилган. Хуқуқбузарликнинг энг кўпи Тошкент вилоятида содир бўлган. 1940- йил 1-сентябргача бўлган маълумотларда келтирилишича, Тошкент вилояти судларига 6896 та иш келиб тушган. 5504 та иш кўриб чиқилган. Фарғона вилоятида 2784 та иш келиб тушган, шундан 2548 та иш кўриб чиқилган. Бухоро вилоятига 1345 та иш, 1210 таси кўриб чиқилган. Самарқанд вилоятида 1782 та ишдан 1534 таси кўрилган. Хоразм вилоятида 521 та ишдан 485 таси Қорақалпоғистон АССРда 549 та иш келиб тушган. Шундан 465 таси кўриб чиқилган. 1940-йил 1- сентябрда Ўзбекистон ССРдаги барча судлар томонидан 10738 киши жазога ҳукм қилинган. Вилоятлар бўйича кўриб чиқадиган бўлса Тошкент вилоятида 4786 киши, Фарғонада 2353, Бухорода 1215, Хоразмда 467, Қорақалпоғистон АССРда 526, Самарқандда 1391 киши жазога ҳукм қилинган. Шундан маҳкумларнинг 1206 таси рухсатсиз иш жойидан кетганлиги учун 9509 таси ишга кечикиб келганлиги учун жазога тортилган. Маҳкумларнинг 4462 тасига – 46% 3 ойгача, 5035 тасига 53.9% 3 ойдан 6 ойгача ахлоқ тузатиш ишлари жазоси берилган. Рухсатсиз иш жойидан кетганларнинг 922 тасига 2 ойдан 4 ойгача қамоқ жазоси тайинланган. Суд томонидан қабул қилинган ҳукм бир кундан кечиктирмасдан ижро этилган. Натижада судланувчи ҳукм юзасидан апелляция ва кассация шикоятлари беришга улгура олмаган. Маҳкумларга нисбатан енгил жазо тайинлаган, судьяларга нисбатан таъсир кучайтирилган. 1940-йил сентябрь ойида ўз хизмат вазифасига “масъулиятсизлик” билан қарагани учун, Ўзбекистон ССРда 17 нафар халқ судьяси маҳаллий кенгашлар томонидан лавозимидан олиниб, улардан 10 таси жиноий жавобгарликга тортилади. Архив маълумотларида баён этилишича: Ўзбекистон ССРда 58 нафар судья жазога тортилади. Москванинг топшириғига кўра,

Ўзбекистон ССР Адлия Халқ Комиссарлиги ва Олий суднинг бир қанча аъзолари халқ судларининг қабул қилган ҳукмларини қайтадан кўриб чиқишади. Маҳкумларга енгил жазо чораси қўлланилган ҳолатлар аниқланса Олий судга протест киритилган. Ўзбекистон ССР Олий суди 500 та иш бўйича халқ судлари томонидан қабул қилинган енгил ҳукмларни бекор қилиш ҳақида қарор қабул қилган. Ўзбекистон Адлия Халқ Комиссари Умаров ҳукуматга ҳисобот маърузасида халқ судларининг аянчли аҳволи ҳақида маълумот берган. Халқ судлари иш юритиш учун энг зарур бўлган канцелярия товарлари билан таъминланмаган эди. Натижада судланувчиларни руйхатга олиш суд ишларини юритиш бетартиб олиб борилган. 1940 йил октябрда Олий суд раиси Саидовнинг асосли эътирозларидан сўнг, ЎзССР ХКС халқ судларига иш юритиш учун бюджет маблағларидан 1.5 тонна қоғоз ажратиш ҳақида қарор қабул қилади. 1941 йил июн ойида Гитлер Германиясининг Совет Иттифоқига хоинларча ҳужуми Совет халқининг тинч ижодий ишини бузди. Улуғ Ватан уруши бошланди - инсоният билган барча урушларнинг энг қийини бошланди. Уруш даври шароитида социалистик қонунийликни мустаҳкамлаш айниқса муҳим аҳамият касб этди.

СССР Олий Кенгаши Президиумининг 1941 йил 22 июндаги Фармони ҳарбий ҳолат эълон қилинган ҳудудларда ҳарбий трибуналлар тўғрисидаги Низомни тасдиқлади²⁴. Шу билан бир қаторда Ўзбекистонда ҳам Иттифоқнинг қолган республикаларида бўлгани каби ҳарбий трибуналларга тақдим этилган айрим жиноий ишлар республика суд органлари судловидан ва Ўзбекистон ССР Олий судидан чиқарилди.

Бунга ҳарбий хизматчилар томонидан содир этилган барча жиноятлар, босқинчилик тўғрисидаги ишлар, давлат жинояти тўғрисидаги ишлар ва 1932 йил 7 августда қабул қилинган Қонунида назарда тутилган жиноятлар кирди²⁵.

СССР Олий Кенгаши Президиумининг 1940 йил 29 июндаги Фармониға мувофиқ СССР Адлия Халқ комиссарлиги ва Иттифоқ республикалари Адлия Халқ Комиссарликлари интизомий жазо тайинлаш ҳуқуқидан фойдаланганлар²⁶. 1943, 1944, 1945 йилларда ҳар йили 1 миллиондан ортиқ фуқаролар жиноий жавобгарликға тортилганлар. 1940-йил 26- июндаги фармон урушдан кейинги йилларда ҳам амалда бўлди.

²⁴Ведомости верховного совета сср. 1941 г., №29

²⁵М.В. Кожевников, История советского суда, 1917-1956 гг. М., госюриздат, 1957, стр. 329

²⁶ Ведомости верховного совета СССР, 194г, №28

IMPROVING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS ON THE BASIS OF A CONTEXTUAL APPROACH IN LEARNING A FOREIGN LANGUAGE.

Ruzmetova Mamlakat Azadovna,

Senior teacher of the Interfaculty foreign languages department of the Chirchik state
pedagogical university

Ruzmetovamamlatak@gmail.com

Abstract: Contextual approach is very important in learning a foreign language. This article analyzes the theoretical foundations of the contextual approach to language learning, its advantages and effectiveness. The contextual approach helps to learn the language based on real-life situations and conversations during the language learning process. This method increases students' communicative competence and develops their skills of practical language use. The article helps to create a complete picture of the uniqueness of the contextual approach to learning a foreign language and its role in the educational process.

Keywords: foreign language learning, contextual approach, communicative competence, language learning methods, real life situations, communication, practical application, language education, linguistics

As a result of the reforms aimed at ensuring the development of modern approaches in the professional education system, which includes the continuous education system based on advanced foreign experiences, modernizing the content of the training of future specialists, students' work opportunities Research is being conducted on the creation of an educational environment aimed at creating the necessary conditions that allow for the realization. The Decree of the President of the Republic of Uzbekistan No. PF-60 on the Development Strategy of New Uzbekistan for the years 2022-2026, the Concept of the Development of the Higher Education System of the Republic of Uzbekistan until 2030 is the program of our research work. Systematic reforms are being carried out in our country regarding the organization and development of vocational education , is interpreted as a specific form of the individual's social competence arising on the basis of acquisition of skills. Professional training does not occur by itself, but covers specific stages in the process of learning a foreign

language different approaches and methods are used. In recent years, the contextual approach has gained great importance in language education. This approach increases students' ability to use the language in real-life situations and communication. This article analyzes the main principles, advantages and effectiveness of the contextual approach in learning a foreign language.

Theoretical foundations of the contextual approach. In addition, the concept of competence is also important in the characteristics of the development of professional competence in future pedagogues. Competence - requires constant enrichment of one's knowledge and skills, learning new information, feeling the demands of the current era, the ability to find new knowledge, process it and apply it during one's work. According to these theories, language learning takes place through social interaction and the meaning of language is determined through its context.

Advantages:

1. Communicative competence: A contextual approach develops students' skills in practical language use. Through this method, students are prepared to communicate in real life situations.
2. Understanding the meaning: Through the context, the meaning of words and phrases is more clearly understood.
3. Memory and consolidation: Language materials learned using a contextual approach are meaningful and interesting for students, and are retained in their memory longer. Words and phrases used in real-life situations are better remembered.

According to international experience, the professional competency of educators, including the development of the most optimal methods of implementation (multi-level interactive education), effective models, the organization of an innovative educational environment, and the improvement of methodological support for the implementation of the educational process there is a need. This aspect requires the development of professional competence of middle level specialists in vocational education. Modernization of educational forms and methods in the organization of the educational process, development of methods and scientific bases of formation of professional competence, as well as development of a modern methodical system of formation of professional competence of middle level specialists in vocational education and its implementation there is a need to determine the editorial conditions of the increase, to improve the content of the educational materials. Based

on this necessity, it is necessary to introduce development technologies based on the comprehensive approach, to develop teaching methods and didactic tools for professional subjects. It is not justified to implement a competency-based approach, based on international experience, neglecting the achievements of local pedagogy and psychology.

The role of the contextual approach in the educational process

1. Creating a language environment: By placing students in a language environment, their natural communication skills develop. This is done by conducting practical exercises based on different situations and roles in language classes.

2. Interactive and discussion-based lessons: Students are encouraged to actively communicate with each other. Through group activities, discussions, role plays and simulations, students will have the opportunity to apply their knowledge and skills in practice.

3. Use of real materials: The use of real-life materials such as texts, videos, audio materials makes the language learning process more meaningful. It prepares students to use the language in real-life situations.

4. Integrated learning: The contextual approach can be integrated with other disciplines. For example, learning a language based on situations related to history, geography, art and culture expands students' knowledge and arouses their interest in various fields.

SUMMARY

Contextual approach is very important in learning a foreign language. This approach develops students' language communication skills in real-life situations and increases their communicative competence. The knowledge learned through the contextual approach is meaningful and interesting for students, and is retained in their memory longer. Also, this approach helps to understand the cultural context and makes the learning process interesting and motivating. Therefore, the use of a contextual approach in foreign language education is an effective and useful method.

REFERENCES

1. Brown, H. D. (2000). **Principles of Language Learning and Teaching**. Pearson Education.
2. [The role of teaching vocabulary competence in English](#). M Ruzmetova, F Orazova, G Kayumova - Academic Research in Educational Sciences, 2020

3. [Considerations on understanding the meaning of a word.](#),M Ruzmetova, D Otajonova, N Babadjanova - Academic research in educational sciences, 2021
4. [Applying Gilly Salmon's five stage model for designing blended courses.](#) M RUZMETOVA - Dil ve Edebiyat Araştırmaları, 2018
5. [Effectiveness of Using Grammar Exercises during the Lesson,](#) M Ruzmetova - International Engineering Journal for Research and ..., 2020
6. [BENEFITS OF ROLE-PLAY ACTIVITIES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES.](#) MA Ruzmetova - Academic research in educational sciences, 2022
7. [METHODS OF USING COMMUNICATIVE GAMES IN ENGLISH LESSONS.](#)MA Ruzmetova, DD Ergashev - Экономика и социум, 2021
8. [Improving speaking skills in foreign language at secondary school educational system.](#) RM Azadovna - Science and Education, 2020
9. [KONTEKSTLI YONDASHUV ASOSIDA BO 'LAJAK PEDAGOGLARNING KASBIY KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.](#) MA Ruzmetova, ND To'Liboyeva - Academic research in educational sciences, 2024

FORMATION OF COMMUNICATIVE BARRIERS

Khushnazarova Gulnoza Furkhatovna - teacher

Khafizova Mokhida Abbos qizi – student

Faculty of foreign language and literature Uzbekistan State World Languages University

Abstract. This article studies the intricacies of communicative barriers and their impact on effective interpersonal interactions. It explores various sources of these barriers, including cultural differences, language discrepancies, psychological factors, and environmental distractions, which can all impede clear communication. By examining these elements, the article highlights the importance of identifying and understanding the causes of communicative barriers to develop effective strategies for overcoming them. Key approaches such as active listening, empathy, and adapting communication styles are discussed as vital tools for enhancing communication and fostering stronger relationships. This comprehensive analysis aims to provide readers with a deeper insight into the formation of communicative barriers and practical solutions to mitigate their effects.

Keywords: *communicative barriers, interpersonal communication, cultural differences, language discrepancies, psychological barriers, environmental distractions, active listening, empathy, communication strategies, interpersonal relationships.*

Introduction. Effective communication is the cornerstone of successful interpersonal relationships and is crucial in various facets of life, from personal interactions to professional collaborations. However, the process of communication is often impeded by various barriers that can distort, obstruct, or even halt the exchange of messages. These communicative barriers are multifaceted and can arise from a myriad of sources, making their understanding and management a critical area of study. Communicative barriers are obstacles that hinder the transmission and reception of messages. These barriers can be broadly categorized into physical, psychological, linguistic, and cultural barriers. Each type of barrier presents unique challenges and requires distinct strategies for effective management. Physical barriers are external obstacles that can interfere with the communication process. These include environmental noise, physical distance, and technological issues. For instance, a conversation in a noisy environment may result in misheard or misunderstood messages. Similarly,

physical distance, particularly in the context of remote communication, can lead to delays and a lack of immediate feedback, further complicating the communication process.

Psychological barriers are internal obstacles rooted in the mental and emotional state of individuals. These can include stress, anxiety, prejudices, and emotional biases.²⁷ For example, a person experiencing high levels of stress may have difficulty concentrating on a conversation, leading to miscommunication. Similarly, pre-existing prejudices or stereotypes can color one's interpretation of a message, leading to misunderstandings and conflicts. Linguistic barriers stem from differences in language and linguistic proficiency between communicators. These barriers are particularly prominent in multicultural and multilingual contexts. Variations in vocabulary, grammar, and accents can lead to confusion and misinterpretation. Additionally, jargon, slang, and technical terms can pose challenges for individuals who are not familiar with them. Cultural barriers arise from differences in cultural backgrounds, beliefs, and practices.

These barriers can manifest in various forms, such as differing communication styles, body language, and social norms. For example, direct communication may be valued in some cultures, while indirect communication is preferred in others.²⁸ Misunderstanding these cultural nuances can lead to miscommunication and conflict. The presence of communicative barriers can have significant implications for both personal and professional interactions. In personal relationships, these barriers can lead to misunderstandings, conflicts, and a breakdown of trust. In professional settings, they can result in decreased productivity, team dysfunction, and a failure to achieve organizational goals. Overcoming communicative barriers requires a multifaceted approach that addresses the root causes of these obstacles. Key strategies include²⁹:

a) **Active Listening:** Active listening involves fully concentrating, understanding, responding, and remembering what is being said. It is a crucial skill for overcoming

²⁷ Adler, R.B., Rodman, G., & DuPré, A. *Understanding Human Communication*. - USA: Oxford University Press, 2019. - 544 pages.

²⁸ Beebe, S.A., Beebe, S.J., & Redmond, M.V. *Interpersonal Communication: Relating to Others*. - USA: Pearson, 2017. - 448 pages.

²⁹ Gudykunst, W.B., & Kim, Y.Y. *Communicating with Strangers: An Approach to Intercultural Communication*. - USA: McGraw-Hill, 2003. - 496 pages.

communicative barriers as it helps individuals to fully understand the message being conveyed and to respond appropriately.

b) Empathy: Empathy involves understanding and sharing the feelings of others. By putting oneself in another's shoes, individuals can better understand the context and emotions behind a message, leading to more effective communication.

c) Adaptation of Communication Styles: Adapting one's communication style to suit the context and the audience is essential for effective communication. This may involve simplifying language, using visual aids, or adjusting one's tone and body language.

d) Continuous Feedback: Providing and seeking continuous feedback ensures that messages are understood correctly and that any misunderstandings are promptly addressed. Feedback loops can help to clarify messages and ensure that communication is effective.

e) Cultural Competence: Developing cultural competence involves understanding and respecting cultural differences. This can be achieved through cultural sensitivity training, learning about different cultures, and being open to diverse perspectives.

In today's digital age, technology plays a significant role in facilitating communication and overcoming barriers. Tools such as video conferencing, instant messaging, and translation software can help to bridge physical and linguistic gaps. However, reliance on technology also presents its own set of challenges, such as technical issues and the potential for miscommunication in digital contexts. Examining real-world examples and case studies can provide valuable insights into the formation and resolution of communicative barriers. For instance, the integration of diverse teams in global organizations often highlights the importance of cultural competence and adaptive communication strategies. Similarly, examining conflict resolution in high-stress environments, such as emergency services, can shed light on the role of psychological factors and the importance of clear, concise communication.

Various theoretical perspectives provide a deeper understanding of communicative barriers.³⁰ The Shannon-Weaver Model of Communication, for instance, highlights the potential for noise and interference at different stages of the communication process. Social Identity Theory emphasizes the role of group dynamics and identity in communication, while Attribution Theory explores how individuals interpret and attribute meaning to messages. The study of communicative barriers is an evolving field, with ongoing research exploring

³⁰ Hall, E.T. *The Silent Language*. - USA: Anchor Books, 1990. - 217 pages.

new challenges and solutions. Future directions may include the development of advanced communication technologies, the exploration of neurobiological underpinnings of communication, and the application of artificial intelligence to enhance communication strategies.

Additionally, the increasing globalization of work and social interactions underscores the need for continued focus on cultural competence and adaptive communication practices. The formation of communicative barriers is a multifaceted issue that requires a comprehensive understanding of various internal and external factors.³¹ By recognizing and addressing these barriers through strategies such as active listening, empathy, and cultural competence, individuals can enhance their communication skills and build stronger, more effective relationships. As the world becomes increasingly interconnected, the ability to navigate and overcome communicative barriers will remain a critical skill for personal and professional success.

Conclusion. Effective communication is essential in both personal and professional contexts, yet it is often hindered by various communicative barriers. These barriers, ranging from physical and psychological to linguistic and cultural, disrupt the flow of information and lead to misunderstandings and conflicts. Understanding the root causes of these barriers is the first step toward mitigating their impact. Physical barriers such as environmental noise and technological issues can be addressed through strategic planning and the use of appropriate communication tools. Psychological barriers, which stem from individual emotional and mental states, require a focus on building emotional intelligence and creating supportive communication environments. Linguistic barriers necessitate language training and the use of clear, accessible language, while cultural barriers call for a deep understanding and respect for diverse cultural norms and practices. As research in this field continues to evolve, new insights and technologies will emerge, offering innovative solutions to communication challenges. The increasing globalization of interactions further emphasizes the need for effective communication skills and cultural competence.

In conclusion, addressing communicative barriers is essential for fostering effective communication and building strong, meaningful relationships. By employing a multifaceted approach that includes active listening, empathy, cultural competence, and the strategic use

³¹ Hofstede, G., Hofstede, G.J., & Minkov, M. *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. - USA: McGraw-Hill, 2010. - 576 pages.

of technology, individuals can enhance their communication abilities and achieve greater success in both personal and professional arenas. The ability to navigate and overcome communicative barriers will remain a vital skill in our interconnected world.

REFERENCES:

1. Adler, R.B., Rodman, G., & DuPré, A. Understanding Human Communication. - USA: Oxford University Press, 2019. - 544 pages.
2. Beebe, S.A., Beebe, S.J., & Redmond, M.V. Interpersonal Communication: Relating to Others. - USA: Pearson, 2017. - 448 pages.
3. Gudykunst, W.B., & Kim, Y.Y. Communicating with Strangers: An Approach to Intercultural Communication. - USA: McGraw-Hill, 2003. - 496 pages.
4. Hall, E.T. The Silent Language. - USA: Anchor Books, 1990. - 217 pages.
5. Shannon, C.E., & Weaver, W. The Mathematical Theory of Communication. - USA: University of Illinois Press, 1949. - 144 pages.
6. Ting-Toomey, S. Communicating Across Cultures. - USA: The Guilford Press, 1999. - 320 pages.
7. Hofstede, G., Hofstede, G.J., & Minkov, M. Cultures and Organizations: Software of the Mind. - USA: McGraw-Hill, 2010. - 576 pages.
8. Goleman, D. Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ. - USA: Bantam Books, 1995. - 352 pages.

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING O'QUV FAOLIYATINI STEAM YONDASHUV ASOSIDA LOYIHALASHTIRISH

Pardayeva Gulbahor Jalg'ashovna

Termiz davlat pedagogika instituti Boshlang'ich ta'lim metodikasi kafedrası o'qituvchisi.

Kalit so'zlar: STEAM texnologiyasi, Evristik ta'lim metodi, kreativlik sifatlari, fan (Science), texnologiya (Technology), muhandislik, (Engineering), tasviriy san'at (Art), matematika (Math).

Key words: STEAM technology, Heuristic educational method, creativity qualities, Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics.

Ключевые слова: технология STEAM, эвристический метод обучения, творческие качества, наука, технология, инженерия, искусство, математика.

Annotatsiya: Boshlang'ich ta'limda STEAM texnologiyasining imkoniyatlari o'quvchilarning borliq haqidagi, atrof-olam haqidagi bilimlarini oshirishga yordam beradi. Bugungi kunda mamlakatimizda uzluksiz ta'limni rivojlantirish, xalqaro texnologiyalarni xalq ta'limiga olib kirish takomillashmoqda. Ushbu maqola boshlang'ich ta'lim fanlarini o'qitishda STEAM texnologiyasining ahamiyatiga bag'ishlangan.

Аннотация: Возможности технологии STEAM в начальной школе способствует расширению знаний учащихся о бытии и окружающем мире. Сегодня совершенствуется развитие непрерывного образования в нашей стране, внедрение международных технологий в народное образование. Эта статья посвящена важности технологии STEAM в обучении начальных классов.

Annotation: The possibilities of STEAM technology in elementary school contribute to the expansion of students' knowledge about being and the world around them. Today, the development of continuous education in our country is being improved, the introduction of international technologies in public education. This article focuses on the importance of STEAM technology in teaching elementary grades.

Kirish. Mamlakatimiz innovatsion taraqqiyot yo'lida shiddat bilan rivojlanib borayotgan bir davrda kelajagimiz davomchilari bo'lmish yoshlarni ijodiy g'oyalari va

ijodkorligini har tomonlama qo'llab-quvvatlash, kreativ sifatlarini rivojlantirish, ularning bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirish hamda ilg'or xorijiy tajribalar, xalqaro mezon va talablar asosida baholash tizimini takomillashtirish, shu yo'lda xalqaro tajribalarni o'rganish, mavjud tizimni har tomonlama qiyosiy tahlil qilish, tegishli yo'nalishdagi xalqaro va xorijiy tashkilotlar, agentliklar, ilmiy-tadqiqot muassasalari bilan yaqindan hamkorlik qilish muhim ahamiyatga egadir.

Tahlil va natijalar. STEAM ta'limi asosida o'qitish tabiiy va iqtisodiy fanlar yo'nalishida o'quvchilarning egallagan bilim, ko'nikma va malakalarini kundalik hayot bilan bog'liqligini ko'rsatishda dars va sinfdan tashqari mashg'ulotlarda o'quv tadqiqotlarini o'tkazish, tajribalarni bajarish, loyihalashtirishga yo'naltirilgan ijodkorligini tarbiyalash va qiziqishlarini rivojlantirishga qaratilgan.

STEAM ta'limi asosida o'qitish tabiiy va iqtisodiy fanlar yo'nalishida o'quvchilarning egallagan bilim, ko'nikma va malakalarini kundalik hayot bilan bog'liqligini ko'rsatishda dars va sinfdan tashqari mashg'ulotlarda o'quv tadqiqotlarini o'tkazish, tajribalarni bajarish, loyihalashtirishga yo'naltirilgan ijodkorligini tarbiyalash va qiziqishlarini rivojlantirishga qaratilgan .

STEAM ta'lim texnologiyasi maktab o'quvchilarini yangicha o'qitish metodikasi bo'lib, an'anaviy o'qitish metodikasidan farqli metodika hisoblanadi. U o'quvchilarni bir vaqtning o'zida beshta – **fan** (Science), **texnologiya** (Technology), **muhandislik**, (Engineering), **tasviriy san'at** (Art), **matematika (Math)** bo'yicha o'qitishga mo'ljallangan.

STEAM ta'lim muhitida o'quvchilar bilimga ega bo'ladilar va darhol undan foydalanishni o'rganadilar. Shuning uchun, ular o'sib ulg'ayganlarida va hayotiy muammolarga duch kelganda, atrof muhitning ifloslanishi yoki global iqlim o'zgarishi bo'ladimi, bunday murakkab masalalarni faqat turli sohalaridagi bilimlarga tayanib va birgalikda ishlash orqali hal qilish mumkinligini tushunadilar. Bu erda faqat bitta mavzu bo'yicha bilimga tayanish etarli emas.

Amaliy qobiliyatga e'tibor berib, talabalar o'zlarining irodasini, ijodkorligini, moslashuvchanligini rivojlantiradi va boshqalar bilan hamkorlik qilishni o'rganadi. Ushbu ko'nikmalar va bilimlar asosiy ta'lim vazifasini tashkil etadi, ya'ni. bu butun ta'lim tizimi nimaga intilishini. Bu nazariya va amaliyotni birlashtirishning mantiqiy natijasidir.

O'quvchilarning mantiqiy fikrlashi va amaliy ko'nikmalarini shakllantirishga yo'naltirilgan xalqaro baholash dasturlari (PISA, TIMSS) talablariga mos keladigan

topshiriqlar bilan ishlashga mo'ljallangan amaliy mashg'ulotlar, laboratoriya ishlari hamda mustaqil bajarishga va ijodiy (kreativ) fikrlashga undovchi amaliy topshiriqlar bilan ishlashni yosh avlod ongiga singdirish o'qituvchi oldidagi asosiy vazifalardan biri sanaladi.

STEAM bu maktabda va maktabdan tashqarida loyiha va o'quv-tadqiqot faoliyatini amalga oshirish [imkoniyatini beruvchi](#) innovatsion texnologiyadir. Ushbu metod yordamida fanlar alohida tarmoqlarda emas, balki integratsiyalashgan holda, umumiy bog'liqligini ko'rsatib o'rgatiladi. Fanlarni kundalik hayot bilan bog'liqligini ko'rsatishdan tashqari, [texnologiya](#) o'quvchilarning ijodkorligini ham ko'rsatib berishi mumkin. Ushbu yondashuv o'quvchilarning faoliyatiga bir qancha vazifalarni taqdim etadi, o'quvchi ularni hal qilishida ijodkorligini namoyon qilishni o'rganadi. Bunday vazifalar yordamida o'quvchi g'oyalarni nafaqat o'ylab topadi, balki ularni kundalik hayotida amalga oshirishni ham o'rganadi. [Shu tariqa](#), o'quvchi o'z faoliyatini oldiga qo'yilgan vazifalari va mavjud imkoniyatlari doirasida hal qilishga o'rganadi.

Bugungi kunda STEAM - ta'lim dunyodagi asosiy tendentsiyalardan biri sifatida angan. Bunday ta'limning shartlari uning uzluksizligi va bolalarning guruhlarda o'zaro muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirish bo'lib, buna ular fikrlarni to'plashi va fikrlar almashishi mumkin. Shuning uchun, asosiy ta'lim dasturiga quyidagilar: lego-texnologiyalar, bolalar tadqiqotlari kabi mantiqiy fikrlashni rivojlantirish modullari kiradi. STEAM yondashuvi tufayli [bolalar tabiatni tushunib](#), dunyoni muntazam o'rganishadi va shu bilan qiziqishlarini, muhandislik fikrlash uslubini, tanqidiy vaziyatlardan chiqish qobiliyatini, jamoaviy ish qobiliyatini rivojlantirish va liderlik, o'z-o'zini namoyon qilish asoslarini o'rganishadi, o'z [navbatida](#), bolalar rivojlanishining tubdan yangi darajasini ta'minlaydi. O'z-o'ziga ishonchni shakllantirish. Bu yondashuvda bolalar o'z qo'llari bilan yaratgan ko'prik va yo'llar, samolyotlar va avtomobillarni "ishga tushirib", suv osti va havo tuzilmalarini "rivojlantirib", sinovdan o'tkazib, har safar ular maqsadga yaqinlashib borishadi. Yaxshi natija bermagan "mahsulot"ni qayta-qayta sinovdan o'tkazib, takomillashtirib borishadi. Natijada barcha muammolarni o'zi hal qilish, maqsadga erishish bolalar uchun ilhom, g'alaba, adrenalin va quvonch olib keladi. Har bir g'alaba, o'zlarining qobiliyatlariga ko'proq ishonch uyg'otadi. Faol muloqot va jamoaviy ishni tashkil etishni o'rgatadi. STEAM dasturlari ham faol muloqot va guruh bo'lib ishlashni o'rgatishi bilan ajralib turadi. Muhokama bosqichida bolalar fikr bildirishga qo'rqmaslikka o'rganadilar.

Faoliyatlar jarayonida bolalar frontal usulda stol atrofida o'tirmaydi, o'zlarining dizaynlari asosidagi "mahsulot"larni sinovdan o'tkazadi va rivojlantiradi. Faoliyat jarayonida bolalar hamma vaqt hamkorlikni ta'minlaydigan jamoada tarbiyachilar va ularning do'stlari bilan muloqot qilish bilan band bo'lishadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarni innovatsion faoliyatga tayyorlash jarayoni innovatsion faoliyatni rivojlantirish, kasbiy faoliyatni yanada takomillashtirish, uni kasbiy mahorat darajasiga ko'tarishdan boshlanadi. Bunday jarayon o'qitishning mazmuni va usullarini uzluksiz izlashga yo'naltirilgan innovatsion ta'lim muhitini yaratish, innovatsion onglilik va zamonaviy o'quvchining faoliyat modelini tuzish orqali amalga oshiriladi.

Yuqoridagilarga e'tibor qaratadigan bo'lsak, pedagogik faoliyat samaradorligining ikki vektorini uning innovatsion xarakteri nuqtai nazaridan ajratib ko'rsatishimiz mumkin:

- o'quvchi o'z faoliyatida allaqachon yaratilgan texnika va texnologiyalarni kasbiy faoliyatning real sharoitlariga moslashuvi bilan amalga oshiradi;

- o'quvchi kasbiy faoliyatning ob'ektiv ravishda o'qitishning yangi metod, vosita va texnologiyalarini yarata oladi.

Maktablarda «**STEAM – ta'lim**» (Science – tabiiy fanlar, Technology – texnologiyalar, Engineering – texnik ijodkorlik, Art – san'at, Mathematics – matematika) dasturi joriy etiladi. O'quvchilarning qiziqishlaridan kelib chiqqan holda sinfdan tashqari amaliy mashg'ulotlar o'tkazish nazarda tutiladi. Bitiruvchilarga belgilangan tartibda davlat tomonidan tasdiqlangan ma'lumot to'g'risidagi hujjat (shahodatnoma, attestat) bilan bir qatorda xalqaro darajadagi tegishli dastur diplomi (International Baccalaureate, Advanced Placement yoki International Advanced Levels) beriladi. Bunday diplom bilan xorijiy mamlakatlarning yetakchi oliy ta'lim muassasalariga kirish mumkin bo'ladi.

Xulosa. Xulosa o'rnida aytish mumkinki, umumta'lim maktablarida ilmiy tadqiqot metodlaridan foydalanish, ta'lim jarayonlariga STEAM texnologiyasini keng joriy etish, tahsil olayotgan yosh avlodning nazariy bilimlarinigina oshiribgina qolmasdan, ularni tezroq amaliy va kasbiy jarayonlarga kirishga undaydi. Bu esa mamlakatimiz zamonaviy ta'limining yutuqlaridan biridir.

ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi

2. Radjiyev A.B, Ismailov A.A., Narziyev J.R., Axmedov X.P., Tog'ayeva G.O. O'quvchilar savodxonligini baholash bo'yicha xalqaro tadqiqotlar dasturi, qo'llanma, Toshkent–2019 yil 62-bet.
3. Jalgashevna, P. G., & Abdimannabovna, M. L. (2023). PEDAGOGICAL POSSIBILITIES OF TEACHING NATURAL SCIENCES BASED ON STEAM TECHNOLOGY. *World Bulletin of Social Sciences*, 21, 109-111.
4. Педагогика. Энциклопедия. III жилд. жамоа// Тошкент: «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» Давлат илмий нашриёти, 2017. – 400б.
5. Pardayeva, G. (2023). THE IMPORTANCE OF STEAM TECHNOLOGY AND ITS USE IN TEACHING NATURAL SCIENCES. *Academia Repository*, 4(10), 18-23.
6. . Mukhtarova Lobar Abdimannabovna, & Saidakhmatova Nafisa Soatmurod kizi. (2023). DEVELOPMENT OF READING UNDERSTANDING SKILLS IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS. *Academia Science Repository*, 4(04), 18–22.
7. 16. Nafisa Saidakhmatova, & Lobar Mukhtarova. (2023). THE SIGNIFICANCE OF A ARTWORK IN THE FORMATION OF LEARNING SKILLS. *Academia Science Repository*, 4(04), 176–180.
8. 17. Pardayeva Gulbahor Jalgashevna, & Mukhtarova Lobar Abdimannabovna. (2023). PEDAGOGICAL POSSIBILITIES OF TEACHING NATURAL SCIENCES BASED ON STEAM TECHNOLOGY. *World Bulletin of Social Sciences*, 21, 109-111.
9. . Gulbahor Pardayeva. (2023). THE IMPORTANCE OF STEAM TECHNOLOGY AND ITS USE IN TEACHING NATURAL SCIENCES. *Academia Repository*, 4(10), 18–23.
10. Kulmuminov, U., & Mukhtarova, L. (2023). POSSIBILITIES OF CREATIVE THINKING AND ITS MANIFESTATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS. *Open Access Repository*, 4(02), 81-84.
11. 12. Мухтарова, Л. А. (2017). BOSHLANG'ICH TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING O'RNI. НАУЧНЫЙ ПОИСК В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ (pp. 119-120).

**ESSE YOZISHNI O'RGATISH ORQALI O'QUVCHILARDA NUTQIY
KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISH**

Qurbonaliyeva Husnidaxon Akmaljon qizi

Qo'qon DPI talabasi

Ilmiy rahbar: Jo'rayeva Ramziya Abdurahimovna

Qo'qon DPI dotsenti, PhD

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'quvchilarga yozish nutqiy kompetensiyasini shakllantirishda esse yozma ish turidan foydalanishning innovatsion texnologiyalar yordamida dars ishlanma yozishda uslubiy tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: esse, yozish nutqiy kompetensiyasi, bog'lanishli nutq.

Darsning maqsadi:

Ta'limiy: O'quvchilarni esse yozishga o'rgatish;

Tarbiyaviy: O'quvchilarni mehnatga bo'lgan intilishlarini oshirish, kasbga bo'lgan qiziqishini uyg'otish.

Rivojlantiruvchi: o'quvchilarni izlanishga, fikrlashga, o'z fikrini mustaqil bayon etishga o'rgatish.

Dars turi: yangi bilim, ko'nikma, malakalarni shakllantiruvchi dars.

Dars metodi: suhbat, tushuntirish, ta'limiy o'yin, "Klaster" metodi, Aqliy-hujum, boshqotirma

Dars jihozi: darslik, rag'batlantiruvchi kartochkalar, mavzuga mos rasmlar, multimedialli ilovalar.

Dars shiori: Ezgu fikr, ezgu so'z, ezgu amal

Darsning borishi:

I. Tashkiliy qism.

Salomlashish, navbatchi hisoboti, savodxonlik daqiqasi

II. Uy vazifasini tekshirish.

Vazifa tekshiriladi. Mavzular bo'yicha qisqa savol-javob o'tkaziladi. Davlat ramzlari esga olinib, bayroq haqida slayd namoyish etiladi. 5 tashabbus slayd

III. Yangi mavzu bayoni.

O'quv mashg'ulotining ta'lim texnologiyasi modeli

Mashg'ulot vaqti: 2 soat o'quvchilar soni: _____ ta

O'quv mashg'ulot shakli va turi:

Amaliy bilimlarni mustahkamlash va ko'nikma malakalarni shakllantirish o'quv mashg'uloti

O'quv mashg'ulotining rejasi:

1. Esse-ijodiy matn haqida.
2. Esse haqida ma'lumot.
3. Essening tili va ifoda uslubi.

O'quv mashg'ulotining maqsadi: Nutq uslublari to'g'risidagi bilim ko'nikmalarni shakllantirish.

O'qitish natijasi: O'quvchilar O'zbekiston haqidagi bilimga ega bo'ladilar

Pedagogik vazifalar:

Esse bilan tanishtirish.

Mavzuga doir savol-javoblar

Esse orqali o'quvchilar so'z boyigini oshirish

O'quv faoliyati natijalari:

Mavzu haqida bilib oladi;

Essening o'zaro farqlanishi haqida ma'lumot oladilar;

Mavzuga doir gap tuzadilar.

O'qitish metodlari:

Matn eshittirish, suhbat, mashq, amaliy ish.

O'quv faoliyatini tashkil etish shakllari:

Individual, guruhlarda ishlash

O'qitish vositalari:

O'quv qo'llanma, kompyuter, elektron darslik, tarqatma materiallar

O'qitish sharoiti:

Maxsus jihozlangan o'quv xonasi

Qaytar aloqaning usul va vositalari:

Og'zaki nazorat savol-javob, yozma nazorat: mashq bajarish, so'zlarga ta'rif berish

"Esse-ijodiy matn" bo'yicha o'quv mashg'ulotining texnologik xaritasi

1-bosqich. Mavzuga kirish (15-daq.)

1.1. O'quvchilar davomati va darsga tayyorgarligini tekshiriladi.

- 1.2. Mavzu haqida aqliy hujum tarzida darslar takrorlanadi
- 1.3. Mavzuning nomi va maqsadi bilan tanishtiriladi. Darsga tayyorlanadilar

2-bosqich. Asosiy qism. (20-daq.)

- 2.1. O'quvchilarga mavzuga oid so'zlar va matn eshittiriladi.

- a. Matndan yangi so'zlar yozib olinadi va savollarga javob yoziladi.

- b. O'quvchilarni guruhlariga bo'lib ishlash va mavzu uslublari haqida ularning fikrlarni so'rash.

- c. Mavzu haqida tushuntiriladi va shu asosda gaplar tuziladi.

- d. Yangi mavzu muhokama asosida mustahkamlanadi.

3-bosqich. Yakuniy bosqich (10 daq.)

- 3.1.O'quvchilar qay tarzda faol qatnashganligi asosida baholanadi.

Nutq uslublari haqida qiziqarli ma'lumotlarni yig'ish.

Esse (frans. – urinish, sinash, ocherk) – erkin kompozitsiyali, uncha katta bo'lmagan nasriy asar. Esse orqali narsa va hodisalarga yoki shaxsga oid subyektiv fikr bayon qilinadi. Esselar falsafiy, tarixiy-biografik, publitsistik, adabiy-tanqidiy, ilmiyommabop yoki sof belletristik xarakterda bo'ladi. Esse uslubi obrazlilik, aforistikligi, jonli tilga yaqinligi bilan ajralib turadi. Mazmuni muayyan sabab yoki masalaga oid tugal tafsilotni yoki aniqlikni talab qilmaydigan individual taassurot va mulohazalardan iborat bo'ladi. Mustaqil janr sifatida A. Montel ijodida tarkib topdi. O'zbek adabiyotida 20-asrning 70–80- yillaridan esse yaratila boshlandi.

IV. Mavzuni mustahkamlash.

Mavzuni mustahkamlash uchun quyidagi o'yinlardan foydalanish tavsiya etiladi:

“O'yla, izla, top!” ta'limiy o'yini.

Guruhlar ikkiga bo'linadi. 1. Tilchilar . 2. Adabiyotshunoslar.

O'quvchilar daraxtdan mevalarni uzgan holda, savollarga javob berishlari kerak bo'ladi ! Savollar ona tili hamda adabiyot fanidan tuziladi.

1. Essening kirish qismi nechta gapdan iborat bo'lishi lozim?
2. Esse qaysi uslubda yaratiladi?
3. Esseni dalillar bilan yozish to'g'rimi, sizningcha?
4. Qaysi asar qahramoniga havasingiz keladi va uning sababi?
5. Essening kirish qismida qanday so'zlardan foydalansak, jarangdor bo'ladi?
6. Esse qaysi qanday qismlardan tashkil topadi?

“Bo`lishi mumkin emas” ta`limiy o`yini.

Bu o`yinni o`tkazishda matn o`qib beriladi. O`quvchilar bo`lishi mumkin bo`lmagan voqealar ifodalangan jumla yoki gapni topishlari kerak. Hazil – mutoyiba bilan o`ynaladigan bu o`yinda o`quvchilardan ziyraklik, sinchkovlik va kuzatuvchanlik talab qilish bilan birgalikda ulardan atrofda sodir bo`layotgan voqea va hodisalarga befarq bo`lmaslikni talab etiladi.

1. Olimjon ertalab turdi va osmonda charaqlab turgan ikkita quyoshni ko`rdi.

2. Azizbek dadasi bilan futbol o`yiniga bordi, o`yin juda qiziqarli bo`ldi. O`yinda o`n bitta hakam va bitta futbolchi mahorat bilan futbol o`ynadi.

3. Sevara sakkizinchi mart kuni dadasi va ukasiga sovg`a uchun tabriknoma yozdi.

O`yin guruhlar tomonidan davom ettiriladi.

“Aqliy hujum” o`yini”

O`quvchilarga ma`lum bo`lgan sanalar ko`rsatiladi hamda qanday kun ekanligi sharhlanishi so`raladi.

Fikrni dalillash.

Kirish.

Asosiy qism.

Argument.

Tezis.

Xulosa.

KIM BILIMDON?

Bu o`yinda o`quvchilar sharhlar ichidan o`tilgan mavzularga oid bo`lgan savollarga javob berishlari lozim bo`ladi.

Davom ettir...

Bu tanlovda o`quvchilar esse qismlarini davom ettirishlari kerak bo`ladi. Namuna:

1. Asosiy –....

2. Xulosa –.....

3. Kirish – ...

V. Darsga yakun yasash va baholash.

1. Bugun darsda nimani o`rgandingiz?

2. Nimalarni bilib oldingiz?

"YANGI O'ZBEKISTONDA TABIIY VA IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLAR" RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI

Volume 2, Issue 6, Iyun 2024

O'quvchilarning javoblari to'ldirilib yakunlanadi. Darsda faol ishtirok etgan o'quvchilar baholanadi.

O'qituvchi esse yozish qoida va tartibini eslatadi.

O'quvchilar esseni to'la yoritib bera olishlari uchun esse mavzusiga mos rasm ilovalash .

Esse mavzusi: "Zamonamiz qahramoni kim? O'quvchilardan savollarga javob olingach, esse yozish uchun ularda yetrali ma'lumotlar bo'lishi uchun matnning audiosi eshittiriladi.

QAHRAMONLAR NEGA KERAK?

- 1 Inson qahramonsiz, oldinga undab turuvchi mayoqsiz **yashashi** mushkul. Buni kitoblardan ham, tarixdan ham, oddiy odamlarning kundalik hayotidan ham bilib olsa bo'ladi. Masalan, o'sha qahramon bo'lmasa, oilada ham, mahallada ham, xalqda ham suyanadigan tayanch nuqta yo'qolganday bo'ladi.
- 2 Bir kuni tengqurlarim bilan "Zamonamiz qahramoni kim?" degan mavzuda suhbatlashib qoldik. Birov: "So'nggi urfda kiyinadigan, kamida ikkita tilni biladigan, chet elda o'qib kelayotgan **yoshlar**", – desa, yana biri: "Zamonamiz qahramoni degan nomga sportchilarimiz munosib, chunki yurtimiz nomini **dunyoga** yoyishda ularning hissalarini ko'proq", – dedi. Kimdir dehqonlar desa, kimdir olimlarni, yana kimdir estrada yulduzlarini tilga oldi. Hammamiz o'zimizcha haq edik.
- 3 "Zamonamiz qahramoni kim?" deb savol berishning nima hojati bor, barcha davrlar uchun o'lmas qahramonlar bor-ku, **o'shanday** insonlarga ergashish, taqlid qilish mumkin, dersiz. Darhaqiqat, necha-necha avlodlar uchun yo'lchi yulduz bo'lib kelayotgan, aql-u zakovati, kuch-qudrati, komil fazilati bilan tarixida **o'chmas** iz qoldirgan buyuklarimiz bor. Birgina Amir Temur bobomiz yoki Jaloliddin Manguberdi nomlarini **tilga** olsak, qalblarimiz faxr-u g'ururga to'ladi. Lekin ular shunchalar yuksakdagi, bugungi avlod ularga yeta olishi mushkul. Faqat havas qilish va munosib avlod bo'lishga harakat qilish imkoni bor, xolos. Qolaversa, hayot tarzimiz, fikrlash yo'sinimiz o'rtasida shunchalik katta vaqt masofasi borki, ularni zamonamiz qahramoni sifatida **yonimizda his qilolmaymiz**.
- 4 Bizning ham o'zgarishlar, yangilanishlar to'loqinida kechayotgan o'z zamonamiz bor. O'z orzularimiz va armonlarimiz, o'z g'alabalarimiz va mag'lubiyatlarimiz **bor**. Shular ichida biz o'z zamonamiz qahramonini ham izlaymiz. Ichimizdan biz bilan bir xil imkoniyatga ega bo'la turib, bizdan o'zib ketgan, dunyoni o'zgacha idrok etishi, favqulodda qobiliyati, irodasi, aql-u zakovati bilan bizni hayratga soladigan, **ortidan** ergashtiradigan zamonamiz qahramonlari chiqishini xohlaymiz.

Ibrohim Aziz

O'quvchilar esseni qiziqarli va jonli yoza olishlari uchun hozirda ommaviy axborot vositalarida, sportda, biznes va boshqa sohalarda taniqli bo'lgan insonlarning rasmlari ilova qilinadi.

Bugungi kun qahramoni kim? Qanday insonlarni biz qahramon deya olamiz? Zamonamiz qahramoni qanday bo'lishi haqida o'ylab ko'ring va "Zamonamiz qahramoni kim?" mavzusiga esse yozishga tayyorlaning.

VI. Uyga vazifa: o'zingizga yoqadigan tarixiy shaxs va uning qahramonliklari haqida "Tarixdagi qahramonlar" mavzusida matn tuzing. Quyidagi ko'rsatmalardan foydalaning:

1. Qahramonning ismi.
2. Uning tarixdagi o'rni.

3. Qahramonning fazilatlari.
4. Ushbu qahramonga o'xshash uchun nimalar qilish lozim.

Dilfuza Egamberdiyeva – dunyo tan olgan o'zbek olimasi. Mikrobiologiya bo'yicha dunyoning nufuzli olimlari orasida o'z o'rniga ega. Dilfuza Egamberdiyeva Germaniya, Finlandiya, Angliya, Italiya, Niderlandiya, Xitoy, Amerika Qo'shma Shtatlari universitetlarida ilmiy faoliyat olib borgan. Yirik xalqaro loyihalarga rahbarlik qilgan. Olima UNESCO xalqaro tashkilotining L'OREAL – "Olima ayol" mukofoti bilan taqdirlangan.

Bahodir Jalolov – o'zbekning yengilmas bokschi. U boksning o'ta og'ir vazn toifasida ringga chiqadi. Bahodir Jalolov shu kunga qadar dunyoning turli nufuzli musobaqalarida vatanimiz bayrog'ini yuqori ko'targan. Xususan, 2019-yili jahon chempioni, 2020-yili Olimpiada chempioni sifatida oltin medalni qo'lga kiritib, o'zbek boksi shuhratini dunyoga yoygan. Sportchi "O'zbekiston iftixori" faxriy unvoni va "Fidokorona xizmatlari uchun" ordeni bilan taqdirlangan.

Akmaljon Usvaliyev – fidoyi tadbirkor. U, yura olmasa-da, tinim bilmaydi. Bir necha yillar oldin ijaraga joy olib, kompyuter xizmatlarini yo'lga qo'ygan. Keyin faoliyatini kengaytirgan, kompyuter texnologiyalarini o'rgangan. Shu kungacha qahramonimiz 40 nafarga yaqin shogird yetishtirib, ushbu sohaning sir-asrorlarini o'rgatib kelmoqda. Hozir 15 nafar yigit-qizni ish bilan ta'minlagan. Tadbirkor ko'p yillik mehnatlari uchun "Jasorat" medali bilan taqdirlangan.

Xulosa sifatida aytish mumkinki, esse yozishda o'quvchilar fikr almashadilar, izlanadilar, hamkorlikda yechimini topadilar. Esse orqali mustahkamlashning boshqa usullardan farqi shundaki, talabalar axborotlarni izlab topib, qayta ishlab, umumlashtirib o'zlari himoya qiladilar. Bu usul talabalarda ijodkorlik va tadqiqotchilik qobiliyatlarini shakllantirishda katta rol o'ynaydi.

ONA TILI TA'LIMIDA BOG'LANISHLI NUTQ TUZISHDA INFOGRAFIKADAN FOYDALANISH

Ismoilova Ismigul Muzaffar qizi

Qo'qon DPI talabasi

Ilmiy rahbar: Jo'rayeva Ramziya Abdurahimovna

Qo'qon DPI dotsenti, PhD

Annotatsiya: Ushbu maqolada ona tili darslarida o'quvchilarining bog'lanishli nutqini o'stirishda infografikaning ahamiyati muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: infografika, bog'lanishli nutq, statistik infografika, dinamik infografika, analitik infografika.

Infografika (lotincha informatio - taqdim etish, tushuntirish, taqdim etish; va boshqa yunoncha γραφικός - yozma, γράφω - yozish) - axborot va ma'lumotlarni taqdim etishning grafik usuli bo'lib, uning maqsadi murakkab ma'lumotlarni aniq tasavvur qilishdir. Grafik va kommunikatsiya dizayni shakllaridan biri. Uning qo'llanilish doirasi juda katta: geografiya, jurnalistika, ta'lim, statistika, texnik matnlar. Infografika nafaqat katta hajmdagi ma'lumotlarni tartibga solishi, balki obyektlar va faktlarning vaqt va makondagi o'zaro bog'liqligini aniq ko'rsatishi, shuningdek, axborot pretsedentlarining rivojlanish tendensiyalarini namoyish qilishi mumkin.

Boshqa sohalar kabi ta'lim tizimida ham eng so'nggi tendensiyalardan biri, bu axborotni grafik ko'rinishida taqdim etish, ya'ni infografikadir. "Infografika, bu – axborotni grafik shakldagi tasviri, bog'lanishlar, raqamli ma'lumotlar va bilimlarga asoslangan kommunikativ dizayn sohasidir". Axborotni grafik shaklda uzatish insonlar diqqatini jalb etish, muayyan ma'lumotni tez va oson yetkazib berish xususiyatiga ega. Grafik ko'rinishidagi axborot inson ongiga odatiy yozma yoki og'zaki ma'lumotga nisbatan bir necha barobar tez yetib borishi tadqiqotlarda asoslab berilgan. "Axborotni o'rtacha qabul qiladigan insonlar, ayniqsa, o'quvchilar ko'p miqdordagi matnli ma'lumotlarni eslab qolish imkoniyatiga ega emas, ma'lumotlarning yarmidan ko'p qismi o'zlashtirilmaydi va bunga sabab aslida o'quvchida emas, balki axborotni yetkazish usulidir. Shu bois, ta'lim samaradorligi uchun, o'quv materialining

ko'rgazmaliligi hamda informatsionligini oshirish maqsadida infografikadan unumli foydalanish zarur" , deb ta'kidlaydi A. Lekomsev. Infografikaning mana shu samaradorlik xususiyati uni tijoriy axborot – reklama uzatishning eng samarali usuliga aylantirdi. Bugungi kunda infografikani qo'llash ko'lami ancha kengaygan, jamiyatdagi hech bir sohani, jumladan ta'limni ham grafik axborotlarsiz tasavvur etish qiyin.

Infografikani deyarli barcha fanlarni o'qitishda qo'llash mumkin. Masalan, xorijiy tillarni o'qitishda infografikadan foydalanib kelinmoqda va bugun u zaruratga ulgurdi. Ta'lim sifatini oshirish, ta'limdagi izchilligni ta'minlash hozirgi kundagi dolzarb masalalar sirasiga kiradi. Bunda asosiy masala deb ilmning asosi bo'lmish axborotlarni yetkazish usulini qo'yish mumkin. Axborotlarni o'quvchiga taqdim etish usullari xilma xil bo'lishi bilan bir qatorda, muammoli hamdir. Infografikani esa ushbu savolga "berilgan" javoblardan biri deyishimiz mumkin. Chunki kundalik axborot almashinuvimizning ajralmas qismiga aylanib ulgurgan infografikalar kreariv yondashuv ruhida tayyorlanadi va oddiy matn protsessorida tayyorlangan axborotdan tubdan ajralib turadi.

Infografika – murakkab ma'lumotlarni tez va aniq tarzda tushuntirishda axborot, ma'lumot va bilimlarni grafik shaklda taqdim etish usuli.

Infografika xususiyatlari:

- berilgan ma'lumotlar bilan bog'liq grafik obyektlar yoki taqdim etilgan ma'lumotlarning o'zgartirish yo'nalishlarining grafik ifodasi;
- foydali axborotning ko'pligi;
- taqdimotlarning rang-barangligi
- mavzuni aniq va mazmunli taqdim etish

Ma'lumotlarni taqdim etish xususiyatiga qarab infografika bir necha toifalarga ajratiladi.

Infografika turlari:

- rasmlardagi raqamlar: eng ko'p ishlatiladigan toifaga kiradi, raqamli ma'lumotlar ularning tez o'zlashtirilishini ta'minlaydi;
- kengaytirilgan ro'yxat: statistik ma'lumotlar, vaqt chizig'i, oddiy faktlar to'plamining ko'rgazmali ko'rinishda aks ettirilishi;
- jarayon va istiqbol: murakkab jarayonlarni tasavvur qilish va ba'zi bir istiqbollarni taqdim etishga xizmat qiladi .

Ko'rsatish usuliga ko'ra infografika quyidagi turlarga bo'linadi:

- statistik infografika – animatsiya elementlari bo'lmagan yakka tasvir;
- dinamik infografika – animatsiya elementlari bo'lgan infografika, dinamik infografikaning kichik qismi – videoinfografika, animatsion tasvirlar, taqdimotlar;
- interaktiv infografika – infografikaning bu turidan foydalanuvchilar tasvirlangan ma'lumotlarni boshqara oladilar.

Manba turiga ko'ra, infografika uch turga bo'linadi:

- analitik (tahliliy) infografika – analitik materiallar bilan tayyorlangan grafika. Iqtisodiy infografikada keng qo'llaniladi. Tahlil iqtisodiy ko'rsatgichlar va tadqiqot ma'lumotlari asosida amalga oshiriladi;

- yangiliklar infografikasi - aniq biror yangilik asosida tezkor tayyorlangan infografika;

- qayta ishlab chiqilgan infografika

- biror-bir hodisa asosidagi ma'lumotlar, voqealar dinamikasini xronologik tartibda qayta yaratadi.

O'quv jarayonida infografikaning quyidagi turlari keng qo'llaniladi:

- yo'riqnoma;
- eslatma;
- plakat;
- qo'llanma;
- statistika.

Infografikaning muvaffaqiyat amaliy dizaynerlar tomonidan ko'rsatib berilgan, bular:

- ❖ o'z vaqtida qo'llanilishi;
- ❖ e'tiborni jalb qilish, mavzuning aniqligi;
- ❖ ravon, chiroyli, samarali dizaynga ega bo'lishi;
- ❖ tarqatishning qulayligi;
- ❖ foydalanuvchilar maqsadini hisobga olish;
- ❖ ma'lumotlarni raqamli faktlar orqali yetkazish;
- ❖ ichki yaxlitlik;
- ❖ jo'shqin ranglar;
- ❖ sifatli diagramma;

- ❖ o'lchamni tanlash;
- ❖ hikoyani yaratish;
- ❖ qiziqarli faktlarni tanlash;
- ❖ ko'rgazmalilik;
- ❖ soddalashtirish;
- ❖ vaqt chizig'ini qo'llash;
- ❖ maqsad va mohiyatni aniqlash;
- ❖ manbaning ishonchliligiga e'tibor berish.

Ta'lim jarayonida infografika dars mavzusidagi ko'rgazmaning tayanchi hisoblanadi, uning mavzu o'zlashtirilishidagi o'rni va imkoniyatlari beqiyos.

Kaliforniya fanlar akademiyasining mutaxassisleri o'qituvchilar uchun "Sinfda infografika: ilmiy axborot jarayoniga jalb etish uchun ma'lumotlar vizualizatsiyasi" qo'llanmasini yaratdilar. Ushbu amaliy qo'llanmada to'rtta mashhur ta'lim strategiyasi ta'riflangan, bular: infografika interpretatsiyasi, ma'lumotlarni vizuallashtirish, tanqidiy tahlil va o'quvchilar tomonidan infografikani yaratish.

Infografika interpretatsiyasi (talqini) – boshqalar tomonidan yaratilgan grafikadan foydalanish. Bunda o'rganilayotgan mavzuga oid kerakli vizual materiallarni turli manbalardan topish mumkinligi, mavzu bilan beavostabog'liq bo'lishi shart emasligi. Infografikani tanlashda ko'ngil ochar elementlarga emas, balki o'zlashtirilishi kerak bo'lgan mavzu tarixini o'z ichiga olishiga e'tibor qaratish lozim.

Ma'lumotlarni vizuallashtirish – o'quvchilarning faktlarni tahlil qilishi va saralashi uchun turli xildagi grafikalar, diagrammalar, jadvallar, taqqoslashlar, ramz va belgilarni qanday qo'llashni tushunishi. Infografikani tanqidiy tahlil qilishda o'quvchilarga grafik ma'lumotni yaxshi yoki yomon tomonlari haqida fikrlashlarini taklif qilish, bunday holda taqdim etilgan ish sifatini baholash uchun mezonlar yoki ballar ro'yxatini berish mumkin. Ko'pgina misollar keltirish, solishtirish, bir-birini farqlash maqsadga muvofiqdir. Infografikani yaratish – o'quvchilar tomonidan o'quv infografikasi ishlab chiqilishi yakuniy bosqich hisoblanadi, chunki bu paytga kelib, ular ma'lumotlarni qanday talqin qilish, qaysi turdagi tasvirlar muayyan ma'lumotga mos kelishi, ijobiy va salbiy jihatlarini farqlash, ya'ni ushbu turdagi ma'lumotni namoyish etishning ideal qiyofasini yaratish ko'nikmasiga ega bo'ladilar. Ma'lumotlarni to'plash va uni infografika shaklida topshirish uchun mavzuni bering. Bu ish avvalgi bosqichlardagi

harakatlaringizni oqlashi va mehnatingiz samarsi ekanligiga ishonch hosil qilish mumkin. Mavzuga oid tayyorlangan grafik materiallar orqali o'quvchilarni qulay muhitga olib kirish mumkin. Faydalanilayotgan materiallarning ko'pgina qismi ancha eskirgan va zerikarli. Ularga noodatiy topshiriqlar bering va o'zlari mavzu asosida infografika yaratishsin, katta miqdordagi qiyin va chalkash ma'lumotlar ustida ishlashsin. Ma'lumotlarni o'rganish chog'ida ular qanday ramzlar, rasmlar, sxema va yozuvlarni infografikaga kiritish lozimligini o'zlari hal qilishsin. Infografika yaratish jarayonida o'quvchilarning mavzu yuzasidan fikrlash, axborotni qayta ishlash, axborot texnologiyalari vositalaridan foydalash qobiliyatlari oshib boradi.

Kanadalik olimlar tomonidan olib borilgan taqdidotga ko'ra, infografika topshiriqlarini o'qituvchining qo'shimcha yordamsiz bajarilishi talabalarning fikrlash ko'nikmalarini va ijodkorligini oshiradi. Bundan tashqari, axborot texnologiyalari vositalarini qo'llashni o'rganish, infografikani ishlab chiqish uchun mavjud xizmatlardan foydalanishni amalga oshirish ko'nikmalarini shakllantiradigan mashq hisoblanadi. Infografikalar tayyorlash axborot mazmunini tanqidiy tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi, tinglovchilarning o'ziga xos xususiyatlari va ehtiyojlarini aniqlash imkonini beradi. Bularning barchasi kasbiy muloqot bilan bog'liq bo'lgan barcha sohalarda malakasini oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Akthar Parveen & Naushad Husain. "INFOGRAPHICS AS A PROMISING TOOL FOR TEACHING AND LEARNING". JETIR August 2021, Volume 8, Issue 8
2. Alford.K. (2019). The Rise of Infographics: Why Teachers and Teacher Educators Should Take Heed. Teaching/Writing: The Journal of Writing Teacher Education, 7(1), 7.

Internet resurslari:

3. <https://scholar.google.com/citations?user=Kd2Pv-oAAAAJ&hl=ru>
4. <https://infogram.com/page/infographic>
5. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/infographic>
6. <http://sjii.indexedresearch.org>

**STATE BUDGET ANALYSIS AND TO ACHIEVE LOW GOVERNMENT DEBT
WITH SOME INSTRUMENTS: ISLAMIC FINANCE AND PUBLIC-PRIVATE
PARTNERSHIPS**

Matkarimov Ulug'bek

“TIHAME” National research university 2nd course student of Economy faculty

ABSTRACT

This article analyze situation of govermental debt in Uzbekistan and some countries. In the article are given some solutions to this problem such as Islamic fianancing instruments and public-private partnerships.

Keywords: state budget, goverment debt, islamic finance, budget deficit, sukuk, musharakah, mudaraba..

Introduction. State debt is the state's debt obligations to citizens, firms, organizations, banks, and foreign financial and credit institutions. A budget deficit occurs when the state cannot cover its expenses with its income, and it is covered by borrowing. The state debt is obtained by selling various securities, bonds, bonds, taking a loan from a financial institution (bank) and other different ways. The investment involved in the financial and real sector is not considered public debt. According to the payment period and term, there are types of public debt, short-term and long-term, as well as internal debt (the state owes to the economic subjects of the country itself) and external debt (debt to foreign countries, international organizations, etc.). Internal debt and its interest are paid in the national currency, and external debt and its interest are paid in another freely convertible international currency. The level of the state debt, that is, the debt burden, is measured by the ratio of the sum of the debt and its interest amount to the amount of the state budget, that is, it is determined by how much the payment obligation is equal to the budget. An excessive increase in public debt derails the economy, lowers the standard of living of the people (because the money needed to pay off the debt is collected in the budget by raising taxes), and slows down economic activity in the country. The increase in external debt threatens national independence, and to get rid of it, it is necessary to reduce investments in the development of the national economy and even

sell a part of the national wealth abroad. Additional interest is paid on the foreign debt that is not paid on time, the interest charged is added to the debt and its amount increases further.

External debt, if properly channeled, contributes to sustainable development. Therefore, it is important to rationally manage the resources involved, carefully select projects, improve borrowing and lending practices, and establish transparency in these areas.

External debt is usually divided into public external debt and private sector external debt. State foreign debt - foreign debts attracted by the government or obtained under its guarantee. The external debt of the private sector, in turn, is the debt that the state has not undertaken.

Analysis of state debt in world countries and Uzbekistan

Argentina's economic problems stem from a combination of factors such as political instability, economic mismanagement, currency crises, and commodity price volatility. Structural problems such as high inflation, currency depreciation and income inequality have exacerbated the country's debt problems. According to the International Monetary Fund, the real budget deficit in this country is 10% of GDP, the public debt exceeds 400 billion dollars, which is more than 80% of nominal GDP.

In Greece, excessive government spending, tax evasion, corruption, and economic mismanagement fueled the debt crisis. Weak budget and tax discipline, unsustainable level of public debt and lack of structural reforms have increased the country's economic problems.

In general, an undue increase in the debt burden is usually caused by unhealthy conditions such as unsustainable borrowing practices, poor financial discipline and systemic governance deficiencies, weak rule of law, and high levels of corruption. It is no secret that the foreign debt of the Republic of Uzbekistan is increasing year by year. By the end of 2023, the foreign debt of Uzbekistan amounted to 29 billion 636 million dollars. In 2024, taking into account the loans involved, the amount of debt exceeded 30 billion dollars. Although the current situation is not considered extreme, there are enough risks (similar to the examples above). This requires innovative and alternative solutions that ensure inclusiveness. In recent years, reforms have been carried out in our country to study and introduce alternative financing mechanisms, but this is not enough.

The role of Islamic finance in the world financial market in reducing external debt and fighting against poverty is increasing year by year. Therefore, as an additional alternative

financing, it is possible to offer a solution of innovative financing of infrastructures through the public-private partnership (PPP) system based on Islamic financial instruments. PPP is a catalyst for debt reduction.

Public-private partnership is a partnership that brings together public organizations and private enterprises for the financing and management of public projects, and such a partnership reduces the state's demand for external debt. A number of successful projects have been implemented in our country on the basis of public-private partnership. For example, several projects are being implemented with Masdar (UAE) based on a public-private partnership, which includes specialized facilities for the production of electricity from renewable sources.

Islamic finance's commitment to ethical principles, its focus on wealth redistribution, its provision of capital, its focus on adequate risk sharing, and its encouragement of real economic activity mean that it is a financial system that serves broader interests and promotes inclusiveness. For this reason, Islamic finance tools are widely used in many countries for the effective launch of PPP projects. The World Bank's 2017 report entitled "Implementation of Islamic Financing for Infrastructure Public-Private Partnerships" provides information on the wide use of Islamic finance instruments in financing infrastructure PPPs. In the field of PPP, Islamic financial instruments serve as the main means of forming the Sharia-compliant financing system.

These instruments include musharaka (joint venture), muzorabah (partnership), ijara (leasing), sukuk (Islamic bonds), muzorabah sukuk, exclusion and takaful (Islamic insurance). Musharaka and profit-sharing agreements under musharak provide cooperation between public authorities and private sector representatives, while lease facilitates the process of leasing assets, sukuk serving as Islamic bonds allow investors to support infrastructure enterprises and earn income from project revenues . Exemption agreements facilitate the construction and development of assets on pre-agreed terms. Takaful can be used to prevent related financial risks in the implementation of projects. In addition, financial instruments that combine Islamic social finance, cash waqf, with the principles of sukuk can also finance many projects of social importance.

For example, in 2008, Malaysia Airports Holdings Berhad (MAHB) entered into a joint venture with Turkish partners to expand and operate Istanbul's Sabiha Gökçen

International Airport, with project financing based on Islamic finance principles. Islamic banks and issuance of sukuk (Islamic bonds) were used for financing.

Similarly, MAHB has attracted the necessary funds from the private sector for the development of the Kuala Lumpur International Airport and the construction of new facilities based on the principles of Islamic finance. In this case, a company belonging to the Malaysian sovereign fund leased airport facilities from private sector partners for a certain period. In order for Islamic finance to be fully implemented and compete with the traditional financial system on equal terms, it is necessary to create a legal framework. It is appropriate to pay special attention to aspects of taxation in the draft laws on Islamic finance.

Accelerating the development of the Islamic Bond Law to facilitate the first and subsequent issuance and circulation of Islamic securities - sukuk and green sukuk is an urgent need of the day. The capital market is the food of the financial market, it will be useful to enrich it with Islamic securities.

When the time comes, it is worth mentioning that "Why has Islamic finance not developed in neighboring countries?" we need to get rid of those thoughts. Islamic finance is developing in Malaysia, Indonesia, Qatar, Great Britain and a number of other countries. Because successful countries have experience and clear models in this regard. I believe we should use and implement them. Regardless of whether it is a religious or secular state, many countries are using the benefits of Islamic finance today.

The goal is to build a strong financial market by achieving an inclusive and diversified financial market. For example, Islamic financing activity began in the UK in the 1980s, when the London Metal Exchange introduced Sharia-compliant overnight deposit facilities based on the principle of murabahah.

In 2004, Germany and in 2010, France implemented reforms to introduce Islamic securities - sukuk, and solved the issues of tax and taxation for Islamic finance fairly and positively. As a result of his studies and analysis, he realized that this is necessary in a society where 5 million Muslims live, and ensured the diversification of the financial market in the country. These opportunities opened opportunities for investment from Turkey and Arab countries.

The population of Uzbekistan will exceed 37 million people in April 2024, more than 90-95 percent of the population are believers of Islam. The country has great human

resources. The demands and needs of the population are increasing day by day. Demand for Islamic finance products and services has increased significantly, and this opportunity should be used effectively. Fintech services and other online services are developing. Behind the border, others can take advantage of the opportunities we delay.

Islamic finance in Uzbekistan and Central Asia consists of Shariah scholars, jurists, experts in Islamic economics and finance, who study the market of Islamic finance in Uzbekistan, conduct research and research on new products and services, coordinate international standards on Islamic finance, it will be appropriate to pay attention to the establishment of a center that will determine its prospects.

In the introduction of Islamic finance, we should introduce an independent jurisdiction that is convenient for Islamic finance, like the path chosen by the UAE and Kazakhstan, that is, the establishment of free Islamic finance zones.

Conclusions and suggestions

On the basis of the above analysis and discussion, based on the scientific treatises and articles, it can be said that Islamic finance is one of the most reliable and suitable ways for Uzbekistan to get out of the global crisis. As a proof of this, it is worth saying that the global crisis during the crisis affected thousands of companies of the world to major countries, but only some financial institutions and countries that rely on Islamic finance felt the crisis much easier. . And most importantly, as mentioned above, a large part of our country belongs to the Islamic religion, and this, in its place, will be a big and main motivation for increasing the financial literacy of the people, for the money in the secret economy to return to the real sector, and it is important for alleviating the growing external debt problem and we can clearly say that it shows its role as an effective criterion.

Islamic finance is a financial system based on the principles and laws of Islam. Islamic finance is a system that includes regulation of financial practices, release of income, collection and review of zakat, financial calculations and other financial practices. Islamic finance requires fair and sustainable management of financial practices, equitable release of income, promotion of beneficial investments and support of beneficial activities. Islamic finance is based on the principles of justice, fairness and specialization in human financial relations and financial practices. These principles are aimed at ensuring stability and stability in the domestic and social life of people. Islamic finance requires adherence to the principles of humanity, respect, fairness and specialization in all financial practices.

REFERENCES

1. Javlon Umarov. Azon.uz
2. Ahmed, S. (1989), Islamic Banking and Finance, Journal of Monetary Economics, Vol 24, pp. 157-167.
3. Blitz, R. and Long, M. (1965), The Economics of Usury Regulation. Journal of Political Economy, Dec., pp. 608-619
4. Akhmadjonov, A Abdullayev, A Abdupattayev. (2021). ISLAMIC BANKING MANAGEMENT, ASSETS AND LIABILITIES. Scientific progress, 2(6)1525-1532.
5. Iskander Tursunov. <https://kun.uz/news/2024/05/20/islam-moliyasi-vositalari-tashqi-karz-yokuni-yoli>
6. M Mamadjonov, A Abdullayev, I Abdurakhmonov, A Mamadaliyev. (2021) CHALLENGES OF MANAGEMENT IN THE DIGITAL ECONOMY. Scientific progress, 2 (6), 1533-1537.
7. M.M. Tojiyeva, A.A. Abdullayev. (2021). THE USE OF MODERN TECHNOLOGIES IN STATISTICAL DATA COLLECTION. Asian Journal of Multidimensional Research 10 (12), 250-254.
8. O Akhmadjonov, A Abdullaev, B Umarjonov, M Shamsiddinov. (2021). CHARACTERISTICS OF ISLAMIC FINANCE. Scientific progress 2 (8), 634-638
9. O. Akhmadjonov, A. Abdullaev, S. Yusupov, J. Anvarov. (2021). DANGER IN ISLAMIC BANKING. Scientific progress 2 (8), 639-642
10. O Akhmadjonov, A Abdullaev, S Karimova, F Solijonova. (2022). World trade organization management system. Scientific progress 3 (2), 343-347.
11. O Akhmadjonov, A Abdullaev, J Anvarov, S Ismailov. (2022). ISLAM FINANCE. Scientific progress 3 (2), 45-47.
12. O Akhmadjonov, A Abdullaev, M Shamsiddinov, B Umarjonov. (2022). ISLAMIC FINANCE. Scientific progress 3 (2), 48-50

УДК : 618.15-008.87 :618.146-007.08

КЛИНИЧЕСКОЕ ТЕЧЕНИЕ БАКТЕРИАЛЬНОГО ВАГИНОЗА У ЖЕНЩИН РЕПРОДУКТИВНОГО ВОЗРАСТА И НОРМАЛИЗАЦИЯ МИКРОФЛОРЫ ВЛАГАЛИЩА

Алиева Дилфуза Абдуллаевна

Доктор медицинский наук Проф.

Бобоева Айна Исмаиловна

базовый доктарант Республиканский специализированный научно-практический
медицинский центр здоровья матери и ребенка Ташкент, Узбекистан

Актуальность темы. Бактериальный вагиноз связан с изменением микрофлоры влагалища и характеризуется значительным уменьшением количества палочек Дедерлена (лактобактерий) во влагалищной микрофлоре или полным исчезновением и замещением факультативно-анаэробными микроорганизмами или гарднереллезом. В настоящее время бактериальный вагиноз называют вагинальным дисбактериозом, а не вагинальными инфекциями. Поскольку бактериальный вагиноз представляет собой инфекционный процесс во влагалище, его относят к воспалительным заболеваниям половых органов. Бактериальный вагиноз встречается у 21-33% женщин репродуктивного возраста.

Цель. С целью нормализации микрофлоры влагалища у женщин с CIN1 и бактериальным вагинозом проводят обследование Фемофлор-16.

Материал и методы. Проводилось в консультационном центре «Семья и брак» Республиканского специализированного центра здоровья матери и ребенка. В исследование были включены 120 женщин репродуктивного возраста 19-49 лет, основными жалобами которых были неприятный запах половых органов и обильные выделения. Этим женщинам были проведены 3-х точечный мазок, Фемофлор-16, расширенная кольпоскопия, цитологическое исследование, ПЦР, Бакпосев (Мальди Аппарат).

Полученные результаты. По результатам исследования у 28 из 44 женщин с CIN1 был бактериальный вагиноз. Фемофлор-16 — самая многочисленная микрофлора влагалищных проб. *M. hominis*, *Ureaplasma* и *Candida* — все микроорганизмы были

обнаружены в больших количествах. В результате лабораторных исследований выделены основные категории микрофлоры влагалища: нормоценоз, умеренный дисбиоз (анаэробный и аэробный) и острый дисбиоз (аэробный и анаэробный). В результате данного исследования анализа Фемофлор-16 видно, что *Corynebacterium/Mobiluncus* обнаружена в 3% результатов.

ВЫВОДЫ

По результатам наших исследований мы отметили, что бактериальный вагиноз встречается у 55-60 % женщин репродуктивного возраста. Важнейшим методом обследования в процессе диагностики бактериального вагиноза является анализ Фемофлор-16, позволяющий точно диагностировать флору влагалища у женщин, норму лактобактерий, *Gardnerella vaginalis*, эубактерий, стрептококков, кандид, стафилококков.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Kira E.F. Modern approach on the selection of topical action drugs on the treatment of bacterial vaginosis // Obstetrics and gynecology. – 2012. – № 7. – P. 59-66.
2. Kudryavtseva L.V., Ilina E.N., Govorun V.M., Minaev V.I., Zaitseva S.V., Lipova E.V., Batkaev E.A. Bacterial vaginosis: A Handbook for physicians. – M.: N.p.f. «Liteh», 2003. – 56 p.
3. Kulakov V.I. Practical Gynecology: clinical lectures / ed. By Acad. Of RAMS Kulakov, prof. V.N. Prilepsky. – 4th ed, dop. – M.: MED-press. inform

UDK 621.316.937

IMPROVING THE EFFICIENCY OF SOLAR PHOTOELECTRICITY STATIONS USING TWO-AXIS-SOLAR MONITORING EQUIPMENT

Sabitova Iroda Sarajiddinovna

Tashkent State Technical University

Associate Professor of the Department of Applied English

Fazliddinov Sadullo Sayfiddin

undergraduate student of Department of the Alternative energy sources,
Tashkent State technical university

Annotation: development and improvement of efficiency of the tracking mechanism for photoelectric batteries in relation to solar motion. The proposed two-axis solar tracking equipment is used in low-power solar photoelectricity stations and can also be used in other types of solar power devices.

Keywords: photoelectric battery, actuator, gedroyuritma, rechak.

A very important role in improving the efficiency of solar photovoltaic plants is played by two-axis solar monitoring equipment. This equipment is used to direct solar panels or modules to sunlight at the most effective angle. By tracking the motion of the sun, this equipment keeps the solar panels always aligned to the best possible light, allowing more solar energy to be collected and converted into electricity.

The work carried out in the field of solar energy in Uzbekistan consists of:

Solar photovoltaic plants are environmentally friendly, safe and cost-effective.

Solar photoenergetics (FE) has been growing on the global market by an average of 40% per year since 2005. Over the next 20 years, more than 2 million jobs are expected to be created due to solar photoenergetics. As a result, the emissions of 350 million tons of CO₂ gas entering the atmosphere will be reduced, the work of 140 coal-fired power plants will be stopped. The total capacity of solar photoenergetics is 650 GVt by 2030. Solar energy, as a natural and endless source, is becoming increasingly important in the modern world. In countries characterized by the abundance of sunny days, such as Uzbekistan, solar photovoltaic plants (QFS) provide enormous opportunities for the economy and the

environment. However, the efficiency of these stations will often depend on the intensity and angle of sunlight. The role of two-axis solar monitoring equipment is important here.

The main tasks of two-axis tracking equipment:

The two-axis tracking equipment significantly increases the energy production efficiency of solar photovoltaic plants by directing the solar panel to sunlight at an always optimal angle. This equipment accurately monitors the movement of the sun across the sky, moving the panel towards the sun so that the panel is constantly exposed to the right light.

By the decisions of the president of the Republic of Uzbekistan, land plots are allocated for the construction of photovoltaic plants. These decisions are part of a strategic approach to the development of solar energy in the country. The introduction of two-axis tracking equipment will help maximize the efficiency of QFs being built on these plots of land.

Solar energy, as a sustainable and endlessly renewable energy source, plays an important role in meeting our current and future energy needs. Solar photovoltaic plants use this potential by converting sunlight directly into electricity. However, the efficiency of solar photovoltaic panels depends on a variety of external factors, including the incidence of sunlight at an angle and temperature. For this reason, two-axis solar Observer equipment can significantly increase the efficiency of solar photovoltaic plants.

Two-axis solar Observer equipment:

The two-axis solar Observer equipment provides maximum sunlight reception by tracking the motion of the sun and directing the solar photovoltaic panels straight into the sun. The equipment moves along vertical and horizontal axes, so they can accurately track the movement of the sun across the sky during the day.

To improve the efficiency of solar photovoltaic panels, two-axis solar tracking equipment has the following advantages:

By always directing the panels straight into the sun, solar photovoltaic panels receive more sunlight and thus generate more electricity.

Temperature control: falling sunlight at right angles lowers the temperature of the panels, further increasing the efficiency of solar photovoltaic panels.

CONCLUSION:

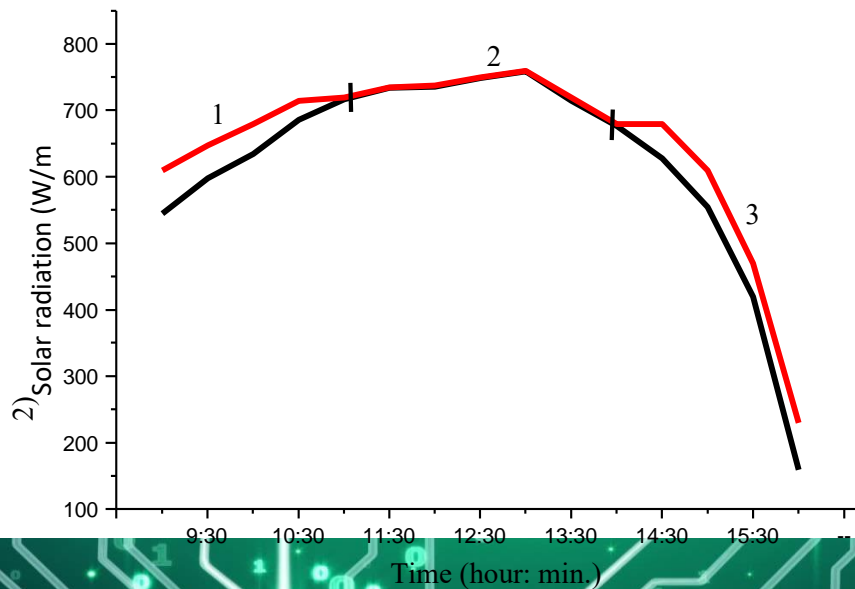
Using two-axis solar tracker equipment, it is an important step in improving the efficiency of solar photovoltaic plants, optimizing energy production and reducing

environmental impact. This technology will make the use of solar energy more efficient and cost-effective in the future.

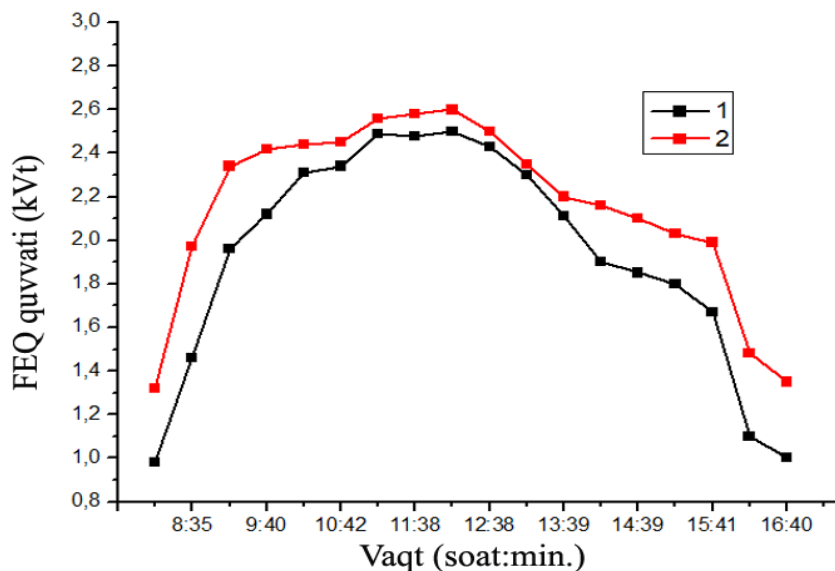
The use of two-axis tracking equipment at solar photoelectricity stations is important in improving the efficiency of solar use in sunny countries such as Uzbekistan. This equipment not only increases energy production, but also contributes to reducing the country's dependence on renewable energy sources.

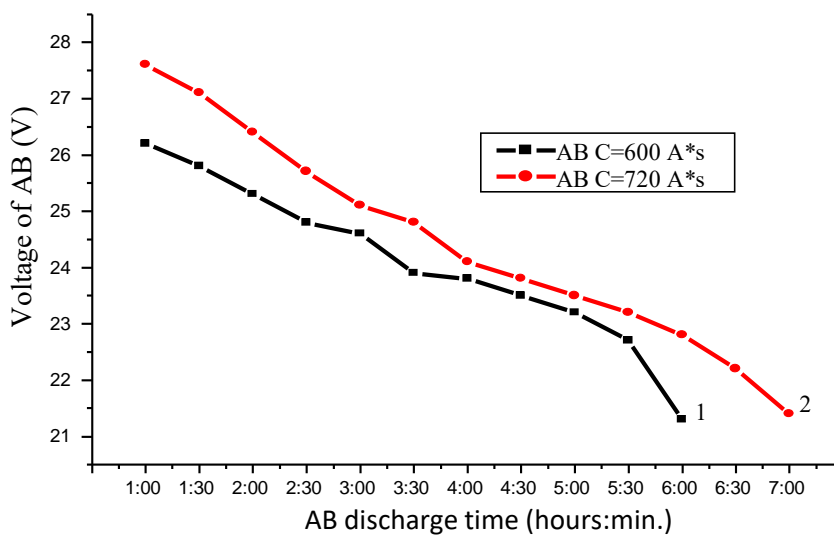
The best thing about the two-axis solar observing equipment is that they travel along the solar trajectory during the day on the azimuth and Zenith axis, ensuring that sunlight falls perpendicular to the surface of the solar photoelectric panels. The initial investment costs required for two-axis solar tracking equipment can justify itself in the short term.

Changes in solar radiation values during the day

Dynamics of changes in the maximum power of solar photovoltaic devices during the day

AB voltage discharge time bond

As can be seen from the graph at the top, in winter, in semi-open weather, the solar FEQ with and without a solar Observer construction had a 25% difference in average diurnal quotient.

LITERATURE USED:

1. X. R. Zaynutdinova Marketing Solnechniy energii V Uzbekistane. Monograph izd. "Fan" AN, Tashkent 2011. 186 c.
2. I. A. Yoldashev, M. N. Tursunov, S. Q. shōgoechqarov, T. R. Jamolov solar energy // tutorial.Tashkent. Psalm-standard edition.-186 b..
3. I. A. Yoldashev, M. Q. Sultanov, F. M. Yuldashev solar energy // lesson. Tashkent, Bookmany print, 2022, 338 P.
4. UNCONVENTIONAL AND RENEWABLE ENERGY SOURCES. MAJIDOV T. SH. Tashkent, 2014. - 177 PP.
5. Sara Sunny, Anumol Jose, Jithin K, Joseph Jose, and Jitha Hosep, "microcontroller-based solar monitoring system and its implementation", International Journal of scientific and Engineering Research, Vol. 5, issue 12, December-2014 PP. 164-168.
6. Ahmad I. bin Ibrahim, Farah D. B. Abdul Rahman and Muazzin bin Rohaizat, " Dual Axes Solar Tracker", International Journal of Electrical and computer engineering, Vol. 8, No. 3, June 2018, that. 1887-1892. DOI: 10.11591 / ijece.paper size
7. Ahmad M. T. Ibraheem Al-Naib, " modeling and simulating a solar photovoltaic array using Matlab/Simulink", AL-Taqani Journal, vol. 29, 1, 2016, pp. 55-65.

MILLIY BAYRAMLARIMIZDA RANG TASVIR ORQALI O'ZLIKNI ANGLASH.

Toshnazarova Moxinur Usarali kizi.

Qo'qon shahar 2-maktab. Tasviriy sanat va chizmachilik fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Milliy bayramlar har bir xalqning madaniy merosini, tarixini va milliy o'zligini namoyon etuvchi muhim voqealardir. O'zbekistonning milliy bayramlari ham xalqimizning boy tarixi va madaniyatini o'zida aks ettiradi. Ushbu bayramlar davomida ishlatiladigan rang tasvirlar esa milliy o'zlikni anglashda katta ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolada O'zbekistonning milliy bayramlarida rang tasvirlarining roli va ularning milliy o'zlikni anglashga qanday ta'sir ko'rsatishi haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: Milliy bayramlar, rang tasvir, milliy o'zlik, madaniy meros, O'zbekiston, mustaqillik kuni, Navro'z, Ramazon hayiti, ranglar ma'nosi, tarixi.

O'zbekiston mustaqilligining dastlabki kunlaridanoq umuminsoniy qadriyatlar davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi hisoblanib, uning asosiy maqsadi-o'zlikni anglash, milliy qadriyatlarni tiklash, ko'p millatli xalqimizni birlashtirish, milliy va umumbashariy qadriyatlarga asoslangan holda ma'naviy-ahloqiy fazilatlarga ega bo'lgan. Milliy va umuminsoniy qadriyatlarni yuksaltirishga keng sharoitlar yaratilmoqda. Ularning rivojlanishiga e'tibor berilmoqda. Xalqimiz orasida milliy va umuminsoniy qadriyatlarga bo'lgan sadoqat, hurmat kundan-kunga rivojlanib, mustaqil O'zbekistonning ma'naviy-ahloqiy negizlarini mustahkamlashning kuch qudrati manbaiga aylanib bormoqda, bugungi kunda O'zbekistonning istiqloli va istiqbolini, buyuk kelajagini umumjahon sivilizatsiyasiga qo'shayotgan hissasini butun dunyo qadrlamoqda, tan olmoqda. Umuminsoniy qadriyatlar faqatgina bizning Respublikamizdagina emas, balki butun jahonda bir butun, yaxlit holatda har bir inson qalbidan chuqur joy olmoqda. O'zbekistonning mustaqillik kuni, Navro'z, Ramazon hayiti kabi bayramlari rang-barang bezaklar, liboslar va boshqa tasvirlar bilan o'tkaziladi. Har bir rangning o'ziga xos ma'nosi va ramzi bor:

1. Oq rang - Poklik, tinchlik va yangilanishni anglatadi. Navro'z bayramida oq rang yangi yilning boshlanishi, yangi umidlar va poklikni ifodalaydi. Oq rang ko'pincha milliy kiyimlarda va bayram bezaklarida qo'llaniladi.

2. Qizil rang - Energiya, kuch va jonlilik ramzi. Mustaqillik kuni bayramida qizil rang vatanning kuchi va mustahkamligini, xalqning jasoratini namoyon etadi.

3. Yashil rang - Tabiat, hayot va barqarorlikni anglatadi. Ramazon hayiti va Qurbon hayitida yashil rang tinchlik, muqaddaslik va hayotiylikni ifodalaydi. Yashil rang islom madaniyatida ham muhim ahamiyatga ega.

4. Ko'k rang - Osmon, umid va tinchlikni anglatadi. Mustaqillik kuni va Navro'z bayramlarida ko'k rangning ishlatilishi xalqning umidi va tinchlikka intilishini ifodalaydi.

Rang Tasvirlar Orqali Milliy O'zlikni Anglash. Rang tasvirlar milliy bayramlarda xalqning o'z tarixini va madaniyatini eslatib turuvchi vosita sifatida xizmat qiladi. Ranglar orqali milliy o'zlikni anglashning asosiy jihatlari quyidagilardan iborat:

1. Tarixiy merosni eslatish: Ranglar orqali o'zlikni anglash, xalqning tarixiy voqealari va madaniy merosini eslatib turadi. Masalan, Navro'z bayramidagi yashil va oq ranglar xalqning dehqonchilik madaniyatini va yangilanishni eslatadi.

2. Madaniy identifikatsiya: Ranglar milliy madaniyatni boshqa madaniyatlardan ajratib turuvchi vosita sifatida xizmat qiladi. O'zbekistonning bayramlarida qo'llaniladigan ranglar orqali xalqimizning o'ziga xosligi namoyon bo'ladi.

3. Uyushma va birdamlik: Bayramlarda ranglarning bir xil qo'llanilishi xalqning birligi va uyushmasini kuchaytiradi. Ranglar orqali bayramlarni nishonlash xalqni birlashtiradi va milliy birdamlikni mustahkamlaydi.

Bola shaxsining kamol to'lishida doimiy ravishda muhitning tahsiri sezilib turadi. Muhit-bu insonga ta'sir etuvchi tashqi voqea-hodisalar yig'indisi hisoblanadi. Shunday ekan, yuqoridagi uzluksiz tarbiya jarayonida muntazam ravishda tarbiyalanuvchida tashqi voqea-hodisalar o'zining ijobiy yoki salbiy tahsirini o'tkazib turadi. Buning uchun esa tarbiyalanuvchidagi o'zgarishlarga ota-onalar va tarbiyachi, o'qituvchilar doimiy ravishda e'tiborli bo'lib, tashqi muhitning salbiy ta'sirini oldini olib, ijobiy ta'sirlarni rivojlantirishga harakat qilishi va erishishi lozim. Yoshlarni ijtimoiy va yakka tartibdagi foydali mehnatga jalb qilish, mehnat o'rinlari bilan tahminlash, bu jarayonda yoshning, umuman yoshlarning qiziqishi, iste'dodi, manfaatiga ham e'tiborni kuchaytirish lozim

Xulosa

O'zbekistonning milliy bayramlarida rang tasvirlarning ishlatilishi milliy o'zlikni anglashda muhim ahamiyatga ega. Ranglar orqali xalqning tarixi, madaniy merosi va birligi namoyon bo'ladi. Shuning uchun, milliy bayramlarda rang tasvirlarga e'tibor qaratish, ularni

to‘g‘ri tanlash va ishlatish xalqimizning milliy o‘zligini yanada chuqurroq anglashiga xizmat qiladi. Yosh yoshlar ma‘naviy-axloqiy tarbiyasini milliy qadriyatlar asosida shakllantirish, vatanparvarlik, jamoatchilik, erk, ozodlik, adolatparvarlik, mardlik, do‘stlik, tarbiyalilik, axloqiylik, or-nomus, halollik, mehnatsevarlik, mehr-oqibat kabi ko‘nikmalarni ular tarbiyasida vujudga kelishi bilan bogliqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov, I.A. "O'zbekiston: Milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura." Toshkent: O'zbekiston, 1996.
2. Saidov, A. "O'zbekiston tarixi va madaniyati." Toshkent: Sharq, 2001.
3. Norqobilov, Sh. "Navro‘z: An‘analar va zamonaviylik." Toshkent: Yangi asr avlodi, 2010.
4. Turaev, S. "O'zbek xalqining urf-odatlar va marosimlari." Toshkent: Fan, 2002.
5. Azizova, N. "Milliy madaniyat va rang tasvirlar." Toshkent: Kamalak, 2015.
6. Usmonova, D. "Ramazon va Qurbon hayiti: O‘zbekistondagi bayramlar." Toshkent: Ma‘naviyat, 2017.
7. Bozorov, I. "Rang va madaniyat: O‘zbek san‘atida ranglarning ahamiyati." Toshkent: San‘at, 2014.

**TURLI TIZIMGA XOS TILLARDA YUZAGA KELUVCHI QARAMA-
QARSHILIK IFODALOVCHI STILISTIK FIGURALAR TADQIQI BO'YICHA
O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA AMALGA OSHIRILGAN ISHLAR**

Mamaziyayev Oblaberdi Xudoberganovich

Qo'qon Universiteti dotsenti

e-mail: omamaziyayev77@gmail.com

Axmadjonov Avazbek Akmaljon o'g'li

Qo'qon Davlat Pedagogika Instituti doktoranti

e-mail: aaxmadjonov77@gmail.com

ANNOTATSIYA

Antiteza yunoncha "antithesis" so'zidan kelib chiqqan bo'lib, qarama-qarshilik yoki kontrast ma'nosini anglatadi va gapda qarama-qarshi g'oyalarni birga qo'yish orqali kontrast effektiga erishish uchun ishlatiladi. Ushbu stilistik figura yozma va og'zaki tilning ifoda sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Adabiyotda antiteza qarama-qarshi g'oyalar yoki mavzular orasidagi keskin kontrastni yaratish uchun xizmat qiladi, shu bilan narrativni boyitadi va uni auditoriya uchun yanada jozibador qiladi.

Kalit so'zlar: Antiteza, stilistik figura, o'zbek adabiyoti, tilshunoslik, kontrast, ifoda.

АННОТАЦИЯ

Антитезис, происходящий от греческого слова "антитеза", означающего противоположность или контраст, является риторическим приемом, при котором две противоположные идеи соединяются в одном предложении для достижения контрастного эффекта. Эта стилистическая фигура играет важную роль в повышении выразительности языка как в письменной, так и в устной формах. В литературе антитезис служит для создания резкого контраста между противоположными идеями или темами, тем самым обогащая повествование и делая его более привлекательным для аудитории.

Ключевые слова: Антитезис, стилистическая фигура, узбекская литература, лингвистика, контраст, выразительность.

ANNOTATION

Antithesis, derived from the Greek word "antithesis," meaning opposition or contrast, is a rhetorical device where two opposite ideas are put together in a sentence to achieve a contrasting effect. This stylistic figure plays a crucial role in enhancing the expressive quality of language, both in written and spoken forms. In literary contexts, antithesis serves to create a stark contrast between opposing ideas or themes, thereby enriching the narrative and making it more compelling for the audience.

Keywords: Antithesis, stylistic figure, Uzbek literature, linguistics, contrast, expressiveness.

KIRISH

O'zbek tilshunosligida antiteza O'zbekistonning boy adabiy an'analari tufayli keng o'rganilgan mavzulardan biridir. O'zbek adabiyoti o'zining chuqur ildizlari va madaniy ahamiyati bilan antitezaning qo'llanilishi bo'yicha o'ziga xos jihatlarni taklif etadi. O'zbek tilida yozgan shoir va yozuvchilar ushbu figuralarni chuqur falsafiy g'oyalar, ijtimoiy sharhlar va emotsional chuqurlikni etkazish uchun ishlatganlar. O'zbek adabiyotida antitezaning qo'llanilishini o'rganish orqali tilshunoslar va adabiyotshunoslar o'zbek mualliflari tomonidan ishlatilgan stilistik va ritorik strategiyalarni yaxshiroq tushunib olishlari mumkin.

Antiteza yozma va og'zaki tilda muhim stilistik figura bo'lib, qarama-qarshi g'oyalarni taqqoslash orqali murakkab g'oyalar va emotsiyalarni ifodalashga yordam beradi. Uning samaradorligi auditoriyaning tushunishi va qiziqishini oshiradigan keskin kontrast yaratishda yotadi. O'zbek adabiyotida shoir va yozuvchilar antiteza orqali chuqur ma'nolar va emotsional nozikliklarni etkazishgan, bu esa uni tilshunoslar va adabiyotshunoslar uchun muhim tadqiqot sohasi qiladi.

Turli tillarda, jumladan o'zbek tilida ham antitezaning roli va qo'llanilishi haqidagi tadqiqotlar qimmatli ma'lumotlar beradi. Antitezaning asosiy tamoyillari barcha tillarda bir xil bo'lsa-da, uning qo'llanilishi madaniy me'yorlar, adabiy an'analari va til strukturalariga qarab sezilarli darajada farq qilishi mumkin. O'zbek tilidagi antitezaning boshqa tillardagi qo'llanilishi bilan solishtirish orqali tadqiqotchilar ushbu stilistik figuraning umumiy va o'ziga xos jihatlarni aniqlashlari mumkin.

Ushbu maqola o'zbek tilshunosligida antitezaning qo'llanilishini o'rganishga bag'ishlangan uchta asosiy maqolani ko'rib chiqadi. Har bir maqola o'zbek tili va adabiyoti kontekstida antitezaning qanday funksiyalarga ega ekanligini turli nuqtai nazardan ko'rsatadi.

A. Mamajonovning birinchi maqolasi o'zbek adabiyotida antitezaning semantik-stilistik figura sifatidagi rolini o'rganadi, uning ifodaviylik va qiziqishni oshirishdagi ahamiyatini ta'kidlaydi. M. Qurbonovning ikkinchi maqolasi Xurshid Davron she'riyatida antiteza va metaforaning qo'llanilishini o'rganadi va bu figuralar shoirning o'ziga xos uslubiga va emotsional chuqurligiga qanday hissa qo'shishini ko'rsatadi. Uchinchi esa turli til tizimlarida inkor va antitezaning qo'llanilishini o'rganadi va ushbu figuralarning o'zbek, rus va ingliz tillarida qanday ishlatilishini taqqoslovchi tahlil qiladi.

Tadqiqot metodologiyasi

Maqolalar mavzuga muvofiqligi, o'zbek adabiy va tilshunoslik tadqiqotlarida antitezani tushunishga qo'shgan hissasi va metodologik aniqligi asosida tanlangan. Asosiy manbalar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. "Semantik-stilistik figura bo'lmish antitezaning badiiy adabiyotda o'rni va ahamiyati" (Alijon Mamajonov)
2. "Xurshid Davron she'riyatida antiteza va metafora hodisasining tilshunoslikdagi ahamiyati" (Qurbonova Muharram)
3. "Turli tizimli tillarda inkor ifodalovchi lingvistik birliklar" (M.Abdulimova)

Ma'lumotlar to'plash bosqichlari:

Metodologiyaning birinchi bosqichi o'zbek tilshunosligida antiteza bo'yicha tegishli maqolalarni aniqlash uchun keng qamrovli adabiyot qidiruvini o'z ichiga oldi. Qidiruv Google Scholar, JSTOR va mahalliy universitet kutubxonalari kabi bir nechta akademik ma'lumotlar bazalari va kutubxonalar yordamida amalga oshirildi. Qidiruvda "o'zbek adabiyotida antiteza", "semantik-stilistik figuralar", "o'zbek she'riyati va ritorika" va "antitezaning tilshunoslik tahlili" kabi kalit so'zlardan foydalanildi.

Ma'lumotlarni tanlab olish:

Maqolalar quyidagi mezonlar asosida tanlab olindi:

Mavzuga muvofiqlik darajasi: Maqolalar aynan o'zbek adabiyoti va tilshunosligida antitezaning qo'llanilishiga qaratilgan bo'lishi kerak edi.

Soha uchun qo'shilgan hissasi: Maqolalar o'zbek tili kontekstida antitezani tushunishni rivojlantirishga qimmatli hissa qo'shishi kerak edi.

Metodologik aniqlik darajasi: Aniqlik va ishonchlilikni ta'minlaydigan, yaxshi hujjatlashtirilgan metodologiyalardan foydalangan tadqiqotlarga afzallik berildi.

Tarkibiy qism tahlili quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Har bir tanlangan maqola asosiy natijalar, metodologiyalar va antiteza misollarini aniqlash uchun batafsil kontent tahlilidan o'tdi. Tahlil jarayoni bir necha bosqichlarni o'z ichiga oladi:

O'qish va belgilash: Har bir maqola to'liq o'qib chiqildi, asosiy bo'limlar belgilandi va izohlandi. Bu mualliflar tomonidan keltirilgan asosiy argumentlar, natijalar va misollarni aniqlashga yordam berdi.

Tematik tanlov: Belgilangan bo'limlar mavzuli ravishda tanlab olindi. Mavzular antitezaning turli strukturalari, ularning ko'rinish konteksti, semantik-stilistik funksiyalari va matnga umumiy ta'sirini o'z ichiga oldi.

Natijalarni sintez qilish: Tanlab olingan ma'lumotlar o'zbek adabiyotida antitezaning qanday qo'llanilishi haqida muvofiqlashtirilgan umumiy ko'rinishni taqdim etish uchun sintez qilindi. Bu har bir maqoladan olingan natijalarni taqqoslash va kontrast qilish orqali umumiy va o'ziga xos jihatlarni aniqlashni o'z ichiga oldi.

Taqqoslash jarayoni tahlili:

Metodologiyaning yakuniy bosqichi uchta maqolaning natijalarini taqqoslash tahlili edi. Bu tahlil quyidagilarga qaratilgan edi:

Umumiy mavzularni aniqlash: Har bir tadqiqot natijalarini taqqoslash orqali o'zbek adabiyotida antitezaning qo'llanilishidagi umumiy mavzular va tendensiyalarni aniqlash.

Farqlarni ko'rsatish: Antitezaning qo'llanilishidagi farqlarni, masalan, adabiy davrlar, janrlar yoki individual muallif uslublariga bog'liq farqlarni aniqlash.

Umumiy xulosalar chiqarish: Nihoyat, taqqoslash tahlili antitezaning o'zbek tilshunosligidagi roli va ahamiyati hamda uning boshqa tillarda va adabiy an'analarda qanday qo'llanilishini kengroq tahlil qilishni maqsad qilgan.

Taqqoslash tahlili umumiy mavzularni aniqlash bilan boshlandi. Bu har bir tadqiqotning asosiy natijalari va mavzularini xaritada aks ettirishni o'z ichiga oldi. Umumiy mavzular qatoriga antitezaning semantik kontrast yaratish, ifodaviylikni oshirish va falsafiy va emotsional chuqurlikni etkazishdagi roli kiradi. Masalan, A. Mamajonov va M. Qurbonova klassik va zamonaviy o'zbek she'riyatida hayot va o'lim, quvonch va qayg'u, kuch va zaiflik mavzularini o'rganishda antitezadan foydalanganliklarini ta'kidlashgan.

Keyinchalik, tahlil antitezaning qo'llanilishidagi farqlarni ko'rsatishga qaratilgan. Bu farqlar odatda har bir maqolada muhokama qilingan adabiy davrlar, janrlar yoki individual muallif uslublariga bog'liq bo'lgan. Masalan, A. Mamajonov klassik o'zbek she'riyatida

antitezaning qo'llanilishiga e'tibor qaratgan bo'lsa, M. Qurbonova zamonaviy she'riyatda, xususan Xurshid Davronning asarlarida uning rolini o'rgangan. Ushbu farqlar antitezaning vaqt o'tishi va turli adabiy janrlarda qanday rivojlanganini yanada aniqroq tushunishga imkon beradi.

Nihoyat, taqqoslash tahlili antitezaning o'zbek tilshunosligidagi ahamiyati haqida umumiy xulosalar chiqarishga qaratilgan. O'zbek adabiyotidagi antitezaning boshqa tillardagi qo'llanilishi bilan solishtirish orqali, tahlil ushbu stilistik figuraning umumiy va o'ziga xos jihatlarini yoritib berdi. Masalan, ko'p mualliflar tomonidan amalga oshirilgan turli tillardagi inkor va antiteza bo'yicha tadqiqotlar o'zbek tilining universal ritorik va stilistik tamoyillari hamda madaniy va til xususiyatlariga oid qimmatli ma'lumotlarni taqdim etdi.

Tahlil va natijalar

1. "Semantik-stilistik figura bo'lmish antitezaning badiiy adabiyotda o'rni va ahamiyati" (Alijon Mamajonov)

Xulosa:

Ushbu maqola Alijon Mamajonov tomonidan yozilgan bo'lib, o'zbek adabiyotida antitezaning semantik-stilistik figura sifatidagi ahamiyatini ta'kidlaydi. Tadqiqot antitezaning qarama-qarshi g'oyalar va tushunchalarni taqqoslash orqali adabiy asarlarning ifodaviylikni va qisqalikni qanday oshirishini ko'rsatadi. A. Mamajonov antitezaning nutq ta'sirini oshirib, auditoriyani ko'proq jalb qilishini ta'kidlaydi.

Asosiy topilmalar:

Adabiyotda qo'llanilishi: Antiteza o'ziga xos sintaktik strukturalar orqali semantik kontrast yaratadi va narrativni yanada jonli va qiziqarli qiladi. Tadqiqot o'zbek adabiyotida antitezani yaratish uchun ishlatiladigan bir necha sintaktik strukturalarni, masalan, parallelizm, taqqoslash va chiasmusni aniqlaydi.

O'zbek she'riyatidan misollar: Tadqiqot o'zbek she'riyatidan ko'plab misollar keltiradi, ular antiteza konstruksiyalarining qarama-qarshi ma'nolarni qanday ta'kidlab, narrativ ta'sirini oshirayotganini ko'rsatadi. Masalan:

Ostonangda hayron turibman dunyo...

Borliq va yo'qlikning

Chegarasida.

Ushbu satrlar mavjudlik va yo'qlikni taqqoslab, she'rning falsafiy chuqurligini oshiradi. Bu yerda antiteza hayotning o'tkinchi tabiati va borliq bilan yo'qlik orasidagi kontrastni ta'kidlaydi.

Ifodaviylikka ta'siri: Tadqiqot antitezaning adabiy asarlarning ifodaviylikni sezilarli darajada oshirayotganini, qarama-qarshi g'oyalari o'rtasida dinamik o'zaro aloqani yaratib, murakkab falsafiy va emotsional mavzularni yanada samarali etkazishga imkon berayotganini xulosa qiladi.

Mamajonovning tahlili antitezaning nafaqat mavjudligini aniqlash bilan cheklanmaydi; u antitezaning adabiy matnlarda funktsional va estetik rollarini ham ko'rib chiqadi. Misol uchun, Alisher Navoiy she'riyatida antiteza kontrastlarni ta'kidlabgina qolmay, she'rning ritmik va tematik muvozanatini yaratadi va umumiy birlashuvini oshiradi. A. Mamajonov Navoiyning ko'pincha yorug'lik va zulmat, quvonch va qayg'u, kuch va zaiflik obrazlarini bir-biriga qarama-qarshi qo'yib, inson mavjudligining dualitilarini o'rganishini qayd etadi.

2. "Xurshid davron she'riyatida antiteza va metafora hodisasining tilshunoslikdagi ahamiyati" (Muharram Qurbonova)

Xulosa:

Ushbu maqola SamDU o'qituvchisi Muharram Qurbonova tomonidan yozilgan bo'lib, Xurshid Davron she'riyatida antiteza va metaforaning qo'llanilishini o'rganadi va ularning tilshunoslikdagi ahamiyatini ta'kidlaydi. M. Qurbonova ushbu vositalarning shoirning o'ziga xos uslubiga va uning asarlarining emotsional chuqurligiga qanday hissa qo'shishini ko'rsatadi.

Asosiy topilmalar:

Murakkab his-tuyg'ularni ifodalash: Antiteza va metafora murakkab his-tuyg'ular va g'oyalarni ifodalashda muhim rol o'ynaydi, ko'pincha "tosh ko'zyoshi" (tosh yosh) va "soqov bo'ron" (soqov va bo'ron – shovqin va tinchlikni ifodalovchi vositalar) kabi oksimoron taqqoslashlar orqali.

Uslubga ta'siri: Maxsus she'rlarning detallangan tahlili antitezaning hayotning o'ziga xos ziddiyatlari va dualitilarini aks ettirayotganini ko'rsatadi. Masalan, "Kuz ertagi" she'rida yoz va qish kontrasti hayotning o'tish davrlarini ifodalaydi:

Senga uni yoz deb ko'rsatdim.

Holbuki u qahraton edi –

Bizga kuz kerak edi.

M. Qurbonovanning Xurshid Davron she'riyatini tahlil qilish antiteza va metaforaning qanday qilib o'ziga xos poetik uslubni yaratishda ishlatilishini ko'rsatadi. Tadqiqot shoirning murakkab his-tuyg'ular va falsafiy g'oyalarni ifodalash uchun oksimoron taqqoslashlardan foydalanishini ta'kidlaydi. Qarama-qarshi elementlarni taqqoslash orqali, X. Davron inson tajribasining ko'p qirralarini ifodalaydi. M. Qurbonovanning maxsus she'rlarni tahlil qilish antitezaning hayotning o'ziga xos ziddiyatlari va dualitilarini aks ettirayotganini va shu bilan X. Davron she'riyatining emotsional va intellektual chuqurligini oshirayotganini ko'rsatadi.

Muhokama va munozaralar

Maqolalar tahlili shuni ko'rsatadiki, antiteza o'zbek adabiyotida kuchli ritorik uslub bo'lib, tilning semantik-stilistik boyligiga katta hissa qo'shadi. Tadqiqotlar antitezaning ifodaviylikni oshirish, murakkab his-tuyg'ularni etkazish va adabiy asarlarda qiziqarli qarama-qarshiliklarni yaratishda qanday yordam berishini ko'rsatadi. Boshqa tillar bilan taqqoslash antitezaning universal qo'llanilishini ta'kidlaydi, shu bilan birga uning o'zbek tilida o'ziga xos namoyon bo'lishini ajratib ko'rsatadi.

A. Mamajonovning antiteza xodisasiga qo'shgan hissasi:

A. Mamajonovning tadqiqoti klassik o'zbek she'riyatida, xususan, Alisher Navoiy asarlarida antitezaning rolini ta'kidlaydi. A. Navoiy she'riyatida antitezadan foydalanishni tahlil qilish orqali A. Mamajonov ushbu ritorik uslub qarama-qarshi g'oyalar o'rtasida dinamik o'zaro ta'sir yaratib, matnning ifodaviyligini va ta'sirini oshirishda qanday yordam berishini ko'rsatadi. Tadqiqotning xulosalari antitezaning boy va ta'sirli hikoyani yaratishda ahamiyatini ta'kidlaydi, bu esa o'quvchini bir necha darajada jalb qiladi.

Masalan, Navoiy sevgining va nafratning, yorug'lik va zulmatning, quvonch va qayg'ularning tez-tez yonma-yon qo'yilishi nafaqat qarama-qarshiliklarni ta'kidlaydi, balki uning asarlarining falsafiy ahamiyatini ham chuqurlashtiradi. Bu dualistik tushunchalarni o'rganish orqali, Navoiy o'quvchilarni inson mavjudotining murakkabliklari va hayotning o'zgaruvchanligi haqida mulohaza qilishga chorlaydi. A. Mamajonovning ayrim she'rlar bo'yicha batafsil tahlili antitezaning Navoiy she'riyatida asosiy stilistik vosita sifatida xizmat qilib, uning hissiy va intellektual chuqurligini oshirishini ko'rsatadi.

M. Qurbonovanning sohaga qo'shgan hissasi:

M. Qurbonovanning Xurshid Davron she'riyatini tahlil qilishi antiteza va metaforalar orqali o'ziga xos poetik uslub yaratish usullarini chuqur o'rganishni taqdim etadi. Tadqiqot shoirning murakkab his-tuyg'ular va falsafiy g'oyalarni ifodalash uchun oksimoronik yonma-

yonliklarni mahorat bilan ishlatishini ta'kidlaydi. "Tosh ko'z yoshlar" va "jim bo'ron" kabi qarama-qarshi elementlarni yonma-yon qo'yish orqali Xurshid Davron inson tajribasining ko'p qirraliligini etkazadi. M. Qurbonovanning alohida she'rlarni batafsil tahlil qilishi antitezaning hayotning ichki ziddiyatlari va dualizmlarini aks ettirish uchun qanday ishlatilishini ko'rsatadi va shu bilan X.Davron she'riyatining hissiy va intellektual chuqurligini oshiradi.

"Yozgi Ertak" va "Bemorlikda" kabi she'rlarda, Xurshid Davron qarama-qarshi tasvirlar va g'oyalarni yonma-yon qo'yib, kuchli kuchlanishni yaratadi, bu esa chuqur hissiy javobni uyg'otadi. Masalan, "Yozgi Ertak"da yoz va qishning qarama-qarshiligi hayotning tsiklik tabiatini va turli bosqichlar orasidagi muqarrar o'tishni ramziy qiladi. M. Qurbonovanning tahlili Xurshid Davronning antitezadan foydalanishi nafaqat uning she'riyatining estetik sifatini oshirishini, balki uning tematik murakkabligini ham boyitishini ko'rsatadi, bu esa o'quvchilar bilan chuqurroq rezonanslashishga olib keladi.

M. Qurbonovanning tadqiqoti, shuningdek, X.Davron she'riyatida antitezaning kengroq ma'nolarini o'rganadi. U antitezaning faqat stilistik vosita emas, balki shoir uchun hayotning ziddiyatlarini anglash va ularni aks ettirish usuli ekanligini ta'kidlaydi. Qarama-qarshi g'oyalarni yaqin joylashuvda taqdim etish orqali Xurshid Davron o'quvchilarni inson mavjudotining ichki dualizmlari va kuchlanishlarini ko'rib chiqishga undaydi. Bu paradoks va ziddiyat bilan shug'ullanish uning poetik uslubining o'ziga xos belgisi bo'lib, uning asarlarining chuqurligi va murakkabligiga hissa qo'shadi.

A. Ubaydova va P. Ubaydova olib borgan tadqiqotlar:

Turli til tizimlarida inkor va antitezaning qo'llanilishi bo'yicha birgalikdagi tadqiqot bu ritorik vositalarning turli tillar bo'yylab qanday qo'llanilishini kengroq nuqtai nazardan ko'rsatadi. Taqqoslovchi tahlil antitezaning ham universal, ham o'ziga xos jihatlarini ajratib ko'rsatadi, uning muloqotda aniqlik va urg'u yaratishdagi samaradorligini namoyish etadi. O'zbek, rus va ingliz adabiyotida antitezaning qo'llanilishini taqqoslab, tadqiqot umumiy naqshlar va o'ziga xos madaniy va lingvistik xususiyatlarni ochib beradi.

Rus adabiyotida antiteza ko'pincha ijtimoiy va siyosiy qarama-qarshiliklarni aks ettiradi, erkinlik va zulm, boylik va qashshoqlik kabi mavzularni ta'kidlaydi. Ingliz adabiyotida esa antiteza ko'pincha aniqlik va ritorik ta'sirni ta'kidlashga intiladi, esda qolarli va qiziqarli hikoyalar yaratadi. Tadqiqot natijalari antitezaning ritorik vosita sifatida ko'p

qirrali ekanligini ta'kidlaydi, u turli lingvistik va madaniy kontekstlarda keng ko'lamli mavzular va hissiyotlarni etkazishga qodirligini ko'rsatadi.

Xulosa

Uchta maqoladagi o'zbek tilshunosligidagi antiteza haqida keng qamrovli sharh ushbu ritorik vositaning o'zbek adabiyotining ifodaviyligi va chuqurligini oshirishdagi ko'p qirrali rolini ta'kidlaydi. Har bir tadqiqot antitezadan foydalanish bo'yicha qimmatli ma'lumotlar taqdim etadi va uning stilistik va semantik funksiyalarini chuqurroq tushunishga hissa qo'shadi.

Bundan tashqari, o'zbek adabiyotida antitezaning o'rganilishi O'zbekistonning boy adabiy merosini saqlash va targ'ib qilishning ahamiyatini ta'kidlaydi. Klassik va zamonaviy o'zbek adabiyotida ritorik vositalarning qo'llanilishini tahlil qilish orqali olimlar mintaqaning madaniy va intellektual tarixini chuqurroq tushunishga hissa qo'shadi. Bu esa, o'z navbatida, o'zbek adabiyotining jahon miqyosida yanada ko'proq qadrlanishi va e'tirof etilishiga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mamajonov, A., Dilafruz, A., & Dilnavoz, A. (2023). SEMANTIK-STILISTIK FIGURA BO'LMISH ANTITEZANING BADIY ADABIYOTDA O'RNI VA AHAMIYATI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 21(7), 94-96.
2. Qurbonova, M. (2022). THE PHENOMENON OF ANTITHESIS AND METAPHOR IN KHURSHID DAVRON'S POETRY AND ITS SIGNIFICANCE IN LINGUISTICS. МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ЯЗЫКА, ОБРАЗОВАНИЯ, ПЕРЕВОДА, 3(6).
3. Ubaydova, A. H., & Ubaydova, P. (2023). Contextual Antonyms in Uzbek Folk Proverbs. Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture, 4(5), 194-201.

MY LIFE PHILOSOPHY OR WHERE DO YOU IMAGINE YOURSELF IN 10 YEARS?

Makhmudova Aziza Azamatovna

*Faculty of National Dress and Art, Termiz State University Organization of culture and
art institutions and 3rd year management course student*

Annotation: This article is a creative, written in a more motivational spirit to benefit the youth. Everyone reading the article is aimed at strengthening your sense of confidence. Excerpts from the lives of famous people, useful advise, and various quotes are also mentioned.

Keywords: life, yourself, person, choices, dream, grows up, future, heart of the universe, luck, believe, strong, follow, book, don't give up, success, Dale Carnegie, failure, inventor, human, Harry Potter, bestseller.

Until a person came into the world and chose exactly one profession the variety remains among the choices. Right? Still just now someone is a doctor when we are in school to be, someone to be a teacher, and someone else to be a military dreamed of being. Remember those times? As a person grows up, the circle of his dreams also expands and he begins to set great goals for himself. A moment return to your childhood and try to remember. In your 1st grade

How did you answer the question of who you want to become in the future? And now your current goals for that answer compare with. In what area are you currently studying, what are specialist will you become in the future? The most important is 5 years, 7 years come, at what point do you imagine yourself after 10 years do you? Shouldn't you start work on this goals one by one? People must keep the goals huge, like a mountain. After all, people with high self-confidence have always been among the first.

Want to get the results you want? In it:

1. First of all, believe in yourself, find strength in yourself;
2. Direct your inner energy to your planned activities;
3. Consult with experienced people;
4. The most important thing is to follow your dreams;

5. Work on yourself;
6. Be sure to spend time reading books that interest you! (Audio books are also very useful in this regard)
7. Do not give up easily (although your dreams are not beyond your strength and capabilities).
8. Do not pay attention to those who do not believe in your capabilities (do not stop so that they can see your success);
9. Do not let small reasons get in the way of your big goals;
10. Believe strongly in success;

Dale Carnegie says this: "One of the tragic things I know about human nature is that we all tend to procrastinate. Instead of enjoying the roses outside our window today, we dream of a magical rose garden on some abstract future horizon."

Have you heard about 18 successful people who overcame failure? Now I will give some examples of them.

1. Winston Churchill was "stuck" in the sixth grade. At first, no matter how hard he tried, he could not get any of the political positions he wanted. But later, thanks to his efforts, he managed to become the Prime Minister of Great Britain at the age of 62.

2. Thomas Edison was always told by his teachers that "you're stupid, you can't learn something" and he was also accused of mental retardation. But one day Thomas Edison became an incomparable inventor.

3. We have often seen Harland David Sanders on the KFC logo. At first, Harland David Sanders could not sell his chicks to anyone.

4. Steven Spielberg always dreamed of entering the South California Film University. However, Stephen, who created an 8-minute film at the age of 12, failed to enter this school despite three consecutive attempts. You yourself are aware of today's success of the seven-time Oscar-winning filmmaker.

5. Charlie Chaplin's actions were not liked by directors and filmmakers. Many have forgotten the names of filmmakers who despised him.

6. Marilyn Monroe is a legendary actress. His first contract with Columbia Pictures was cancelled. The producers told her that she did not have enough beauty and talent to become an actress. And eventually, she will become a bright star of Hollywood.

7. When Walt Disney was working at a newspaper, the editor fired him. The editor tells him that his imagination is not developed, that he cannot work anywhere with this ability, that only empty ideas come out of his head. After that, Disney wants to try himself in business by founding several companies. But no luck. Then he filmed the cartoon “Korgyz”

8. Joan Rowling an unnamed writer, suddenly went backwards: her family did not like her, and she divorced her husband. She was in debt, and she was supporting her only daughter with her pension money. Then the author wrote the first novel about Harry Potter, which became a bestseller in a short period of time. Now this work is among the best-selling books at the international level.

Paulo Coelho’s work “The Alchemist” has this sentence: “ Regardless of who are you and what you do, when you want something from your heart, you will achieve it, because such a desire is created in the HEART OF THE UNIVERSE. And this is yours it’s your luck. You are lucky. Keep in mind: it is always clear what you want you need to know”.

DESIGNING AGRICULTURAL WAREHOUSES.

**Ashurova Maftuna Shavkat qizi,
Xurramova Madina Sherali qizi**

Termiz Institute of Agrotechnologies and Innovative Development.

Abstract: Proper design of agricultural warehouses is crucial for the effective storage of agricultural products. Optimal and efficient warehouse design ensures the quality and safety of products, minimizes losses, and optimizes storage costs. This article discusses the key aspects of designing agricultural warehouses. The period of use of warehouses is relative to its equipment will be much higher. Therefore, the design of warehouses is mechanical it is necessary to take into account the modernization and change of the equipment

Keywords: Agriculture, Warehouse design, Climate control, Hygiene, Safety, Logistics, Product quality

When placing warehouses, the relief of the area is wind direction, depth of underground water and soil mechanical condition is taken into account. Modern warehouses are the reception of fruits and vegetables, everything necessary for storage, product handling, packaging and shipping are coolers equipped with equipment. Loading and unloading equipment in warehouses. conveyors, boxes, baskets and other equipment must be In modern warehouses, all sections are placed in a consistent sequence. The following features should be taken into account when designing warehouses should be obtained: the time of storage of products outside the warehouse reduce, protect the finished product from damage. at low temperature difficulty of working of workers, etc. Key Aspects of Warehouse Design

1. Location: - The warehouse should be located close to agricultural production or harvesting areas. Proximity to transportation networks ensures convenient logistics.

2. Size and Capacity: - The size of the warehouse should match the quantity of products to be stored. The capacity of the warehouse depends on the type of product and storage conditions.

3. Structural Solutions: - The warehouse structure must be robust and durable to ensure the safe storage of products. - Using lightweight and durable materials can reduce construction costs.

4. Climate Control: - A climate control system is essential to maintain product quality and extend shelf life. - Modern technologies should be employed to control temperature, humidity, and ventilation.

5. Hygiene and Sanitation Requirements: - Strict adherence to hygiene and sanitation standards is necessary. - All surfaces and equipment that come into contact with products must be clean and sanitized.

6. Safety and Security:- Warehouses should be equipped with fire safety systems.- Security systems should be installed to protect products from theft.

7. Logistics and Transportation: - The warehouse should be designed to accommodate both internal and external transportation systems. - Efficient loading and unloading processes should be facilitated.

Functional Zones of Warehouses. Receiving Area initial reception and inspection of products are carried out when they are brought into the warehouse.Storage Area products are stored in this zone. Storage conditions may vary depending on the type of product (e.g., refrigeration zone, dry storage zone, etc.).Preparation and Shipping Area products are prepared and packaged for shipment in this zone. When planning warehouses, it is necessary to take into account the entry and exit of vehicles. All are currently under construction one-way entry of motor vehicles in modern warehouses, The goal is to design the exit from the other side is appropriate. One-story warehouses are brick buildings, their walls and the ceilings are made of bark, shavings, reeds and other materials can be covered with plates. To keep warehouses ventilated equipped with special pipes. Made of poly board and between them notches are left. The compartment with outside ambient air through the floor holes with lids are arranged for ventilation.

According to the law of air heat convection in natural ventilation moves. Heated air expands, thins and thins rises, and in turn, cold, dense air flows down. The difference between the air inside the warehouse and the air outside is the air depends on the speed of movement. Artificial ventilation is mainly different fans are used. In this case, the procedure for storing the product A certain level of management is possible in warehouses. Blowing air Blowing air connected to fans and air intake is done through pipes. Equipped with artificial ventilation warehouses are often bulky. Air underground to warehouses distributed through pipes. Here the products are in boxes, stored in containers and other containers. In this case, the product should be placed in such a way that the air of the fan. Let the suction power allow cooling of

all products. At the same time, it should be possible to mechanize product loading and unloading.

Conclusion: In designing agricultural warehouses, it is essential to consider the key aspects and functional zones mentioned above. This ensures the quality and safety of products, reduces losses, and optimizes storage costs. Proper warehouse design ensures the long-term storage of agricultural products and delivers high-quality products to consumers.

REFERENCES:

1. Bektemirov, O., & Yusupov, R. (2020). "Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarish texnologiyalari". Tashkent: O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi.
2. Karimov, D. (2018). "Qishloq xo‘jaligida innovatsion texnologiyalar". Samarkand: Samarkand State University Press.
3. Xudayberganov, A., & Mirzaev, I. (2019). "Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini saqlash va qayta ishlash". Bukhara: Bukhara State University Press.
4. Jones, J. R. (2017). "Agricultural Product Processing and Packaging". New York: AgriTech Publications.
5. Smith, A. & Brown, L. (2016). "Principles of Agricultural Production Systems". London: Routledge
6. FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations). (2021). "Guidelines for the Processing and Packaging of Agricultural Products". Rome: FAO.

МАШИНЫ ДЛЯ ОЧИСТКИ, РЕЗКИ И ИЗМЕЛЬЧЕНИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ.

Ашурова Мафтуна Шавкатовна,
Хуррамова Мадина Шералиевна

Термезский институт агротехнологий и инновационного развития

Абстрактный: Процессы очистки, резки и измельчения сельскохозяйственной продукции играют важную роль в подготовке и переработке продукции. Эти процессы обеспечивают повышение качества, улучшение внешнего вида и удобство дальнейшего использования продукции. В данной статье рассматриваются основные типы машин и оборудования, используемых для этих целей.

Ключевые слова: Сельскохозяйственная продукция, очистка от кожуры, Резка, Измельчение, Качество продукции, Переработка

Машины для очистки от кожуры. Очистка сельскохозяйственной продукции от кожуры необходима для удаления внешних несъедобных частей. Фрукты и овощи готовые после очистки растут в цене. Соль и сахар при приготовлении консервов диффузия в очищенных фруктах и овощах высокая становится легче. Устройство машин для очистки фруктов и овощей зависит от вида сырья. Например, такие фрукты, как лук и чеснок в основном чистят механически: фрукты переворачивают, специальные пироги режут шкурку. Паратермический, щелочной и ошпаривающий метод овощей также можно очистить с помощью сжатого воздуха в пневматических машинах работает на высокой скорости отпавили в его камеру. В эту камеру также поступает лук и нарезанный чеснок, очищенное сырье проходит через инспекционный конвейер выпущенных слоев, что улучшает внешний вид и качество продукции. Основные типы машин для очистки от кожуры включают:

1. Механические очистители: Эти машины используют механические щетки или абразивные поверхности для удаления кожуры. Применяются для очистки картофеля, моркови и других корнеплодов.

2. Паровые очистители: Продукция подвергается воздействию пара, что делает кожуру мягкой и легкой для удаления. Паровые очистители эффективны для обработки фруктов и овощей с тонкой кожурой.

3. Химические очистители: Используются химические растворы для размягчения кожуры, которая затем легко смывается. Применяются в основном для фруктов с толстой кожурой, таких как цитрусовые.

Машины для резки: Машины для резки сельскохозяйственной продукции предназначены для нарезки продукции на куски определенной формы и размера. Основные типы таких машин включают:

1. Ножевые резчики: Эти машины используют острые ножи для резки продукции. Применяются для нарезки овощей, фруктов и корнеплодов.

2. Ленточные резчики: Машины оснащены ленточными ножами, которые обеспечивают непрерывную резку продукции. Используются для нарезки листовых овощей и зелени.

3. Роторные резчики: Эти машины имеют вращающиеся лезвия, которые быстро и точно режут продукцию. Применяются для нарезки картофеля, моркови и других твердых овощей.

Машины для измельчения. Измельчители используются при приготовлении соков. Яблоки Для шлифования используются шлифовальные машины типа 361 (НРБ). Машина состоит из следующих частей: рама, корпус и крышка. Карданный вал, ротор, держатель лопастей, электродвигатель, сцепление и т. Д. Установлен лопастной ротор. В держателе ножей 15 ножей установлен. Яблоки попадают в оболочку через загрузочный бункер и очищаются от кожуры с помощью которого лопасти перемещаются к установленной крыше. Ротор большой при вращении на высокой скорости выбрасывает на лопасти яблоки и фрукты оно раздавлено. Кусочки фруктов проходят через отверстия в корпусе и покидают машину выходит. Машины для измельчения сельскохозяйственной продукции предназначены для превращения продукции в мелкие частицы или пюре. Основные типы таких машин включают:

1. Молотковые мельницы: Машины используют молотки для измельчения продукции до мелких частиц. Применяются для измельчения зерна, семян и других твердых продуктов.

2. Дискосые мельницы: Эти машины имеют вращающиеся диски, которые измельчают продукцию до пюреобразного состояния. Применяются для измельчения фруктов и овощей.

3. Винтовые экструдеры: Машины используют винтовой механизм для измельчения и выдавливания продукции. Применяются для производства фруктовых и овощных пюре.

Заключение: Использование машин для очистки, резки и измельчения сельскохозяйственной продукции позволяет значительно повысить эффективность переработки и улучшить качество конечного продукта. Эти процессы способствуют удалению ненужных элементов, улучшению внешнего вида продукции и созданию удобной для дальнейшего использования формы. Правильный выбор и использование оборудования для этих процессов обеспечивает высокое качество и безопасность сельскохозяйственной продукции.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Бектемиров, О., & Юсупов, Р. (2020). "Технологии производства сельскохозяйственной продукции". Ташкент: Национальная энциклопедия Узбекистана.

2. Каримов, Д. (2018). "Инновационные технологии в сельском хозяйстве". Самарканд: Издательство Самаркандского государственного университета.

3. Худайбергенов, А., & Мирзаев, И. (2019). "Хранение и переработка сельскохозяйственной продукции". Бухара: Издательство Бухарского государственного университета.

4. Jones, J. R. (2017). "Agricultural Product Processing and Packaging". New York: AgriTech Publications.

5. Smith, A. & Brown, L. (2016). "Principles of Agricultural Production Systems". London: Routledge.

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI RAHBARINING PEDAGOG
XODIMLAR O'RTASIDA SOG'LOM RAQOBATLI MUHITNI YARATISH
MAHORATINI TAKOMILLASHTIRISH MASALASINING DOLZARBLIGI**

Aliyeva Sevinchbonu Baxtiyor qizi

Namangan davlat pedagogika unistituti Ta'lim tarbiya nazariyasi va metodikasi
(maktabgacha ta'lim) yo'nalishi magistranti

Anatatsiya: Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining pedagog xodimlar o'rtasida sog'lom raqobatli muhitni yaratish va ushbu muhitni qo'llab-quvvatlash qobiliyatlarini rivojlantirish zaruriyatlarini o'rganishdir. Tadqiqot jarayonida, rahbarning pedagoglar xodimlar orasida ijobiy raqobatni rag'batlantirishga qaratilgan ko'nikma va strategiyalari muhokama qilinadi. Sog'lom raqobatli muhit ta'lim jarayonida sifatli va innovatsion yondashuvlarni rag'batlantirishi, shuningdek, pedagoglar o'rtasida hamkorlik va professional rivojlanish imkoniyatlarini oshirish mumkunligi tahlil etildi.

Kalit so'zlar: Sog'lom raqobat, maktabgacha ta'lim, ta'lim tashkiloti rahbarligi, pedagog xodimlar, Professional rivojlanish, motivatsiya, ta'lim sifati, samarali boshqaruv

Birinchi navbatda hodimlar va rahbarlar o'rtasida sog'lom va raqobatli muhitni yaratish bo'yicha ahamiyatli masalalarni muhokama qiladi. Bu masalar talaba va o'qituvchilarning ma'naviy, jismoniy, intellektual tarbiyasini taminlash, ularning mehnat kuchlarini rag'batlantirish, jamoaning tinchlik va farovonligini ta'minlash, o'quv jarayonini sifatli va ravshan rivojlanishni taqdim etadi. Raxbar va hodimlar o'rtasida o'zaro ittifoq va ishonchi aloqalar o'rgqnilgan. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi axborotni yig'ish, saqlash, izlashni, unga ishlov berish va undan foydalanishni amalga oshirish imkonini beruvchi Maktabgacha ta'limni boshqarishning axborot tizimi yaratilishini hamda faoliyat ko'rsatishini ta'minlaydi. Maktabgacha ta'lim tashkiloti to'g'risidagi ma'lumotlarni Maktabgacha ta'limni boshqarishning axborot tizimiga kiritish barcha maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun majburiydir. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbarlari Maktabgacha ta'limni boshqarishning axborot tizimiga kiritiladigan ma'lumotlarning ishonchliligi uchun shaxsan javobgar bo'ladi. Maktabgacha ta'limni bosh'arishning axborot tizimiga

kiritiladigan ma'lumotlar ro'yxati O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi tomonidan belgilanadi. - Maktabgacha ta'lim muassasasi rahbari Kengashning raisi hisoblanadi va uning faoliyatini boshqaradi. Pedagogika kengashi kotibi jamoa tomonidan bir yil muddatga saylanadi. - kengash yig'ilishlari o'quv yili avvalidan boshlanib, har chorakda bir marta o'tkaziladi. Zaruriyat bo'lgan hollarda navbatdan tashqari Pedagogika kengashi o'tkazilishi mumkin. Kengash a'zolarining kamida uchdan ikki qismi qatnashib, ulardan ko'pchiligi yoqlab ovoz bersalar, qaror qabul qilingan hisoblanadi. Ovozlar teng bo'lgan taqdirda, Kengash raisining qarori hal qiluvchi hisoblanadi. - navbatdan tashqari chaqirilgan yig'ilishda esa kengash a'zolarining kamida uchdan bir qismi ishtirok etishi kerak. - ovoz berish tartibi kengash yig'ilishida ochiq ovoz berish yo'li bilan belgilanadi. - pedagogika kengashi tarkibiga muassasa shifokori va hamshira, kasaba uyushma raisi, ota-onalar (vasiylik kengashi) qo'mitasi raisi, mahalla fuqarolar yig'ini a'zolari kirishi mumkin. Kengashni o'tkazish vaqti, joyi va kun tartibi muassasada bir oy oldin e'lon qilinadi. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi axborotni yig'ish, saqlash, izlashni, unga ishlov berish va undan foydalanishni amalga oshirish imkonini beruvchi Maktabgacha ta'limni boshqarishning axborot tizimi yaratilishini hamda faoliyat ko'rsatishini ta'minlaydi. Maktabgacha ta'lim tashkiloti to'g'risidagi ma'lumotlarni Maktabgacha ta'limni boshqarishning axborot tizimiga kiritish barcha maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun majburiydir. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbarlari Maktabgacha ta'limni boshqarishning axborot tizimiga kiritiladigan ma'lumotlarning ishonchliligi uchun shaxsan javobgar bo'ladi. Maktabgacha ta'limni bosh'arishning axborot tizimiga kiritiladigan ma'lumotlar ro'yxati O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi tomonidan belgilanadi.

- Maktabgacha ta'lim muassasasi rahbari Kengashning raisi hisoblanadi va uning faoliyatini boshqaradi. Pedagogika kengashi kotibi jamoa tomonidan bir yil muddatga saylanadi. - kengash yig'ilishlari o'quv yili avvalidan boshlanib, har chorakda bir marta o'tkaziladi. Zaruriyat bo'lgan hollarda navbatdan tashqari Pedagogika kengashi o'tkazilishi mumkin. Kengash a'zolarining kamida uchdan ikki qismi qatnashib, ulardan ko'pchiligi yoqlab ovoz bersalar, qaror qabul qilingan hisoblanadi. Ovozlar teng bo'lgan taqdirda, Kengash raisining qarori hal qiluvchi hisoblanadi. - navbatdan tashqari chaqirilgan yig'ilishda esa kengash a'zolarining kamida uchdan bir qismi ishtirok etishi kerak. - ovoz berish tartibi kengash yig'ilishida ochiq ovoz berish yo'li bilan belgilanadi. - pedagogika kengashi tarkibiga

muassasa shifokori va hamshira, kasaba uyushma raisi, ota-onalar (vasiylik kengashi) qo'mitasi raisi, mahalla fuqarolar yig'ini a'zolari kirishi mumkin. Kengashni o'tkazish vaqti, joyi va kun tartibi muassasada bir oy oldin e'lon qilinadi. a) har bir ta'lim muassasasi xodimining huquq va burchlaridan kelib chiqadigan faoliyat motivlari (majburiy motivlar); b) moddiy manfaatlardan kelib chiqadigan motivlar; v) ma'naviy (ruhiy) motivlar. Shunga ko'ra boshqarish usullarini ham quyidagicha bo'lish mumkin: 1. Boshqarishning tashkiliy-ma'muriy usullari. 2. Boshqarishning ijtimoiy-psixologik usullari. 3. Boshqarishning huquqiy usullari. 4. Boshqarishning bevosita ko'rsatma berish usullari. 5. Boshqarishda rag'batlantirishdan foydalanish usullari. 6. Kadrlarni ma'naviy jihatdan rivojlantirish usullari. 7. Boshqarishda kuzatish usullari. 8. Ta'lim muassasasi hujjatlarini tahlil qilish usullari. Boshqarishning tashkiliy-ma'muriy usuli. Boshqarish usullari tizimida alohida o'rinni egallaydi. Ular boshqaruv bo'g'inlarining o'zaro bog'lanib ishlashining boshqaruv munosabatlarini aks ettirib, boshqariluvchi mansablarga ma'muriy ta'sir ko'rsatishining butun mexanizmini ifodalaydi. Boshqaruv bo'g'inlari tomonidan amalga oshiriladigan boshqarish aktlari ikki turga bo'linadi: normativ aktlar va shaxsiy aktlar. Boshqaruvga oid normativ aktlarda aniq muayyan shaxs bo'lmaydi: ular biror sharoitga tadbiquan olinadigan umumiy hatti-harakat qoidalarini o'z ichiga oladi va ko'pincha uzoq vaqtga mo'ljallangan bo'ladi. Boshqarishning shaxsiy aktlari esa muayyan sub'ektlarga qaratilgan bo'ladi. Tashkiliy usullarni tashkiliy ko'rsatma va farmoyish berish yo'li bilan ta'sir ko'rsatishga bo'lish keng tarqalgan. Tashkiliy ma'muriy ta'sir ko'rsatish turli tashkiliy choralarni masalan, MTMni boshqarishning tashkiliy mazmuni va mundarijasini belgilash, ichki tartib qoidalarini o'rnatish va shu kabilarni o'z ichiga Namangan davlat pedagogika instituti "Ta'lim va taraqqiyot" ilmiy-uslubiy jurnali. 2024-yil 2-son. ISSN: 2992-9008. UDK: 37 34 oladi. Farmoyish, ko'rsatma va buyruq berish yo'li bilan ta'sir ko'rsatish barcha boshqarish bo'limlarining ishlanishi kunda tezkorlik bilan ta'minlab turishdan iborat balib, unga ko'rsatmalar berish, yozma shakldagi yoki og'zaki beriladigan buyruqlar vositasi bilan erishiladi.

Maktabgacha ta'lim muassasasi ma'muriyati jamoat tashkilotlari bilan hamkorlikda o'z-o'zini boshqaruv asosida bolalarni tarbiyalashda yuksak natijalarga erishishga qodir bo'lgan turg'un mehnat jamoasini shakllantiradi; kadrlarni o'zini muntazam takomillashtirib borish, pedagogik va hizmat ko'rsatish, mehnat samaradorligini oshirish ruxida tarbiyalaydi, o'z jamoasi, tanlagan kasbi uchun faxrlanish hissini shakllantiradi.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbari sog'lom muhitni yaratadi. Bu maqsadlar uchun ma'muriyat ruxiy-pedagogik o'qituvchining huquqiy va iqtisodiy o'quv bilan organik uyg'unlanishini ta'minlaydi; xodimlar malakasini bevosita maktabgacha ta'lim muassasasida oshirish uchun lozim-sharoit yaratadi, murabbiylik harakatini rivojlantiradi; mamlakatda va chet ellarda pedagogik va boshqa aralash fanlardan erishgan yutuqlar haqida axborot beradi. Dunyoning bir qator rivojlangan davlatlarida tashkilotlar hodimlar o'rtasida so'rovnomalar tashkil etadi. Bunda har bir hodimning ruhiy, ijtimoiy, psixologik va fizik holatlari hisobga olinadi. Bunday so'rovnomalar "job satisfaction" deb ataladi. Har bir hodim o'z fikrini bildirishi mumkin bo'ladi ya'ni Ishidan baxtiligi yoki baxtsizligi, doimiy bosim ostida qolish holatlari ochiq bildirilishi mumkin. Negative holatlar bo'yicha reyting natijasi yomon chiqsa maxsus boshqaruvchi organlar tomonidan tekshirishlar olib boriladi. Shu kabi tizimni Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ham o'tkazilishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. A.A. Abdullayev. System of information and communication technologies in the education. Science and world International scientific journal
- 2 (№ 5), 19-21 2. "Bolangiz maktabga tayyormi?" metodik o'llanma. T., 2001yil.
3. 10. Xrestomatiya po teorii i metodike razvitiya rechi detey doshkolnogo vozrasta. / Sost. M.M.Alekseeva, V.I.YAshina. – M., 1999 yil.
4. Tolibjonovich, M. T. (2021). Eastern Renaissance And Its Cultural Heritage: The View Of Foreign Researchers. ResearchJet Journal of Analysis and Inventions, 2(05), 211-215.

ХОЗИРГИ УЗБЕК БОЛАЛАР ШЕЪРИЯТИДА ЛИНГВОПОЭТИК ТАХЛИЛ

З. Ш. Ашурова

СамИСИ "Узбек тили ва адабиети"кафедраси доц.в.б

Аннотация: Маъюлада замонавий ўзбек адабиёти, хусусан, шеъриятимизда юз бераётган шаклий-мазмуний ўзгаришлар, лисоний-услубий жиҳатлар, унинг бадиияти, эмоционал-экспрессивлиги, эстетик таъсир кучини таъминловчи омиллар ва воситалар хусусида фикр юритилган.

Калит сўзлар: бадий тафаккур, тасвирий воситалар, лисоний онг, лисоний фаолият, лисоний шахсият, лингвопоэтика.

Ижодкорлар асарлари тилини таҳлил қилиш она тилимизни чуқур ўрганиш йўлларида биридир. Болалар адабиётига назар ташлар эканмиз, унинг матнидаги туб бурилишларга назар ташлаймиз, шунингдек, унинг лингвопоэтик хусусиятлари қай даражада талқин қилинди. Бизнингча, филология доирасида фонетик, морфологик ва синтактик жиҳатларини кўп ўрганилган бўлса-да, адабиёт, хусусан, болалар адабиётининг лингвопоэтикаси бўйичаси етарли илмий-амалий ишлар қилинмаган. Бадий матнда муаллифнинг мазмунни шаклга солишдаги маҳорати, бундаги индивидуал хусусиятлар алоҳида қимматга эга. Ўзбек тилшунослиги ва адабиётшунослигида ҳам матн билан боғлиқ масалаларнинг аксарияти аллақачон стилистикага бағишланган ишларда у ёки бу даражада ўрганилган. Уларда матнга лингвопоэтик ва лингвосоциологик жиҳатлардан ёндашилган ҳамда унинг ҳар бир жиҳати ўзига хос тарзда тадқиқот объекти бўлган. Замонавий ўзбек адабиёти, хусусан, шеъриятимизда юз бераётган шаклий-мазмуний ўзгаришлар, лисоний-услубий жиҳатлар, унинг бадиияти, эмоционал-экспрессивлиги, эстетик таъсир кучини таъминловчи омиллар ва воситаларни аниқлашда янгича ёндашув – прагматик таҳлил асосида тадқиқ қилиш лингвопрагматик масалаларни ёритишда кенг қамровли имкониятни юзага чиқариши шубҳасиздир. Поэтик матн аввало, образли, тасвирий воситаларга бойлиги билан характерланади. Ундаги ҳар бир сўзнинг маълум бир прагматик юки бор. Атоқли олим М.Йўлдошевнинг таъкидлашича³², бадий матннинг

³² Курбонова М, Йўлдошев М. Матн тилшунослиги.-Т.: “Университет”, 2014. 67-В

лингвопоэтик таҳлилида, энг аввало, шакл ва мазмун бирлиги бирламчи тамойил сифатида қаралиши лозим. Шундан келиб чиқадиган бўлсак, замонавий болалар адабиётида, хусусан, биз ўрганиш объекти қилган Анвар Обиджон, Олқор Дамин, Дилшод Ражаб ижодининг шаклий ва мазмуний тил хусусиятлари ва ғоявий тадрижи ҳақида қуйидагиларни келтиришимиз мумкин:

➤ Мустақилликкача бўлган адабиётдан фарқли равишда кейинги болалар адабиётида асосий мавзу энди эркинлик ва озодлик эмас, балки асрий ва абадий мавзулар меҳр-муҳаббат, эзгулик каби мавзулар бўлди;

➤ Адабиётга модернистик шеърятнинг кириб келиши болалар адабиётига кириб келмай қолмади, яъни шаклда энди олдингидай қолипларга ва қофияларга асосланган шеърят эмас асосан, мазмун сақланган шакл асосий ўринга ега бўлмаган, пунктуацион ва синтактик қоидаларга бўйсунмайдиган модернистик шеърят кириб келди;

Лингвопоэтиканинг иккинчи тамойили бу ундаги ҳар бир тил ҳодисасига макон ва замон бирлиги тушунчаси ҳисобга олинади. Замонавий болалар адабиётига назар ташлар эканмиз, тарихий мавзудаги шеърый матнлар асосан достон, эртақ-достон шаклида ёзилган бўлиб ўша даврни ёритиш учун даврда қўлланилган лексик-грамматик воситалардан фойдаланилган, абадий мавзуларда ёзилувчи шеърый матнлар асосан тўртлик тарзда ифодаланган ва ўзбек тилидаги сўзлар билан биргаликда Европа тилларидан кириб келган лексикадан унумли фойдаланилган.

Лингвопоэтиканинг учинчи тамойили сифатида бадиий адабиёт тилининг, хусусан, таҳлил этилаётган матн тилининг умумхалқ тили, унинг турли хил кўринишлари ва адабий тилга муносабатини назарда тутиш лозим³³. Биз юқоридаги таҳлилларимизда, айниқса, Дилшод Ражаб ва Анвар Обиджон ижодида ўзбек халқ мақолларидан, асрий бирикмаларидан унумли фойдаланганини гувоҳи бўлдик. Олқор Дамин ижодида эса умумхалқ лексикасининг ғаройиб янгиланган маъноларини кўрдик.

Лингвопоэтик таҳлилнинг кейинги тамойилида бадиий матнга бадиий-эстетик яхлитлик, бутунлик сифатида ёндашилади. Бунда бадиий матннинг асосий концепти аниқлаб олинади. Бадиий матннинг шаклланишида асосий компонент саналувчи ҳар бир тил бирлиги, салбий ва ижобий маъно ифодаловчи лексика билан биргаликда

³³ Ёўлдошев М. Бадиий матн лингвопоэтикаси. – Тошкент: Фан, 2008. 35-В

унинг жанр хусусийатлари бирикиб асосий концептни шакллантиради. Бадиий асар тилини ўрганиш кенг қамровли жараён бўлиб, нафақат адабиётшуносликка оид бадиий ғоя, фикр, умумий образлилик, индивидуаллик, бадиий маҳорат, шунингдек, тилшуносликка оид семиотика, коннотация, прагматика каби тушунчаларни умумлаштиради, когнитив фан соҳалари билан ҳам боғланиб, ўзининг таҳлил доирасини билиш, тушуниш, идрок этиш, таҳлил қилиш, лисоний тафаккур, лисоний онг, лисоний фаолият, лисоний шахсият каби тушунчалар билан ҳам кенгайтириб боради. Ишга мана шу тарзда комплекс ёндашиш лингвопоэтика учун кутилган натижаларни беради³⁴.

Хулоса қилиб айтганда, лингвопоэтиканинг ҳар бир тамойилида бадиий матнни ташкил етувчи ҳар бир унсур ва компонентнинг ўз ўрни бор. Хусусан, болалар адабиётининг ўзига хос томонларини очиб беришда лингвопоэтик таҳлилнинг ўрни беқиёсдир. Бадиий тил материаллари, юксак даражадаги поэтик далиллар асосида бугунги ўзбек шеъриятида лисоний омилларнинг воқелашуви ва бадииятни таъминлашдаги ўрнини илмий-танқидий таҳлил қилиш ҳамда баҳолаш зарурати ушбу тадқиқотнинг долзарблигини белгилайди³⁵. Шеърий нутқда бадиий мазмуннинг оригинал бўлишига эришиш учун ижодкор янгича ифода усулларини топишга интилади. Айни шу ижодий-рухий эҳтиёж туфайли турлича ифода усуллари яратилади ва шеъриятнинг ифода имкониятлари ривожланиб боради³⁶. Усулни танлаш масаласини ҳар бир ижодкор адрэсатга айтмоқчи бўлган гапи, янгича фикр-ўйи, ўз олдига қўйган ғоявий-бадиий мақсадидан келиб чиқиб мустақил ҳал қилади. Ижодий жараёндаги ранг-баранглилик, жозибадорлик, кутилмаган оригиналликлар шундан келиб чиқади. Образли поэтик тили билан серқатлам маънодорликка эришишга интилган шоирлар ҳаёт ҳақиқатларини бадиий ҳақиқатга айлантиришда бадиийликнинг муҳим омилларидан унумли фойдаланади. Мустақиллик даври болалар адабиётининг ўзига хос томонлари балки унинг мазмун ва ғоясида, шаклий, поэтик ва лингвистик томонларида ҳамдир.

³⁴ Ҳасанов А. Абдулла Қаҳҳор ҳикоялари тилининг бадииятини таъминловчи лексик-стилистик воситалар. Филол. фан. номз... дисс. автореф. – Т., 2010. – Б.10.

³⁵ Умирова С. Ўзбек шеъриятида лингвистик воситалар ва поэтик индивидуаллик. Самарқанд. 2019. Филол. фанлари бўйича фалсафа док. автореферати. 15-б.

³⁶ Кўчибоев А. Матн прагматикаси. -Самарқанд, 2015. 43-В

«SHÁRYAR» DÁSTANÍDA SOMATIKALÍQ FRAZEOLOGIZMLERDÍŃ QOLLANÍLÍWÍ

G.A.Allambergenova – QMU, Qaraqalpaq til bilimi kafedrası docenti

Tolibaeva Shaxzada - QMU, qaraqalpaq filologiyası hám jurnalistika fakultetiniń
3-kurs studentı

Türkiy til biliminde, sonıń ishinde qaraqalpaq til biliminde somatikalıq frazeologizmler arnawlı izertlenbegen. Qaraqalpaq tilinde búgingi kúнге shekem bir qatar frazeologiyalıq sózlikler baspadan shıqtı. Qaraqalpaq til biliminde búgingi kúнге shekem somatikalıq frazeologizmler boyınsha arnawlı sózliklerdiń bolmawı, sonday-aq arnawlı ilimiy-izertlew jumıslarınıń júzege kelmegenligi búgingi til biliminde áhmiyetli mashqalalardan biri bolıp tabıladı. Somatikalıq frazeologizmler onıń fonetikalıq, grammatikalıq qurılısı, leksika-semantikalıq mánisi, lingvomádeniy analizeniwi óz sheshimin kútip turǵan áhmiyetli máselelerden biri bolıp esaplanadı. Búgingi kún til iliminde pútkil álemniń tillik kórinisin júzege keltiretuǵın nızamlıqların bir tutas túrde úyrenetuǵın baǵdarlar payda boldı.

Frazeologizmler zat, nárese, túsinik, qubılıs atamaları, olardıń quramında dominanta sóz wazıypasında keledi. Olardan eń baslılarınan adam menen qatnaslı, adamnıń músheleri atamaların bildiretuǵın sózlerdiń uytqı (negiz, tiykar) sóz bolıp kelip, turaqlasqan quramǵa, belgili mánilik bildiriwlerge iye bolıwı. Atap aytqanda, bas, kóz, qol, murın, ayaq, júrek, bawır, ishek, barmaq, moyın, julın hám taǵı basqa sózler qatnasıwında keliwi somatikalıq frazeologizmlerdiń qatarın quraydı. Somatikalıq frazeologizmlerdiń júzege keliwinde eń dáslep etnolingvistikalıq faktorlar belgili xızmetti atqaradı. Sebebi, frazeologizmlerde xalıqtıń milliy ózgeshelik belgileri de óz kórinisine iye. Sonlıqtan da, somatikalıq frazeologizmler bárqulla ilimpazlardıń dıqqatın tartıp kelgen. Kópshilik tillerde somatikalıq frazeologizmlerdiń mánisi, grammatikalıq qurılısı, leksika-semantikalıq, tematikalıq jaqtan toparlastırılıwı sıyaqlı mánileri de sóz etilgen. Mısalı, Z.A.Bogus [1], J.X.Gerkova[2], L.V.Arxiapkina[3], E.V.Nikolina[4] hám basqa da ilimpazlar somatikalıq frazeologizmlerdi lingvomádeniyattanıwshılıq aspektte qarastırǵan. Somatikalıq frazeologizmler – hár qanday xalıqtıń uǵım túsiniklerin, ózin qorshaǵan ortalıqtı qabıllawınıń kórinisi hám onı óz dene múshelerine baylanıstırıp túsiniwı. Sonıń menen birge, bul birlikler xalıqtıń turmıs

tirishiligin, estetikaliq talgamin, salt-dástúr, úrp-ádetlerin toliq tanita alatuǵın birlikler bolıp sanaladı.

Túrkiy tillerdiń ishinde qaraqalpaq tili de óziniń jeke leksikalıq ózgeshelikleri bar. Bul ózgesheliklerdiń ishinde á sirese, frazeologizmler ayrıqsha orındı tutadı. tilindegi frazeologizmler mánilik jaqtan da ózgeshelenip keledi. Frazeologizmler tildiń derlik barlıq stillerinde keń qollanılıp, tildiń tá sirliligin, kórkemliliǵın payda etiw ushın da, súwretlew quralı sıpatında da belgili xızmet atqaradı. Qaraqalpaq tilindegi frazeologizmler mánilik jaqtan oǵada bay. Olardıń ishinde somatikaliq frazeologizmler basqa frazeologizmlerge salıstırǵanda á dewir basım kópshiligin quraydı. Qaraqalpaq tiliniń leksikasın izertlegen ilimpaz E.Berdimuratov frazeologiyalıq sóz dizbekleri boyınsha aytqan pikirlerinde, adamnıń dene músheleriniń atamalarına baylanıslı frazeologiyalıq dizbeklerine itibar berip, «kóz», «til», «awız», «júrek», «ayaq» sózlerine baylanıslı frazeologizmlerdi atap ótedi[5.186].

Qaraqalpaq tiliniń qısqasha frazeologiyalıq sózligi J.Eshbaev[6.48-49] tárepinen dúzilgen hám onda somatizmlik frazeologizmler sózlik maqalanıń úlken bólegin quraydı. Mektep oqıwshıları ushın arnalıp T.Jumamuratov[7.146] tárepinen dúzilgen russha-qaraqalpaqsha frazeologiyalıq sózlikke de somatizm frazeologizmler kiritilgen. Bunnan basqa da A.Pirniyazova[8.12], G.Aynazarova[9], B.Yusupovanıń[10], A.Orazımbetov[11.122-123], G.Allambergenovalardıń[12.114-116] ilimiy miynetlerinde hám maqalalarında sóz boladı.

Qaraqalpaq tilindegi frazeologizmler mánilik jaqtan oǵada bay bolıp keledi. Olardıń ishinde adamnıń dene músheleriniń atamalarına baylanıslı frazeologizmler belgili ornı tutadı. Sonıń menen birge, olar sóz shaqaplarına qatnası boyınsha da hár qıylı. Olardıń arasında somatizmler menen berilgen frazeologizmler belgili bir topardı quraydı.

Somatikalıq frazeologizmlerdiń tilde payda bolıwında geypara jaǵdaylar, álbette diqqatqa ılayıq. Somatikaliq frazeologizmlerdiń sanı boyınsha tilimizde basım bolıwınıń baslı sebepleriniń biri bul – adam balası eń dáslep ózin tanıp biliwi, dene múshelerin tanıw ańlawı átiraptaǵı tábiyattı, derlik barlıq háreketlerdi, qubılıslardı múshesi arqalı seziniw biliwi arqalı dep túsindiriwge boladı. Bul másele boyınsha qazaq til biliminde biq qatar ilimpazlar pikir júritedi. Belgili qazaq ilimpazı, akademik S.Keńesbaev frazeologiyalıq sóz dizbekleriniń komponentleri obyektiv turmıstıń hár qanday qubılısları menen tikkeley baylanıslı túrde dóreytuǵınlıǵın, frazeologiyalıq sóz dizbeklerine dus kelgen sózler alına bermeytuǵınlıǵı, adamnıń dene múshelerine haywanlarǵa t.b. atamalar dógeresinde dóregen

turaqli sóz dizbekleri ádewir muǵdarda ushirasatuǵınlıǵın kórsetedi[13.250]. Bul qubılıs qaraqalpaq tiline de tán ekenin kóriwge boladı.

Biz bul maqalamızda «Sháryar» dástanında jumsalǵan somatikalıq frazeologizmlerge toqtap ótemiz. Dástanda adamnıń dene músheleriniń atamalarına baylanıslı frazeologizmler hár qıylı mánilerdi ańlatıp keledi. «Sháryar» dástanınıń leksikalıq quramında adam dene músheleriniń atamalarına baylanıslı kóp ǵana turaqli sóz dizbekleri ushirasadı. Sebebi, olarda emocionallıq hám ekspressivlik máni kúshli boladı. “Sháryar” dástanında adamnıń dene múshelerine qatnaslı kóz, bas, qulaq, awız, júrek atamalarına baylanıslı bir qansha frazeologizmler ushirasadı.

“Kóz” sózine baylanıslı frazeologizmler:

Ballardıń diydarına *kózi toymaw* tur edi, hár betinen posa alıp, mańlayınan jup súyip, irke almadı kókiregin, kózinen jasın tógedi. (XI tom, 242-bet)

Kózi toymaw frazeologizminiń mánisi qanaat qılmadı degendi bildiredi. Al, dástanda bolsa diydarına toymaw, qayta-qayta qaray beriw mánisin bildirip tur. Mısalı: Dem aladı entigip, Izlegenim bolǵay-dá, *Kóz jiberdi tigilip*, Bir azıraq otırdı (XI tom, 256-bet)

Bul berilgen mısalda kóz jiberdi frazeologizmi qaradı, názer tasladı mánisin bildirip kelgen.

Kóziniń qıyıǵın saladı, mamań turıp oyladı. Óterge gúzar bolmadı (XI tom, 256-bet). Bul mısalda kóziniń qıyıǵın salıw frazeologizmi berilgen bolıp, qaradı, itibar berdi mánislerin bildirip kelgen. Mısalı: Mastan mama eshitip, Úyge atıp kiredi, Bılǵasıp atqan ballarǵa, Áne, *kózi túsedı*. (XI tom, 231-bet); Áne, at penen kirdi qalaǵa, *kózi tústi háwizge*. (XI tom, 280-bet)

Bul berilgen mısallarda kózi tústi frazeologizmi qaradı, kórdi mánislerin bildirip tur.

Kózine ottay basılıp, bawırı mumday ezilip, yadına túsip aǵası, kózden jasın tógedi, belin bekkem buwadı, ájelge qayıl boladı. (XI tom, 280-bet)

Bul keltirilgen mısalda kózine ottay basılıw frazeologizmi berilgen bolıp, tanıw bolıw kóriniw mánisin bildirip kelgen. Esimdi jıynap qarasam, *Kózimdi salıp* ańlasam, (XI tom, 232-bet). Bul mısalda kóz salıw frazeologizmi qaraw mánisin bildirip tur. Ballardı *közge ilmeseń*, Seni tartıp ketpesem, Asmanlar atım qurısın. (XI tom, 240-bet). Bul mısalda kózge ilmew frazeologizmi mensibew, pisent etpew mánisin beredi.

“Bas” sózine baylanıslı frazeologizmler:

Bir ǵarıppen jatırǵan

Qara basım qańgırǵan, (XI tom, 292-bet)

Bul mısalda qara basım frazeologizmi bir ózim, jalǵız ózim mánisin bildirip tur. Jáne de, *Basımnan taydı dáwletim, Aǵzımnan qashtı naǵmetim, Bir kórmege intizarman, Eki ráwshan perzentim.* (XI tom, 286-bet)

Bul mısalda basımnan dáwleti taydı frazeologizmi qollanılǵan bolıp, burıńǵı dáwiri ótti, baxıtı taydı mánilerin bildirip kelgen.

Bas sózi - adamzat sanasında, esirese túrkiy xalıqlardıń milliy inanım, túsiniklerinde kiyeli uǵım. Bas sózinen jasalǵan somatikalıq frazeologizmler basqa adam dene múshelerinen jasalǵan frazeologizmlerge qaraǵanda ańlatatuǵın mánisi boyınsha, emocionallıq-ekspressivlik boyawı jaǵınan da belgili salmaqqa iye. Bas sózi - aqıl, sana, danalıq, birinshilik, joqarılıq, ústemlik, ulıwma adamdı basqarıwshı kúsh sıpatındaǵı mánini de ańlatadı. Sonıń menen birge, bul frazeologizmlerde xalıqtıń salt-dástúri, turmıs-tirishiligi, qorshaǵan ortalıqtı tanıw, ańlaw, biliw túsinigi, xalıqlıq qádiriyat, mentalitet ózgesheligin de qamtıydı.

“Qabaq” sózine baylanıslı frazeologizmler:

Ana mama otırıp terisine qarap *qabaǵın úydi.* (XI tom, 254-bet)

Bul mısalda qabaq úyiw frazeologizmi qollanılǵan. Bul turaqlı sóz dizbeginiń mánisi ashıwlandı, ókpeledi degen mánilerdi beredi.

“Til” sózine baylanıslı frazeologizmler: Patshadan kelgen yawshıǵa, Ájel etmey, ólmek yoq, Awız ayǵaq, til tayǵaq, *Tiymesin tildiń bir ushi.* (XI tom, 226-bet). Bul mısalda til tiyiw frazeologizmi til tiymesin kórinisinde qollanılǵan. Bunıń mánisi jaman sóz aytıw, qapa qılıw mánisinde qollanıladı.

Sháryar qızǵa qarap, dárwaza sorap *til qatıp,* qáne, ne dep turıptı. (XI tom, 264-bet) Bul mısalda til qatıw turaqlı sóz dizbegi qollanılǵan. Bul sóylew degen mánisti bildiredi.

“Qulaq” sózine baylanıslı frazeologizmler: Perzentińniń aytatuǵın arzı bar, Bul sózime *qulaq salıń* anajan (XI tom, 246-bet); Aqıl beriw kelispeydi bizlerge, Ata-ana *qulaq salıń* bizlerge. (XI tom, 261-bet)

Joqarıdaǵı eki mısalda da, qulaq salıw feyil frazeologizmi qollanılǵan. Bul tıńlaw degen mánisti beredi.

Juwmaqlap aytqanda, biz «Sháryar» dástanındaǵı frazeologiyalıq sóz dizbekleriniń ózine tán belgilerin, mánilerin anıqlaw arqalı onıń tili leksika-semantikalıq jaqtan oǵada bay

ekenligin aniqladiq. Dástanda somatikaliq frazeologizmler qollanılıwı arqalı qaharmanlardıń obrazları emocional-ekspressivligi hám kórkemligi menen ózgeshelenip turadı.

PAYDALANĖAN ÁDEBIYATLAR

1. Богус З.А. Соматизмы в разносистемных языках: семантика-словообразовательный и лингвокультурологические аспекты/на материале русского, адагейского и английского языка): Автор.канд.фил.наук. – Майкоп: 2006.

2. Геркова Ж.Х. Фразеологическая концептуализация понятия и человек (на материале карачаево-балкарского, английского и русского языков). Дисс.канд.фил.наук. –Камчик: 2004.

3. Архипкина Л.В. Немецкие фразеологические единицы с компонентами соматизмами в лингвокогнитивном и культурном аспектах: Автор.канд.фил.наук. – Москва: 2007.

4. Николина Е.В. Соматические фразеологизмы характеризующие человека в тюркских языках Сибири и казахском. Автор.канд.фил.наук. –Новосибирск: 2002.

5. Бердимуратов Е. Хэзирги қарақалпақ тили. Лексикология. –Нөкис: «Билим», 1994. Б. 186.

6. Ешбаев Ж. Қарақалпақ тилиниң қысқаша фразеологиялық сөзлиги. –Нөкис: 1985. Б. 44, 48-49.

7. Жумамуратов Т. Русско-каракалпакский фразеологический словарь для школьников. – Нукус: 1985. -С. 146.

8. Пирниязова А. 1) Қарақалпақ тилиндеги фейил-фразеологизмлердиң лексика-семантикалық өзгешеликleri. //Өзбекстан илимпаз хаял-қызларының илим-техника раўажланыўында тутқан орны илимий-эмелий конференциясының тезисleri. – Нөкис: 2005. Б.12.

9. Айназарова Г. 1) Қарақалпақ тилинде теңлес еки компонентли фразеологизмлер. – Нөкис: 2005.

10. Юсупова Б. 1) Адъектив фразеологизмлердиң стильлик қолланылыўы/Өзбекстан илимпаз хаял-қызларының илим-техника раўажланыўында тутқан орны. Конф.тезисл. –Нөкис: 2005. 6-б.; 2) Қарақалпақ тилиниң фразеологиясы. – Тошкент: «Тафаккур қанати», 2014; 3) Қарақалпақ тилиниң фразеологиясы хэм оны изертлеўдиң гейпара мәселелери. –Тошкент: «Тафаккур авлоди», 2020.

11. Оразымбетов А. Қарақалпақ нақыл-мақалларында сомаизмлердин қолланылыўы//Халық аўызеки дәретиўшилиги миллий хәм улыўма инсаный қәдириятлар системасында. Халық аралық илимий конф.материаллары. – Нөкис: 2015. Б. 122-123.
12. Алламбергенова Г.А. Соматикалық фраземалардың стильлик хызметлери // ҚМУ, Хабаршысы, 2024, 1-сан, –Б. 114-116
13. Кеңесбаев С. Қазақ тил билими туралы зерттеўлер. Алматы, 1987. –Б. 250.

**«YANGI O'ZBEKISTONDA TABIIY VA IJTIMOIIY-GUMANITAR
FANLAR» RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI**
2-TOM, 6-SON (30-Iyun)

MUNDARIJA

1	DEFINITION AND SIGNIFICANCE OF EQUIVALENCE IN TERMINOLOGICAL TRANSLATION Qodirova Dilnoza Xoliq qizi	5-8
2	МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПОВРЕЖДЕНИЙ СТРУКТУРЫ ГОЛОВЫ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ МЕХАНОГЕНЕЗА ТРАВМЫ Норкулов Урол Фарходович	9-11
3	АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ МОДЕРНИЗАЦИИ КОНТРОЛЯ В ПРЕПОДАВАНИИ РУССКОГО ЯЗЫКА (НА ПРИМЕРЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ШКОЛАХ УЗБЕКИСТАНА) Умаров Азиз Авазович	12-15
4	МАКТАБ ЁШИДАГИ БОЛАЛАРДА РАХИТ АСОРАТЛАРИНИНГ УЧРАШИ. Нетьматова Мафтуна Раҳим қизи.	16-18
5	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI O'QITISHDA ZAMONAVIY INNOVATSION METODLARDAN FOYDALANISH. Safarova Gulchiroy Odil qizi	19-21
6	COVID-19 BILAN KASALLANGAN BOLALARDA PREMORBID FON KASALLIKLARNI UCHRASHINI BAHOLASH Ashurova Aziza Shuxratovna	22-23
7	MAHALLADA MILLATLARARO TOTUVLIKNI TA'MINLASHNING AYRIM JIHATLARI XUSUSIDA Fayzulla Tolipov, Ulug'bek Qo'yliyev	24-28
8	1930-1940 ЙИЛЛАРДА ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СУДИ ФАОЛИЯТИ М.Р. Топилдиева	29-35
9	IMPROVING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS ON THE BASIS OF A CONTEXTUAL APPROACH IN LEARNING A FOREIGN LANGUAGE. Ruzmetova Mamlakat Azadovna	36-39
10	FORMATION OF COMMUNICATIVE BARRIERS Khushnazarova Gulnoza Furkhatovna, Khafizova Mokhida Abbas qizi	40-44

**"YANGI O'ZBEKISTONDA TABIIY VA IJTIMOIIY-GUMANITAR
FANLAR" RESPUBLIKA ILMIIY-AMALIIY KONFERENSIYASI**
Volume 2, Issue 6, 30-Iyun 2024

11	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING O'QUV FAOLIYATINI STEAM YONDASHUV ASOSIDA LOYIHALASHTIRISH Pardayeva Gulbahor Jalg'ashovna	45-49
12	ESSE YOZISHNI O'RGATISH ORQALI O'QUVCHILARDA NUTQIY KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISH Qurbonaliyeva Husnidaxon Akmaljon qizi, Jo'rayeva Ramziya Abdurahimovna	50-56
13	ONA TILI TA'LIMIDA BOG'LANISHLI NUTQ TUZISHDA INFOGRAFIKADAN FOYDALANISH Ismoilova Ismigul Muzaffar qizi, Jo'rayeva Ramziya Abdurahimovna	57-61
14	STATE BUDGET ANALYSIS AND TO ACHIEVE LOW GOVERNMENT DEBT WITH SOME INSTRUMENTS: ISLAMIC FINANCE AND PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS Matkarimov Ulug'bek	62-67
15	КЛИНИЧЕСКОЕ ТЕЧЕНИЕ БАКТЕРИАЛЬНОГО ВАГИНОЗА У ЖЕНЩИН РЕПРОДУКТИВНОГО ВОЗРАСТА И НОРМАЛИЗАЦИЯ МИКРОФЛОРЫ ВЛАГАЛИЩА Алиева Дилфуза Абдуллаевна, Бобоева Айна Исмаиловна	68-69
16	IMPROVING THE EFFICIENCY OF SOLAR PHOTOELECTRICITY STATIONS USING TWO-AXIS-SOLAR MONITORING EQUIPMENT Sabitova Iroda Sarajiddinovna, Fazliddinov Sadullo Sayfiddin	70-74
17	MILLIY BAYRAMLARIMIZDA RANG TASVIR ORQALI O'ZLIKNI ANGLASH. Toshnazarova Moxinur Usarali kizi.	75-77
18	TURLI TIZIMGA XOS TILLARDA YUZAGA KELUVCHI QARAMA-QARSHILIK IFODALOVCHI STILISTIK FIGURALAR TADQIQI BO'YICHA O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA AMALGA OSHIRILGAN ISHLAR Mamaziyayev Oblaberdi Xudoberganovich, Axmadjonov Avazbek Akmaljon o'g'li	78-86
19	MY LIFE PHILOSOPHY OR WHERE DO YOU IMAGINE YOURSELF IN 10 YEARS? Makhmudova Aziza Azamatovna	87-89
20	DESIGNING AGRICULTURAL WAREHOUSES. Ashurova Maftuna Shavkat qizi, Xurramova Madina Sherali qizi	90-92
21	МАШИНЫ ДЛЯ ОЧИСТКИ, РЕЗКИ И ИЗМЕЛЬЧЕНИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ. Ашурова Мафтуна Шавкатовна, Хуррамова Мадина Шералиевна	93-95

**"YANGI O'ZBEKISTONDA TABIIY VA IJTIMOIIY-GUMANITAR
FANLAR" RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI**
Volume 2, Issue 6, 30-Iyun 2024

22	MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI RAHBARINING PEDAGOG XODIMLAR O'RTASIDA SOG'LOM RAQOBATLI MUHITNI YARATISH MAHORATINI TAKOMILLASHTIRISH MASALASINING DOLZARBLIGI Aliyeva Sevinchbonu Baxtiyor qizi	96-99
23	ХОЗИРГИ УЗБЕК БОЛАЛАР ШЕЪРИЯТИДА ЛИНГВОПОЭТИК ТАХЛИЛ З. Ш. Ашурова	100-102
24	«SHÁRYAR» DÁSTANÍNDÁ SOMATIKALÍQ FRAZEOLOGIZMLERDÍŃ QOLLANÍLÍWÍ G.A.Allamberganova, Tolibaeva Shaxzada	103-108
	MUNDARIJA	109-111